

30 September 2023
30 Eylül 2023

Conflict Resolution and Constitution Making in Turkey

Türkiye'de
Çatışma Çözümü
ve Anayasa
Yapımı

Published by Yayınlayan

Democratic Progress Institute Demokratik Gelişim Enstitüsü

11 Guilford Street

London WC1N 1DH

www.democraticprogress.org

info@democraticprogress.org

+ 44 (0) 20 7405 3835

Publication Editor: Ruhi Karadağ

Design, typesetting and cover design copyright © Medya Production Center

© DPI – Democratic Progress Institute Demokratik Gelişim Enstitüsü

DPI – Democratic Progress Institute is a charity
registered in England and Wales.

Registered Charity No. 1037236. Registered Company No. 2922108

This publication is copyright, but may be reproduced by any method
without fee or prior permission for teaching purposes, but not for resale.
For copying in any other circumstances, prior written permission must be
obtained from the publisher, and a fee may be payable.

DPI – Demokratik Gelişim Enstitüsü İngiltere ve Galler’de kayıtlı bir vakıftır.
Vakıf Kayıt No. 1037236. Kayıtlı Şirket No. 2922108

Bu yayının telif hakları saklıdır, eğitim amacıyla telif ödenmeksizin
yada önceden izin alınmaksızın çoğaltılabilir ancak yeniden satılamaz.
Bu durumun dışındaki her tür kopyalama için yayıncıdan yazılı izin alınması
gerekmektedir. Bu durumda yayıncılara bir ücret ödenmesi gerekebilir.

Table of Contents

Foreword	4
Introduction	10
Peace Table: Türkiye's Search for a New Constitution	20
Discussions Session	30
Conclusion	46
Interactive Seminar: An Inclusive Constitution-Making Process: How Can Civil Society Play a Meaningful Role in Constitution-Making?	48
Questions and Answers	60
Conclusion	70
DPI Aims and Objectives	73
Board Members	76
Council of Experts	82

İçindekiler

Önsöz	5
Giriş	11
Barış Masası: Türkiye'nin Yeni Anayasa Arayışı	21
Tartışma Oturumu	29
Sonuç	47
İnteraktif Seminer: Kapsayıcı Bir Anayasa Yapım Süreci: Sivil Toplum Anayasa Yapımında Nasıl Anlamlı Bir Rol Oynayabilir?	49
Sorular ve Yanıtlar	61
Sonuç	71
Demokratik Gelişim Enstitüsü'nün Amaçları ve Hedefleri	74
Yönetim Kurulu Üyeleri	76
Uzmanlar Kurulu Üyeleri	82

Kerim Yıldız
DPI CEO

Foreword

On September 30th, 2023, in Ankara, DPI hosted a Peace Table and Interactive Seminar titled: 'Türkiye's Search for a New Constitution' and 'An Inclusive Constitution-Making Process: How Can Civil Society Play a Meaningful Role in Constitution-Making' respectively. These events were a part of DPI's larger series on constitution making and conflict resolution in Türkiye titled 'Conflict Resolution and Constitution-making in Türkiye,' which aims to understand the role that constitution making can play in peace.

The creation of a new constitution has been an omnipresent discussion in Turkish politics, and regularly comes up. Replacing the 1982 Constitution put in place by the military junta has consistently been brought up, and the Constitution has seen numerous amendments, but never replaced. As Türkiye enters the second century of the Republic, the government under the AK Party has signalled its desire to create a new constitution.

Önsöz

DPI, 30 Eylül 2023 tarihinde Ankara'da 'Türkiye'nin Yeni Anayasa Arayışı' ve 'Kapsayıcı Bir Anayasa Yapım Süreci: Sivil Toplum Anayasa Yapımında Nasıl Anlamlı Bir Rol Oynayabilir?' başlıklı Barış Masasına ve İnteraktif Seminerine ev sahipliği yaptı. Bu etkinlikler, DPI'nın anayasa yapımının barışta oynayabileceği rolü anlamayı amaçlayan 'Türkiye'de Çatışma Çözümü ve Anayasa Yapımı' başlıklı daha geniş kapsamlı serisinin bir parçasıydı.

Yeni bir anayasa yapılması Türk siyasetinde her zaman tartışılan bir konu olmuştur ve düzenli olarak gündeme gelmektedir. Askeri cunta tarafından yürürlüğe konulan 1982 Anayasası'nın değiştirilmesi sürekli olarak gündeme getirilmiş ve Anayasa'da çok sayıda değişiklik yapılmış, ancak hiçbir zaman yerine yeni bir anayasa getirilmemiştir. Türkiye Cumhuriyet'in ikinci yüzyılına girerken, AK Parti hükümeti yeni bir anayasa yapma arzusunun sinyallerini verdi.

Yeni bir anayasa Türkiye'de çatışma çözümü ve barışın inşası için

A new constitution could create a window of opportunity for conflict resolution and peacebuilding in Türkiye. Constitution-making is often an opportunity to address and solve grievances at the heart of conflict, and a new constitution could provide a similar possibility in Türkiye. However, a poorly designed constitution can also exacerbate conflict. Therefore, it is important for us at DPI to examine and explore the ways in which a constitution making process can be done in Türkiye to ensure that it contributes to conflict resolution as opposed to hindering it.

The meetings brought together a diverse group, drawn from across Türkiye's political, legal, academic, and civil society communities. Participants came from across the political spectrum and included both new and recurring participants to ensure both diversity and continuity.

During the Peace Table, participants heard from speakers Prof Dr Sevtap Yokuş, and Prof Dr Fazıl Hüsnü Erdem. The speakers deliberated on the historical trajectory of the Turkish constitution, as well as the current constitutional framework in which Türkiye is presently situated. Participants then discussed a variety of topics including the ongoing search for a new constitution, why past attempts to make a new constitution failed, and the constitution making process itself. During the Interactive Seminar participants were able to dive into a variety of topics including the possibility of the renewal and strengthening of a parliamentary system in Türkiye, the design of a new constitution, and the

bir fırsat penceresi yaratabilir. Anayasa yapımı genellikle çatışmaların merkezinde yer alan sorunların ele alınması ve çözülmesi için bir fırsattır ve yeni bir anayasa Türkiye'de de benzer bir imkan sağlayabilir. Ancak kötü tasarlanmış bir anayasa çatışmaları şiddetlendirebilir. Bu nedenle, DPI olarak bizim için Türkiye'de anayasa yapım sürecinin çatışmaların çözümüne engel olmak yerine katkıda bulunmasını sağlamak için hangi yollara başvurulabileceğini incelemek ve araştırmak önemlidir.

Toplantılar, Türkiye'nin siyasi, hukuki, akademik ve sivil toplum çevrelerinden çok çeşitli bir grubu bir araya getirmiştir. Katılımcılar siyasi yelpazenin her kesiminden gelmekte olup hem çeşitliliği hem de sürekliliği sağlamak için eski katılımcıların yanı sıra yeni katılımcılar da davet edilmiştir.

Barış Masası'nda katılımcılar Prof. Dr. Sevtap Yokuş ve Prof. Dr. Fazıl Hüsnü Erdem'i dinledi. Konuşmacılar, Türk anayasasının tarihsel seyrinin yanı sıra Türkiye'nin şu anda içinde bulunduğu mevcut anayasal çerçeve üzerinde durdular. Katılımcılar daha sonra devam eden yeni anayasa arayışları, geçmişteki yeni anayasa girişimlerinin neden başarısız olduğu, ve anayasa yapım sürecinin kendisi gibi çeşitli konuları tartıştılar. İnteraktif Seminer sırasında katılımcılar, Türkiye'de parlamenter sistemin yenilenmesi ve güçlendirilmesi olasılığı, yeni bir anayasanın tasarlanması ve anayasa yapım sürecinde muhalefetin mevcut durumu ve rolü gibi çeşitli konuları derinlemesine inceleme fırsatı buldular. Genel olarak, Türkiye Cumhuriyeti'nin birinci yüzyılıni bitirip ikin-

current situation and role of the opposition in the constitution making process.

Overall, as Türkiye ends the first century of the Republic, and looks towards the second, a new constitution seems to be one of the priorities of the current government, thus, this event proved to be timely and provided a platform to discuss the issues facing the constitution making process. The participants, especially members of political parties, expressed a high degree of appreciation for the opportunity to discuss these issues in an environment that encouraged honest discussion and facilitated common ground. DPI will continue to host events as a part of the series titled Conflict Resolution and Constitution Making in Turkey.

This Peace Table and Interactive Seminar took place as a part of DPI's larger series of events entitled: *Supporting the Pro-Peace Agenda in Turkey and the Region*, supported by the Irish, Norwegian, and Swiss governments.

Kerim Yıldız

Chief Executive Officer
Democratic Progress Institute

ci yüzyılına bakarken, yeni bir anayasa mevcut hükümetin önceliklerinden biri gibi görünmektedir; dolayısıyla bu etkinlik tam zamanında gerçekleşmiş ve anayasa yapım sürecinin karşı karşıya olduğu meselelerin tartışılması için bir platform sağlamıştır. Katılımcılar, özellikle de siyasi parti üyeleri, bu konuları dürüst tartışmayı teşvik eden ve ortak zemini kolaylaştıran bir ortamda tartışma fırsatı buldukları için büyük memnuniyet duyduklarını ifade etmişlerdir. DPI, *Türkiye'de Çatışma Çözümü ve Anayasa Yapımı* başlıklı serinin bir parçası olarak etkinliklere ev sahipliği yapmaya devam edecektir.

Bu Barış Masası ve İnteraktif Seminer, DPI'nın İrlanda, Norveç ve İsviçre hükümetleri tarafından desteklenen *Türkiye ve Bölgede Barış Yanlısı Gündemin Desteklenmesi* başlıklı daha geniş kapsamlı etkinlik dizisinin bir parçası olarak gerçekleştirilmiştir.

Kerim Yıldız

İcra Kurulu Başkanı
Demokratik Gelişim Enstitüsü

Introduction

As Türkiye celebrates the 100th anniversary of the declaration of the Republic, one of the most consistent discussions within the country has been about the creation of a new constitution. Türkiye's current constitution came into place in 1982, created by the military junta put in place by the 1980 coup. The current constitution reflects this past, with many restrictions on, and limited respect for rights and freedoms. This constitution has seen many amendments, most notably in recent years in 2017, when the constitution was amended from a parliamentary to an executive presidential system of government by popular referendum. Despite these efforts to amend the constitution, there is still widespread dissatisfaction with it, and with the aforementioned anniversary of the Republic occurring, the desire for a new constitution going into the next century of Turkish history is at a peak.

Türkiye's current constitution, as would be expected of a constitution resulting from a military coup, includes large scale restrictions on basic rights and freedoms, and was authoritarian in orientation. In this constitution prohibition is the rule, and freedom is the exception. There have been a series of amendments made to the constitution since its ratification, most notably with significant amendments made in 1995, 2001, 2007, 2010, and most recently in 2017. These amendments were made to try and remove many of the restrictions on basic rights and freedoms that were in the original document, although many of the amendments fell short of fully achieving this. For instance, the 2017 amendment change Türkiye from a parliamentary system to a presidential system which gave extraordinary power to the President and executive branch, and greatly reduced the balance of power and oversight for the legislative and judicial branches.

Over recent years, the prospect of a new constitution has been brought up consistently within Turkish politics. This desire to replace the 1982 constitution has come to the fore of politics once

Giriş

Türkiye, Cumhuriyet'in ilanının 100. yıldönümünü kutlarken, ülke içindeki en süreklilik sahibi tartışmalardan biri de yeni bir anayasanın oluşturulması olmuştur. Türkiye'nin mevcut anayasası, 1980 darbesiyle işbaşına gelen askeri cunta tarafından 1982 yılında yürürlüğe konmuştur. Mevcut anayasa, hak ve özgürlüklere yönelik empoze ettiği pek çok kısıtlama ve gösterdiği asgari itibar ile bu geçmişi yansıtmaktadır. Bu anayasa pek çok değişikliğe uğramıştır, özellikle de son yıllarda 2017'de halk referandumu ile anayasa parlamenter hükümet sisteminden cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine dönüştürülmüştür. Anayasayı değiştirmeye yönelik bu çabalara rağmen, anayasadan duyulan memnuniyetsizlik hala yaygındır ve yukarıda bahsedildiği üzere Cumhuriyet'in yıldönümünün yaklaşmasıyla birlikte, Türkiye tarihinin yeni yüzyılına girerken yeni bir anayasa arzusu zirveye ulaşmıştır.

Türkiye'nin mevcut anayasası, askeri bir darbenin ürünü olan bir anayasadan beklenene üzere, temel hak ve özgürlüklere yönelik geniş çaplı kısıtlamalar içermekte ve otoriter bir yönelim taşımaktadır. Bu anayasada yasaklar kural, özgürlükler ise istisnadır. Onaylanmasından bu yana anayasada bir dizi değişiklik yapılmıştır; bunların en önemlileri 1995, 2001, 2007, 2010 ve son olarak 2017'de yapılan değişikliklerdir. Bu değişiklikler, orijinal anayasa metninde yer alan temel hak ve özgürlükler üzerindeki kısıtlamaların birçoğunu kaldırmaya çalışmak için yapılmış olsa da, değişikliklerin birçoğu bunu tam olarak başaramamıştır. Örneğin, 2017 değişikliği Türkiye'yi parlamenter sistemden başkanlık sistemine geçirerek Cumhurbaşkanı ve yürütme organına olağanüstü yetkiler vermiş ve yasama ve yargı organları arasındaki güç ve denetim dengesini büyük ölçüde azaltmıştır.

Son yıllarda Türk siyasetinde yeni bir anayasa ihtimali sürekli olarak gündeme gelmektedir. Cumhuriyet'in 100. yıldönümü ve son cumhurbaşkanlığı seçimleriyle birlikte 1982 anayasasının değiştirilmesi arzusu bir kez daha siyasetin gündemine geldi. Cumhur-

again with the 100-year anniversary of the Republic, and the recent presidential elections. Following his re-election President Recep Tayyip Erdoğan has repeatedly said that with the opening of the new parliament in October 2023, it will begin the process for the creation of a new constitution. Erdoğan has said that this new constitution needs to be 'a libertarian, civil, and inclusive one that would strengthen democracy.' He has called on all political parties to work together in the creation of this new constitution and has that the AK Party will approach all other parties in the drafting of this constitution, along with working with civil society, academic, and human rights groups in the drafting process. In order to ratify a new constitution, it will require 400 votes from members of parliament to pass outright, or between 360 and 400 votes to put the constitution to a public referendum. The AK Party and its allies do not hold the necessary number of seats to ratify a new constitution, or to be able to put it to a referendum and so will need to cooperate and find consensus with opposition parties to successfully create a new constitution.

While there has been some excitement around a possible new constitution, there are also numerous concerns that have been raised about it. These include the entrenchment of the disproportionate balance of powers between the branches of government, and reinforcement of the authoritarian nature of the current presidential system, and a further erosion of democracy in Türkiye. Further concerns around Islamist influence on a new constitution, the deterioration of secularism, and the removal of the rights and freedoms of the individual in the name of protecting the 'family.' The necessity of working with and gaining the support of the opposition in the ratification of a new constitution may mitigate some of these concerns, however they remain legitimate.

This new constitution is a unique opportunity for Türkiye to address the Kurdish issue and other political conflicts and issues within Türkiye and could be a useful peacebuilding tool. The creation of a new constitution is often a key element to the successful

başkanı Recep Tayyip Erdoğan, yeniden seçilmesinin ardından, Ekim 2023'te yeni meclisin açılmasıyla birlikte yeni bir anayasa için sürecin başlayacağını defalarca dile getirmiştir. Erdoğan bu yeni anayasanın 'özgürlükçü, sivil, kapsayıcı ve demokrasiyi güçlendirecek' bir anayasa olması gerektiğini söyledi. Tüm siyasi partileri bu yeni anayasanın hazırlanmasında birlikte çalışmaya çağırarak Erdoğan, AK Parti'nin bu anayasanın hazırlanmasında diğer tüm partilere yaklaşacağını ve sivil toplum, akademi ve insan hakları gruplarıyla birlikte çalışacağını ifade etti. Yeni anayasanın onaylanması için parlamento üyelerinden 400 oy alınması ya da anayasanın referanduma sunulması için 360 ila 400 arasında oy alınması gerekiyor. AK Parti ve müttefikleri yeni bir anayasayı onaylamak ya da referanduma sunmak için gerekli sandalye sayısına sahip olmadıklarından, yeni bir anayasanın başarılı bir şekilde oluşturulması için muhalefet partileriyle işbirliği yapmaları ve uzlaşmaya varmaları gerekecektir.

Olası yeni anayasa konusunda bir miktar heyecan olsa da, bu konuda dile getirilen çok sayıda endişe de var. Bunlar arasında hükümet organları arasındaki orantısız güç dengesinin pekiştirilmesi, mevcut başkanlık sisteminin otoriter yapısının güçlendirilmesi ve Türkiye'de demokrasinin daha da erozyona uğraması yer almaktadır. İslamcıların yeni anayasa üzerindeki etkisi, laikliğin zedelenmesi ve 'aile'yi korumak adına bireyin hak ve özgürlüklerinin ortadan kaldırılmasına ilişkin diğer endişeler de mevcuttur. Yeni anayasanın onaylanmasında muhalefetle birlikte çalışma ve muhalefetin desteğini alma gerekliliği bu endişelerin bir kısmını hafifletebilir, ancak bu endişeler meşruiyetini korumaktadır.

Bu yeni anayasa, Türkiye'nin Kürt meselesini ve Türkiye içindeki diğer siyasi çatışma ve sorunları ele alması için eşsiz bir fırsattır ve faydalı bir barış inşası aracı olabilir. Yeni bir anayasanın oluşturulması genellikle iç çatışmaların başarılı bir şekilde çözümlenmesinde kilit bir unsurdur ve çatışan tarafların yasal taleplerinin karşılanması için gerekli olabilir. Yeni anayasalar uzun zamandır iç ve sivil çatışmaların sonunda çatışma çözüm süreçlerinin bir

resolution of internal conflicts and can be necessary to address the legal demands of belligerents. New constitutions have long been a part of conflict resolutions processes at the end of internal and civil conflicts. A new constitution is an opportunity to create a new vision for the future of a divided society and creates a road map on how to get there.¹ Constitutions and constitution-making can fill two simultaneous roles within a peace process; both as a peace agreement and a peacebuilding process.

A new constitution represents a peace agreement between belligerents to an internal conflict. It creates a framework setting up the rules by which a new government will operate and is able to address and rectify many kinds of grievances, especially legal, political, and rights-based grievances.² To be successful as a peacebuilding tool, a constitution must not only address the causes of the conflict, but must also put mechanisms in place to peacefully manage future disagreements and conflicts to prevent a return to violence.³

The constitution making process is in itself a forum for and process of negotiation, consensus building, and peacebuilding amid conflict and division.⁴ Through negotiating over the various clauses and issues during the constitution-making process, belligerents are able to build consensus and work through contentious issues away from the battlefield. It allows combatants to not only discuss the issues at hand, but more importantly to develop a shared image and goal for the future, and to develop a road map on how to achieve that future through a new constitution.

1 Samuels, Kirsti, "Post-conflict Peace-Building and Constitution-Making," *Chicago Journal of International Law*, Vol. 6, 2005-2006, 664.

2 Samuels, Kirsti, "Post-conflict Peace-Building and Constitution-Making," *Chicago Journal of International Law*, Vol. 6, 2005-2006, 664.

3 Samuels, Kirsti, "Post-conflict Peace-Building and Constitution-Making," *Chicago Journal of International Law*, Vol. 6, 2005-2006, 668.

4 Samuels, Kirsti, "Post-conflict Peace-Building and Constitution-Making," *Chicago Journal of International Law*, Vol. 6, 2005-2006, 668.

parçası olmuştur. Yeni bir anayasa, bölünmüş bir toplumun geleceği için yeni bir vizyon yaratma fırsatıdır ve bu vizyona nasıl ulaşılabileceğine dair bir yol haritası oluşturur.¹ Anayasalar ve anayasa yapımı bir barış sürecinde eşzamanlı olarak iki rol üstlenebilir; hem bir barış anlaşması hem de bir barışın inşası süreci olarak işlev gösterebilirler.

Yeni bir anayasa, bir iç çatışmanın tarafları arasında bir barış anlaşmasını temsil eder. Yeni bir hükümetin işleyişinde riayet edeceği kuralları belirleyen bir çerçeve oluşturur ve başta hukuki, siyasi ve hak temelli mağduriyetler olmak üzere pek çok mağduriyeti ele alıp çözme kabiliyetine sahiptir.² Bir barış inşası aracı olarak başarılı olabilmesi için bir anayasanın sadece çatışmanın nedenlerini ele alması değil, aynı zamanda şiddete geri dönülmesini önlemek amacıyla gelecekteki anlaşmazlıkları ve çatışmaları barışçıl bir şekilde yönetecek mekanizmaları da devreye sokması gerekir.³

Anayasa yapım süreci başlı başına bir müzakere, uzlaşma oluşturma ve çatışma ve bölünme ortamında barışın inşası için bir forum ve süreçtir.⁴ Anayasa yapım sürecinde çeşitli maddeler ve konular üzerinde müzakere ederek, çatışan taraflar savaş alanından uzakta fikir birliği oluşturabilir ve ihtilafli konular üzerinde çalışabilir. Bu, çatışan tarafların sadece eldeki meseleleri tartışmasına değil, daha da önemlisi gelecek için ortak bir imaj ve hedef geliştirmesine ve yeni bir anayasa yoluyla bu geleceğe nasıl ulaşılabileceğine dair bir yol haritası geliştirmesine olanak tanır.

1 Samuels, Kirsti, "Post-conflict Peace-Building and Constitution-Making," *Chicago Journal of International Law*, Vol. 6, 2005-2006, 664.

2 Samuels, Kirsti, "Post-conflict Peace-Building and Constitution-Making," *Chicago Journal of International Law*, Vol. 6, 2005-2006, 664.

3 Samuels, Kirsti, "Post-conflict Peace-Building and Constitution-Making," *Chicago Journal of International Law*, Vol. 6, 2005-2006, 668.

4 Samuels, Kirsti, "Post-conflict Peace-Building and Constitution-Making," *Chicago Journal of International Law*, Vol. 6, 2005-2006, 668.

There are some risks to constitution-making as a peacebuilding tool that must be mentioned. One issue involves the inclusiveness of the constitution-making process, and how a failure here can entrench divisions and socio-political problems. In a study by the International Institute for Democracy and Electoral Assistance (IDEA) found that constitution-making processes that were driven by a small-number of elites resulted in long-term power divisions, political and economic inequality, limited government accountability, and undermines democracy.⁵ Another major issue is that a poorly designed constitution can exacerbate conflict. An example of this can be seen in Haiti's 1987 constitution, where its majoritarian structure has reinforced a winner-takes-all political structure, and the tyranny of the majority.⁶

Within the context of Türkiye, constitution-making could be a useful peacebuilding tool in a variety of ways. A new constitution with improved rule of law, and reinforced independence for the judiciary could improve any disarmament, demobilisation, and re-integration process. More importantly, a new constitution could directly address the demands of the Kurds, namely the right to the Kurdish language, the right to education in Kurdish as mother tongue, issues around the definition of citizenship, the structure of government, government decentralisation, balancing power between branches of government, and the protection of rights and freedoms.

DPI has seen constitution-making as an important element to any peace process, and it has long been a part of our programming. Since 2012, from events to research, constitution and constitution-making have been a mainstay of DPI's work. DPI hosted its

⁵ Samuels, Kirsti, "Post-conflict Peace-Building and Constitution-Making," *Chicago Journal of International Law*, Vol. 6, 2005-2006, 669-671.

⁶ Samuels, Kirsti, "Post-conflict Peace-Building and Constitution-Making," *Chicago Journal of International Law*, Vol. 6, 2005-2006, 671.

Bir barış inşası aracı olarak anayasa yapımının belirtilmesi gereken bazı riskleri vardır. Bunlardan biri anayasa yapım sürecinin kapsayıcılığı ve bu konudaki başarısızlığın bölünmeleri ve sosyo-politik sorunları nasıl derinleştirebileceği ile ilgilidir. Uluslararası Demokrasi ve Seçim Yardımı Enstitüsü (IDEA) tarafından yapılan bir çalışmada, az sayıda elit tarafından yönlendirilen anayasa yapım süreçlerinin uzun vadede güç bölünmelerine, siyasi ve ekonomik eşitsizliğe, hükümetin hesap verebilirliğinin sınırlandırılmasına neden olduğu ve demokrasiyi zayıflattığı tespit edilmiştir.⁵ Bir diğer önemli sorun ise kötü tasarlanmış bir anayasanın çatışmaları şiddetlendirebilmesidir. Bunun bir örneği, çoğunlukçu yapısının "kazanan her şeyi alır" siyasi yapısını ve çoğunluğun tiranlığını pekiştirdiği Haiti'nin 1987 anayasasında görülebilir.⁶

Türkiye bağlamında, anayasa yapımı çeşitli şekillerde faydalı bir barış inşası aracı olabilir. Hukukun üstünlüğünün geliştirildiği ve yargının bağımsızlığının güçlendirildiği yeni bir anayasa, silahsızlanma, tasfiye ve yeniden entegrasyon sürecini iyileştirebilir. Daha da önemlisi, yeni bir anayasa Kürtlerin taleplerini, yani Kürtçe dil hakkı, anadil olarak Kürtçe eğitim hakkı, vatandaşlık tanımı, hükümetin yapısı, hükümetin ademi merkezizetiği, hükümet organları arasında güç dengesi, hak ve özgürlüklerin korunması gibi konuları doğrudan ele alabilir.

DPI, anayasa yapımını her barış süreci için önemli bir unsur olarak görmüş ve uzun süredir programımızın bir parçası olarak benimsemiştir. 2012'den bu yana, etkinliklerden araştırmalara kadar, anayasa ve anayasa yapımı DPI'in çalışmalarının temel dayanak noktalarından biri olmuştur. DPI, Güney Afrika ve Türkiye'deki anayasa yapım süreçleri ve Türkiye'nin anayasa yapım sürecini

⁵ Samuels, Kirsti, "Post-conflict Peace-Building and Constitution-Making," *Chicago Journal of International Law*, Vol. 6, 2005-2006, 669-671.

⁶ Samuels, Kirsti, "Post-conflict Peace-Building and Constitution-Making," *Chicago Journal of International Law*, Vol. 6, 2005-2006, 671.

first roundtable discussion in Kent, United Kingdom, in 2012 to discuss ideas on constitution making processes in South Africa and Türkiye and how Türkiye may improve its constitution making process. DPI also organised a series of meetings in 2021 and 2022 to understand the role that constitution-making processes can play as a part of possible conflict resolution efforts in Türkiye. The meeting held online in August 2021 focused on the constitution-making process in South Africa's resolution process, and the legal preparations needed for a possible resumption of a resolution process in Türkiye. During the meeting in Istanbul in February 2022, participants examined the incrementalist constitution-making method as a possible conflict resolution approach in polarised societies, and possibly Türkiye. Furthermore, two Peace Tables were held in June and September 2022 which focused on the issues pertaining to the balance of executive power in the new governmental system in Türkiye, the contentious issues that need to be addressed in relation to the Kurdish Issue during a constitution-making process, and the preliminary steps that need to be taken before starting a constitution-making process to gain broad-based social support.

DPI continued to explore the role that constitution-making could play in peacebuilding in Türkiye by hosting a Peace Table titled: *Türkiye's Search for a New Constitution and an Interactive Seminar titled An Inclusive Constitution-Making Process: How Can Civil Society Play A Meaningful Role in Constitution-Making* in Ankara on September 30th, 2023. These events brought together legal professionals, senior political officials, policymakers, civil society representatives, academics, and journalists from a diverse political background, and included recurring and new participants. These events allowed participants to discuss and engage on the issue of constitution-making in Türkiye at a difficult political time.

DPI will continue to focus on the legal foundations of peace and the role of constitution-making in peace-making.

nasıl geliştirebileceği üzerine fikir alışverişinde bulunmak üzere 2012 yılında Birleşik Krallık'ta Kent şehrinde ilk yuvarlak masa toplantısına ev sahipliği yapmıştır. DPI ayrıca 2021 ve 2022 yıllarında, anayasa yapım süreçlerinin Türkiye'deki olası çatışma çözümü çabalarının bir parçası olarak oynayabileceği rolü anlamak için bir dizi toplantı düzenledi. Ağustos 2021'de çevrimiçi olarak düzenlenen toplantıda, Güney Afrika'daki çözüm sürecinde anayasa yapım süreci ve Türkiye'de olası bir çözüm sürecinin yeniden başlatılması için gereken yasal hazırlıklar üzerinde duruldu. Şubat 2022'de İstanbul'da düzenlenen toplantıda katılımcılar, kutuplaşmış toplumlarda ve bir ihtimal Türkiye'de olası bir çatışma çözümü yaklaşımı olarak aşamalı anayasa yapım yöntemini incelediler. Ayrıca, Haziran ve Eylül 2022'de Türkiye'deki yeni hükümet sisteminde yürütme erki dengesi, anayasa yapım sürecinde Kürt Meselesi ile ilgili olarak ele alınması gereken tartışmalı konular ve geniş tabanlı toplumsal destek kazanmak için anayasa yapım sürecine başlamadan önce atılması gereken ön adımlara odaklanan iki Barış Masası düzenlenmiştir.

DPI, *Türkiye'nin Yeni Anayasa Arayışı* başlıklı bir Barış Masası ve *Kapsayıcı Bir Anayasa Yapım Süreci* başlıklı bir İnteraktif Seminer düzenleyerek anayasa yapımının Türkiye'de barışın inşasında oynayabileceği rolü araştırmaya devam etmiştir: *Sivil Toplum Anayasa Yapımında Nasıl Anamlı Bir Rol Oynayabilir* başlıklı İnteraktif Seminare 30 Eylül 2023'de Ankara'da ev sahipliği yapmıştır. Bu etkinlikler çeşitli siyasi arka planlara sahip hukukçuları, üst düzey siyasi yetkilileri, politika yapımcıları, sivil toplum temsilcilerini, akademisyenleri ve gazetecileri bir araya getirmiştir. Bu etkinlikler, katılımcıların zor bir siyasi dönemde Türkiye'de anayasa yapımı konusunu tartışmalarına ve bu konuya eğilmelerine olanak sağlamıştır.

DPI, barışın hukuki temellerine ve anayasa yapımının barış yapımındaki rolüne odaklanmaya devam edecektir.

PEACE TABLE:

Türkiye's Search for a New Constitution

The Peace Table was opened by DPI's Senior Regional Strategy Analyst Dr Esra Elmas. The speakers for the Peace Table were Professor Fazıl Hüsnü Erdem and Professor Sevtap Yokuş, both lecturers and professors of constitutional law. They began by providing a concise overview of the previous year's DPI meeting series and publications on the constitution, constitution making and conflict resolution. The speakers drew attention to the possible opportunities that may emerge from the constitution discussion through the lens of conflict resolution and peacebuilding.

Sevtap Yokuş argued that despite the pessimistic atmosphere in the country, everyone should continue to live up to their responsibilities, and work towards improving the situation. This provided a continued platform for discussions about the kinds of contributions that can be made to the constitution making process, along with a discussion of the issues involved in the constitution making process and how they can be addressed.

Yokuş began by explaining that the 1982 constitution has needed significant revision because it was a military, authoritarian and ideological constitution. It created a conflicting platform for the Kurdish issue across various dimensions, such as providing a definition of citizenship based on Turkish ethnicity and restricting language and cultural rights. The constitution has been revised several times, and some of these revisions were important in terms of easing the restrictions on rights and freedoms. For example, a very significant revision was made in 1995 which lifted bans on cooperation between political parties. The constitution's most major revisions occurred during the EU accession process between 2001 and 2004. The Turkish national program that was designed during this process foresaw a constitutional change which included

BARIŞ MASASI:

Türkiye'nin Yeni Anayasa Arayışı

Bariş Masası, DPI Kıdemli Bölgesel Strateji Analisti Dr. Esra Elmas tarafından açıldı. Bariş Masası'nın konuşmacıları anayasa hukuku alanında öğretim üyesi ve profesör olan Profesör Fazıl Hüsnü Erdem ve Profesör Sevtap Yokuş'tu. Konuşmacılar, anayasa, anayasa yapımı ve çatışma çözümü konularında bir önceki yılın DPI toplantı serisi ve yayınları hakkında kısa bir genel değerlendirme yaparak sözlerine başladılar. Konuşmacılar, çatışma çözümü ve barış inşası merceğinden bakarak anayasa tartışmasından çıkabilecek olası fırsatlara dikkat çektiler.

Sevtap Yokuş, ülkedeki karamsar atmosfere rağmen herkesin sorumluluklarını yerine getirmeye devam etmesi ve durumu iyileştirmek için çalışması gerektiğini savundu. Böylece, anayasa yapım sürecine ne tür katkılarda bulunulabileceğinin yanı sıra anayasa yapım sürecindeki sorunlar ve bunların nasıl ele alınabileceğine ilişkin tartışmalar için sürekli bir platform sağlanmış oldu.

Yokuş, 1982 anayasasının askeri, otoriter ve ideolojik bir anayasa olması nedeniyle önemli ölçüde revizyona ihtiyaç duyduğunu açıklayarak sözlerine başladı. Türk etnisitesine dayalı bir vatandaşlık tanımı getirmesi, dil ve kültürel hakları kısıtlaması gibi çeşitli boyutlarıyla Kürt sorunu için çelişkili bir zemin yarattı. Anayasa birkaç kez revize edildi ve bu revizyonların bazıları hak ve özgürlükler üzerindeki kısıtlamaların hafifletilmesi açısından önemliydi. Örneğin, 1995 yılında siyasi partiler arasındaki işbirliği yasaklarını kaldıran çok önemli bir değişiklik yapılmıştır. Anayasadaki en önemli değişiklikler 2001-2004 yılları arasında AB'ye katılım sürecinde gerçekleşmiştir. Bu süreçte tasarlanan Türkiye ulusal programı, kısa, orta ve uzun vadeli hedefleri içeren bir anayasa değişikliği öngörüyordu. Mevzuat değişikliklerinin çoğu Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne (AİHS) uyum amacıyla yapılmıştır.

short-, medium-, and long-term targets. The majority of the legislative changes were done with the aim of complying with the European Convention on Human Rights (ECHR).

2011 was also very important in terms of constitutional work because all the major parties were represented in Parliament, and that gave the Parliament legitimacy to prepare a new constitution. A constitutional conciliation commission was formed in Parliament and worked diligently. However, there were two challenges during this important period. First, the work of the commission remained in the shadow of politics, and everyone was there representing their parties. A suggestion was made to form an alternative constitutional council through election, but this was rejected, and the Constitutional Conciliation Commission became ineffective. The second challenge was taking the 1982 constitution as a reference and trying to revise the constitution rather than replacing it.

In 2017, the constitutional change turned everything upside down. The trend towards the recognition of rights and freedoms that had been occurring since 1982 was flipped on its head in 2017 and went in the complete opposite direction. The constitutional changes were made under the state of emergency rule following the coup attempt and with the authoritarian approach and conditions similar to September 12th, 1980. As a result, authoritarianism was deepened, rights and freedoms were restricted, and democratic principles were abandoned.

The need for a new constitution is being discussed again, but the main challenge is the ongoing non-implementation of the current constitution. In 1995, an amendment to Article 90 of the constitution made the ECHR and international law a part of domestic law, but this amendment is not followed. There are still serious human rights violations, and the constitution itself is being violated. Article 14 of the constitution was amended in 2001 and included that nobody can take their authority and rights beyond the limits set by the constitution, but this provision is also being violated. Under these conditions, there is a renewed discussion for a new consti-

2011 yılı anayasa çalışmaları açısından da çok önemliydi çünkü tüm büyük partiler Meclis'te temsil ediliyordu ve bu da Meclis'e yeni bir anayasa hazırlama konusunda meşruiyet kazandırdı. Parlamentoda bir anayasa uzlaşma komisyonu kuruldu ve titizlikle çalıştı. Ancak bu önemli dönemde iki zorluk yaşandı. Birincisi, komisyon çalışmaları siyasetin gölgesinde kaldı ve herkes kendi partisini temsilen orada bulundu. Seçim yoluyla alternatif bir anayasa konseyi oluşturulması önerisi yapıldı ancak bu reddedildi ve Anayasa Uzlaşma Komisyonu etkisiz hale geldi. İkinci zorluk ise 1982 anayasasının referans alınması ve anayasanın değiştirilmesi yerine revize edilmeye çalışılmasıydı.

2017 yılındaki anayasa değişikliği her şeyi tersine çevirdi. 1982'den beri süregelen hak ve özgürlüklerin tanınması yönündeki eğilim 2017'de tersine döndü ve bu aksi istikamette ilerledi. Anayasa değişiklikleri, darbe girişimini takip eden olağanüstü hal döneminde ve 12 Eylül 1980 benzeri otoriter yaklaşım ve koşullarda yapıldı. Sonuç olarak, otoriterleşme derinleşmiş, hak ve özgürlükler kısıtlanmış ve demokratik ilkeler terk edilmiştir.

Yeni bir anayasa ihtiyacı yeniden tartışılmaktadır, ancak asıl sorun mevcut anayasanın uygulanmamaya devam edilmesidir. 1995 yılında anayasanın 90. maddesinde yapılan bir değişiklikle AİHS ve uluslararası hukuk, iç hukukun bir parçası haline getirilmiştir, ancak bu değişikliğe uyulmamıştır. Hâlâ ciddi insan hakları ihlalleri yaşanmakta ve anayasanın kendisi ihlal edilmektedir. Anayasanın 14. Maddesi 2001 yılında değiştirilmiş ve kimsenin yetki ve haklarını anayasanın belirlediği sınırların ötesine taşıyamayacağı hükmü eklenmiştir, ancak bu hüküm de ihlal edilmektedir. Bu koşullar altında, yeni bir anayasa için yeniden bir tartışma var. Hükümet bunu kamuoyu gündeminin bir parçası haline getiriyor; bu tartışılmalıdır. Ancak hükümetin niyeti salt operasyonel bir değişiklik yapmaksa sonuç, demokratik ve özgür bir anayasa olmayacaktır. Özgür ve demokratik bir anayasaya ihtiyaç var, ve gerçek şu ki, mevzu bahis olası anayasa kutuplaşmış bir toplumda yapılacak. Bu nedenle metodolojiyi, ilkeleri tartışmalı ve ortak paydalar üzerinden sonuçlara ulaşmalıyız.

tution. The government is making it a part of the public agenda, and this should be discussed. However, it will not be a democratic and free constitution if the government's intention is to make an operational change. There is a need for a free and democratic constitution, and the reality is that this hypothetical new constitution will be made in a polarized society. Therefore, we should discuss the methodology, principles and reach conclusions based on common grounds.

The second speaker Fazıl Hüsnu Erdem started his presentation stating that in the Republic's history there has not been a constitution making process which had public input, consensus, and involvement, and this must end. The 1921 constitution was created during a period where there was a need for national unity and was thus relatively free and included provision regarding autonomy. However, this constitution was quickly put aside and never

Prof. Dr. Sevtap Yokuş and Prof. Dr. Fazıl Hüsnu Erdem.

Prof. Dr. Sevtap Yokuş ve Prof. Dr. Fazıl Hüsnu Erdem.

İkinci konuşmacı Fazıl Hüsnu Erdem, Cumhuriyet tarihinde halkın katkısı, uzlaşması ve katılımının olduğu bir anayasa yapım süreci yaşanmadığını ve bu durumun artık sona ermesi gerektiğini belirterek sunumuna başladı. 1921 anayasası, ulusal birliğe ihtiyaç duyulan bir dönemde oluşturuldu; bu nedenle görece özgürlüğe sahipti ve özerklikle ilgili hükümler içeriyordu. Ancak bu anayasa hızla bir kenara bırakıldı ve hiçbir zaman uygulanmadı. Bunu takip eden 1924, 1961 ve 1982 anayasaları darbeciler tarafından hazırlanmıştır, yani Türkiye hiçbir zaman halk iradesiyle bir anayasa yapmamıştır. Erdem bunun tartışılması gereken bir konu olduğuna inandığını ifade etti. 1876'da başarısız bir anayasa vardı; 1924 anayasası ise Mustafa Kemal'in görevlendirdiği milletvekilleri tarafından hazırlanmıştı ve bu nedenle demokratik değildi. 1961 ve 1982 anayasalarında da aynı sorun vardı. 1982 anayasasının yürürlüğe girmesinden bu yana sivil bir anayasa oluşturmak için iki girişimde bulunulmuştur. Bunlardan ilki 2007 yılında akademik bir komite tarafından hazırlanan taslaktı. Taslak hakkında yoğun tartışmalar ve ciddi eleştiriler yapıldı, sonuç olarak AK Parti taslağı sahiplenmedi ve süreç başarısızlıkla sonuçlandı. İkincisi ise 2011-2013 yılları arasında Meclis'te anayasa uzlaşma komisyonunun kurulmasıydı. Komisyonunda Meclis'teki partiler eşit temsil ediliyordu ve kararlar oybirliğiyle alınıyordu. Komisyonun çalışma prensibi için bir tavsiye kararı yazıldı; meclisteki tüm partilerden üyeler olduğu için komisyonun temsil kabiliyeti yüksekti. O dönemde sivil toplumdan da yoğun bir ilgi vardı. Bu dönem Güney Afrika sürecine benziyordu, ancak nihayetinde başarısız oldu. Bunun nedeni Türk toplumunun sosyo-kültürel kimlikler açısından kutuplaşmış olması ve bu durumun çatışmaya yol açmasıdır. Kutuplaşmış toplumlarda anayasa yapım süreci devrimci bir süreç olarak algılanır ve her kesim kendi çıkarlarını maksimize etmeye ve korumaya çalışır. Bu durum çoğu zaman çatışma ve kutuplaşmayı derinleştirmekte ve yeni bir anayasa yapmak imkânsız hale gelmektedir.

Bölünmüş toplumlarda anayasa yapımına yönelik aşamalı yaklaşım, çatışmalı konuları erteleme stratejileridir. Bu yöntem Hindis-

implemented. The following constitutions in 1924, 1961, and 1982 were drafted by putschists, meaning Türkiye has never made a constitution with a public mandate. Erdem expressed his belief that this is an issue that must be discussed. There was a failed constitution in 1876, and the 1924 constitution was designed by members of parliament assigned by Mustafa Kemal, and thus was not democratic. The 1961 and 1982 constitutions had the same problem. Since the 1982 constitution entered into force, there have been two attempts to create a civic constitution. The first was a draft prepared by an academic committee in 2007. There was intense discussion about the draft, and significant criticism, as a result the AK Party did not own the draft and the process failed. The second was the formation of the constitutional conciliation commission in Parliament between 2011 and 2013. The commission had equal representation of parties in the Parliament, and decisions were made unanimously. A recommendation was written for the working principle of the commission and given there were members from all parties in the parliament it was highly representative. There was also significant interest from civil society at the time. This period was similar to the South African process, but it failed. This is due to the polarisation in Turkish society in terms of socio-cultural identities, which has resulted in conflict. In polarised societies, the constitution making process is perceived as a revolutionary process and every segment tries to maximize their own benefits, and ensure they protect their interests. This situation often only deepens conflict and polarisation, and it becomes impossible to make a new constitution.

The incrementalist approach to constitution making in divided societies is a strategy which defers conflicting issues. This method has been used in different countries such as India, Israel, and Ireland, all of whom extended the constitution making process over a period of time to avoid deepening the conflict. However, we do not know if this could happen in Türkiye. The Constitutional Commission agreed on 59 articles of the constitution. This could be taken up to 70 or 80 articles, and these articles could be changed.

tan, İsrail ve İrlanda gibi çeşitli ülkelerde kullanılmış ve bu ülkelerin tümü, çatışmayı derinleştirmekten kaçınmak adına anayasa yapım sürecini belli bir sürece yaymıştır. Ancak bunun Türkiye'de gerçekleşip gerçekleşmeyeceğini bilmiyoruz. Anayasa Komisyonu anayasanın 59 maddesi üzerinde anlaştı. Bu 70 veya 80 maddeye kadar çıkarılabilir ve bu maddeler değiştirilebilir. Ulus tanımı, dil kimliği, din ve laiklik gibi kutuplaşmaya zemin hazırlayan maddelerin değiştirilmesine direnmek yanlıştı. Toplumda Sünni/Alevi, Türk/Kürt gibi birçok kimliğe dayalı bölünmeler var. Bu bölünmeleri tetikleyen faktörlerin tartışılması, daha uygun koşulların olduğu ve toplumda daha az gerilim ve kutuplaşmanın yaşandığı sonraki bir döneme ertelenmelidir. İsrail, Hindistan ve İrlanda bunu başarmıştır. İsrail, Ortodoks ve seküler Yahudiler arasındaki derin bölünmeler nedeniyle anayasa yapımını hala ertelemektedir. Biz de benzer bir strateji izleyebilir ve yeni teklife "evet" diyebiliriz. Elbette hükümetin niyeti sorgulanmalıdır, ancak bu, masadan kalkmak için bir neden olmamalıdır. Masaya gelmeli ve 2011-2013 yıllarında yaptığımız gibi belirli konularda anlaşmalı ve ortak ilkelere dayalı yeni bir anayasa yapmalıyız. Laiklik, vatandaşlık, kimlik, bölgesel özgürlükler, dini özgürlükler gibi tartışmalı konularda kimse bir şey söylememeli. Eğer anlaşma olmazsa elbette masayı terk edebilirsiniz.

Konuşmacı, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın önerisini bekleyip görme-yi önerdi. Esasen Cumhurbaşkanı bir açıklama yaptı, ancak somut bir öneri henüz ortaya çıkmadı. Ayrıca, anayasa tartışmalarından önce demokratikleşme yönünde bazı güven artırıcı adımların atılması gerekmektedir. Bu adımlar anayasanın ortak ilkeler temelinde değiştirilmesini ve diğer konuların ertelenmesini mümkün kılacaktır. Türk toplumunun birinci sınıf demokrasiyi, ekonomiyi, özgürlükleri getirecek ve 85 milyonluk Türkiye halkını kucaklayan bir anayasaya ihtiyacı var. Konuşmacı, bu nedenle yeni anayasa çağrısına yanıt vermeli ve katkı sağlamalıyız diyerek sözlerini tamamladı.

It was wrong to resist changing the articles that are related to the description of the nation, language identity, religious and secularism issues, all of which constitute grounds for polarisation. There are divisions based on numerous identities, such as Sunni/Alevi, or Turkish/Kurdish across society. Discussing the factors which trigger these divisions should be deferred to a later period when there are more suitable conditions, and less tension and polarisation in society. Israel, India, and Ireland managed to do this. Israel is still delaying its constitution making due to the deep divisions between orthodox and secular Jews. We can follow a similar strategy and say “yes” to the new proposal. Of course, the government’s intentions should be questioned, but this should not be a reason to leave the table. We should come to the table and agree on certain issues like we did from 2011-2013, and make a new constitution based on common principles. Nobody should say anything on contentious issues such as secularism, citizenship, identity, regional freedoms, or religious freedoms. If there is no agreement, you could leave the table.

The speaker suggested to wait and see President Erdogan’s proposal. He has made an announcement, but a concrete proposal remains to be seen. Moreover, some confidence building steps towards democratisation should be taken before constitution discussions. These steps will make it possible to change the constitution based on common principles and defer other issues. Turkish society needs a constitution which brings a first-class democracy, economy, freedoms, and embraces the 85 million people of Türkiye. He finished by saying that we should, therefore, respond and contribute to the call for a new constitution.

Tartışma Oturumu

Moderatör Dr. Esra Elmas, tartışma oturumuna anayasa yapımının çatışma çözümü için önemini vurgulayarak başladı. Elmas, 2015’ten bu yana siyasi atmosferin kötüleştiğine değinerek çatışma çözümünün ve barış yapımının uzun vadeli bir perspektif gerektirdiğini, ve bu konudaki tartışmaların günlük siyasi dinamiklerin dışında yer alması gerektiğini belirtti. Konuşmacılar tarafından da belirtildiği üzere 2000’li yıllarda, demokratikleşme için umut yaratan anayasa yapım süreçleri yaşanmıştır. Bir yandan yeni bir anayasa tartışılırken, diğer yandan bu yeni anayasanın otoriter yönetimi kurumsallaştıracağı ve pekiştireceği korkusu da mevcuttur. Bununla birlikte, yeni bir anayasa özellikle barış ve çatışma çözümü için yeni fırsatlar sunacağından, bu husus hala değer taşımaktadır. Yeni bir anayasa Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın tarif ettiği gibi herkesi kucaklayacaksa, beraberinde özgürlük ve demokratikleşme getirecektir. Bu konuların tartışılması diğer alanlarda daha yapıcı tartışmalar için gereken koşulları yaratacaktır. Yapılan tüm DPI toplantılarında bu konuların birbiriyle ilişkili olduğu vurgulanmıştır. Bu nedenle DPI iki yıldır bir anayasa yapım serisine ev sahipliği yapmaktadır. Seçimden önce yeni anayasa, parlamenter sisteme dönüşün bir unsuru olarak tartışılmıştı, mevcut koşullarda bu bir seçenek olmasa da koşulların değişmesi halinde bir olasılık olabilir.

Moderatörün yorumlarının ardından katılımcılardan biri, 1982 anayasasının yürürlüğe girdiği günden bu yana hep değiştirilmesinin tartışıldığını ancak hiçbir zaman tamamen değiştirilmediğini vurguladı. Siyasi partilerin her seçim kampanyasından önce anayasayı değiştireceklerini vaat ettiklerini ancak bu değişikliklerin hiçbir zaman gerçekleşmediğini öne sürdü. Anayasa 1987’den bu yana 23 kez değiştirilmiş, ancak bu değişikliklerin sadece 19’u yürürlüğe girmiştir. Bu 23 değişiklik içinde anayasanın 58 maddesi hiç değiştirilmemiş, 31 madde tamamen yeniden yazılmış, 20 maddede önemli değişiklikler yapılmış ve 45 maddede de küçük deği-

Discussion Session

The moderator, Dr Esra Elmas, started the discussion session by highlighting the importance of constitution making to conflict resolution. She referred to the deterioration of the political atmosphere since 2015 and noted that conflict resolution and peace-making require a long-term perspective, and discussions about it must be outside the daily political pressures. As was mentioned by the speakers, there was constitution making processes during the 2000s which create hope for democratisation. While there is a discussion about a new constitution, there is also a fear that this new constitution would institutionalise and enshrine authoritarian rule. Nevertheless, the topic still has value, because a new constitution provides new opportunities, especially for peace and conflict resolution. It will bring freedom and democratisation if it is going to embrace everyone as Erdogan describes. Discussing these issues will create conditions for more constructive discussions in other areas. It was emphasized that these issues are related to each other during all DPI meetings. Therefore, DPI has been hosting a constitution making series for two years. Before the election, a new constitution was discussed as an aspect of a return to the parliamentary system, while under current conditions this is not an option, it could be a possibility should conditions change.

Following the moderator's comments, one of the participants highlighted that there has always been a discussion about changing the 1982 constitution since its introduction, but it has never been completely changed. He argued that political parties promise to change it before every election campaign, but these changes never materialize. The constitution has been amended 23 times since 1987, but only 19 of those amendments entered into force. Within these 23 amendments, 58 articles of the constitution were never amended, 31 articles were totally re-written, 20 articles saw important changes made, and 45 articles had small changes made. This shows two things: firstly, there is a need to change the constitu-

şiklikler yapılmıştır. Bu durum iki şeyi göstermektedir: birincisi, toplumun ihtiyaçlarına cevap vermediği için anayasanın değiştirilmesine ihtiyaç vardır, ikincisi ise bu çabalar yeni bir anayasa yapma motivasyonunu ve enerjisini baltalamıştır. Bazıları anayasanın zaten değiştirilmiş olduğu için değiştirilmesine gerek olmadığını savunmaktadır. Bu tartışma uzun süre devam edecek ve 2024 yerel seçim kampanyalarının merkezinde yer alacaktır. Tüm siyasi partiler bu tartışmanın bir parçası olacaktır ve tartışmanın içeriğini belirlemek siyasi aktörlere bağlıdır. Katılımcılar oturum sırasında tartışılmak üzere iki önemli soruyu gündeme getirdiler:

1. *Şu anda toplumda yeni bir anayasa için gerçek bir arayış var mı? Eğer varsa, bunun temel nedenleri nelerdir?*
2. *Türkiye neden yeni bir anayasa yapamadı? Bu başarısızlığa katkıda bulunan faktörleri ele alabilir miyiz?*

Participants during discussion.

Tartışma sırasında katılımcılar.

tion because it does not address the needs of society, and second that these efforts absorbed the motivation and energy to make a new constitution. Some argue that there is no need to change the constitution as it has already been changed. This discussion will continue for a long time, and it will be at the centre of the 2024 local election campaigns. All the political parties will be a part of this discussion, and it depends on the political actors to determine the content of the discussion. The participants raised two important questions to be discussed during the session:

1. Is there currently a real search for a new constitution in society? If there is, what are the fundamental reasons for this?
2. Why has Türkiye not been able to make a new constitution? Can we address the factors that have contributed to this failure?

Search for a New Constitution

In response to these questions a participant indicated that the human rights movement in Türkiye has always been raising the issue of a new constitution. However, there are fundamental problems in Türkiye making a new constitution impossible. Türkiye is an ideological state, and the Republic of Türkiye was established based on Turkish ethnicity and the Sunni sect of Islam. Turkish-Islamism is the official ideology of the state, and some want to carry these features into the second century of the state. However, the motivation during the founding of Türkiye was different, thus this process should not be repeated. A new constitution should abandon the state ideology. The current constitution is not egalitarian or libertarian, it is discriminatory. It does not accept gender equality, recognize different ethnicities, or respect the freedom of religion and belief. Those who are affected by this constitution want a new one.

Yeni Anayasa Arayışı

Bu sorulara cevaben bir katılımcı Türkiye'deki insan hakları hareketinin her zaman yeni bir anayasa konusunu gündeme getirdiğini belirtti. Ancak Türkiye'de yeni bir anayasayı imkansız kılan temel sorunlar var. Türkiye ideolojik bir devlettir ve Türkiye Cumhuriyeti Türk etnisitesine ve İslam'ın Sünni mezhebine dayalı olarak kurulmuştur. Türk-İslamcılık devletin resmi ideolojisidir ve bazıları bu özellikleri devletin ikinci yüzyılına taşımak istemektedir. Ancak Türkiye'nin kuruluşundaki motivasyon farklıydı, dolayısıyla bu süreç tekrarlanmamalıdır. Yeni anayasa, devlet ideolojisini terk etmelidir. Mevcut anayasa eşitlikçi ya da özgürlükçü değil, ayrımcıdır. Cinsiyet eşitliğini kabul etmiyor, farklı etnisiteleri tanımiyor, din ve inanç özgürlüğüne saygı göstermiyor. Bu anayasadan etkilenenler yeni bir anayasa istiyor. Örneğin Kürtler, dil haklarını ve anadillerinde eğitim görme hakkını tanıyan yeni bir anayasa talep etmektedir. Alevilerin ve kadınların da yeni bir anayasa için güçlü talepleri var.

Bir başka katılımcı da hükümetin anayasa konusunu istismar ettiğini belirtti. Hükümetin yeni anayasa planı ve toplumdan gelen yeni bir anayasa için gerçek bir talep olup olmadığı konusunda şüphelerini dile getirdi. Türk toplumu daha önce görülmemiş bir şekilde yoksullukla mücadele ediyor. Ülkenin ekonomik durumu toplumun önemli bir kesimini ilgilendiren esas mesele, ve ekonomiyi yeni bir anayasa ile ilişkilendiremiyorlar. Yeni başkanlık modelinin yarattığı keyfi yönetim sisteminin ve buna bağlı olarak denge ve denetleme mekanizmalarının yok edilmesinin ekonomi üzerindeki etkilerini göremiyorlar. Son on-on beş yılda toplumun belli kesimlerinin demokratik beklentileri istismar edilmiş, otoriter ve benmerkezci bir kültür yaratılmıştır. Bu koşullarda anayasa değişikliği konusunda topluma çok fazla yetki verilmesi daha fazla risk yaratacaktır. Türkiye bırakın yeni bir anayasa yapmayı, mevcut anayasayı bile değiştiremiyor. Yeni anayasayı teklif edenler de ilk dört madde ile birlikte 66. maddenin kırmızı çizgileri olduğunu,

For example, Kurds demand a new constitution that recognise linguistic rights and the right to be educated in their mother tongue. Alevi and women also have strong demands for a new constitution. Another participant added that the government has exploited the constitutional issue. She expressed doubts about the government's plan for a new constitution and whether there is a real demand for a new constitution coming from the society. Turkish society is struggling with poverty in an unprecedented way. The economic situation of the country is the main issue concerning significant parts of society, and they cannot relate the economy to a new constitution. They cannot see the effects that the arbitrary ruling system created by the new presidential model, and the related destruction of checks and balances has had on the economy. In the last ten to fifteen years, democratic expectations of certain parts of society have been exploited, and an authoritarian and self-centred culture was created. In these circumstances, giving too much authority to the society in terms of constitutional change will create more risks. Türkiye cannot even amend the current constitution, let alone create a new one. Those who proposed the new constitution also state that the first four articles, along with Article 66 are red lines upon which they will not negotiate and are unchangeable. In these circumstances the new constitution will be worse than the 1982 constitution.

Failure to Make a New Constitution

Participants argued that the reason behind the AK Party's failure to make a new constitution is the official ideology (in reference to the Turkish-Islamism ideology referenced above). Most of the political parties defend this ideology and are not open to a civic constitution. One of the participants said that the Green Left Party could bring a solution to this issue because they could demand the construction of a new ideology for the new century of the Republic.

üzerinde pazarlık yapılamayacağını ve değiştirilemeyeceğini belirtiyorlar. Bu durumda yeni anayasa 1982 anayasasından daha kötü olacaktır.

Yeni Bir Anayasa Yapılamaması

Katılımcılar, AK Parti'nin yeni bir anayasa yapamamasının ardında yatan nedenin resmi ideoloji (yukarıda atıfta bulunulan Türk-İslam ideolojisi) olduğunu ileri sürmüşlerdir. Siyasi partilerin çoğu bu ideolojiyi savunuyor ve sivil bir anayasaya açık değiller. Katılımcılardan biri Yeşil Sol Parti'nin bu konuya bir çözüm getirebileceğini, çünkü Cumhuriyet'in yeni yüzyılı için yeni bir ideoloji inşa edilmesini talep edebileceklerini söyledi.

Participants during discussion.

Tartışma sırasında katılımcı.

Some of the participants discussed the psychological aspects of the constitution making process. A participant reflected that the 1924 constitution was a victory for some, but it was also the beginning of a dark history in Türkiye for others. It was the foundation of a new project. Beyond all of this, this is a psychological and traumatic issue, and this is the foundation of political preferences. There have been many amendments of the 1982 constitution, but during this process everyone is drawing their own red lines based on their foundational political preferences. There have been many amendments of the 1982 constitution, but during this process everyone is drawing their own red lines based on their foundational political preferences. The participant explained that he has experience working within the constitutional court, and he observed that they talk about the importance of western civilization, democracy, and human rights, but at the same time they make decisions that are antithetical to these values. The same thing happens during the constitution making process. The National Movement Party declared their intention for a new constitution and President Erdogan's speech regarding the new constitution was positive, however, the content of their proposal is unknown thus it is difficult to decide if we should be at the negotiating table or not. That issue should be set aside a technical issue for now.

The participant added that ethnocentrism, exclusion, a system of privileges, and an omnipotent state are the main characteristics of the current constitution. Groups, and classes that use the state power may change but the main essence of the state remains constant. In the past there was a balance between the civilian and military rule, but this changed after 2010. Parliament cannot fulfil its function of representativeness when the election system is based on exclusion. The constitution is authoritarian and there are too many redlines for constitution making. This is because the country is founded upon fear, the fear of division. There are too many traumatic events in the history of the state as a result of wars and conflict. The country was founded on those traumas which pass through generations. This is reflected in all constitutions and

Bazı katılımcılar anayasa yapım sürecinin psikolojik yönlerini tartıştı. Bir katılımcı, 1924 anayasasının bazıları için bir zafer olduğunu, ancak diğerleri için de Türkiye'de karanlık bir tarihin başlangıcı olduğunu ifade etti. Bu yeni bir projenin temeliydi. Tüm bunların ötesinde, bu psikolojik ve travmatik bir mesele, ve siyasi tercihlerin temelini oluşturuyor. Türkiye'de 1982 anayasasında birçok değişiklik yapıldı ama bu süreçte herkes kendi temel siyasi tercihlerine göre kendi kırmızı çizgilerini çiziyor. Katılımcı, anayasa mahkemesinde çalışma deneyimi olduğunu ve batı medeniyetinin, demokrasinin ve insan haklarının öneminden bahsettiklerini ama aynı zamanda bu değerlere ters düşen kararlar aldıklarını gözlemlediğini anlattı. Aynı şey anayasa yapım sürecinde de yaşanıyor. Milliyetçi Hareket Partisi yeni bir anayasa yapma niyetini beyan etti ve Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın yeni anayasa ile ilgili konuşması olumluydu, ancak önerilerinin içeriği bilinmiyor, bu nedenle olarak müzakere masasında olup olmamız gerektiğine karar vermek zor. Bu konu şimdilik teknik bir mesele olarak bir kenara bırakılmalıdır.

Katılımcı, etnosantrizm, dışlama, ayrıcalıklar sistemi ve her şeye kadir bir devletin mevcut anayasanın temel özellikleri olduğunu ekledi. Devlet gücünü kullanan gruplar ve sınıflar değişebilir ancak devletin ana özü sabit kalmaktadır. Geçmişte sivil ve askeri yönetim arasında bir denge vardı, ancak bu 2010'dan sonra değişti. Seçim sistemi dışlamaya dayandığında parlamento temsil işlevini yerine getiremez. Anayasa otoriterdir ve anayasa yapımı için çok fazla kırmızı çizgi vardır. Bunun nedeni ülkenin korku, bölünme korkusu üzerine kurulmuş olmasıdır. Devletin tarihinde savaşlar ve çatışmalar nedeniyle çok fazla travmatik olay var. Ülke, nesilden nesile geçen bu travmalar üzerine kurulmuştur. Bu tüm anayasalara ve önceki değişikliklere yansımıştır. Anlayış kazanmak ve ilerlemek için bu konular hakkında konuşmaya başlamalıyız. Güven inşa etmeli ve eşitliğe inanmalıyız ki bu da anlayış ve rehabilitasyonu gerektirir. Türkiye'de 1921 anayasası dışında hiçbir zaman bir toplumsal sözleşme ya da toplumsal mutabakat olmamıştır. Dolayısıyla 'yeni bir anayasa' derken neyi kastettiğimi-

previous change. We should start talking about these issues to gain an understanding and move forward. We have to build trust and believe in equality, which entails understanding and rehabilitation. There has never been a social contract or public consensus in Türkiye except in the 1921 constitution. Therefore, we need to clarify what we mean by 'a new constitution.' The new constitution should be not only a legal document, but a positive social contract based on freedom, equality, and rule of law.

Other participants agreed with the participant's identification of 'fear culture' and found the participant's views on the social psychology aspects of constitution making useful, as it broadened the discussion. They also proposed that they should discuss more concrete proposals for the constitution making process.

A participant who had been a member of the constitutional commission in 2017 explained that the commission only met two or three times over the course of five years, because the parliament was making law which only served the government's needs. He expressed that currently there are different priorities for everyone in Türkiye, but all issues are interconnected. For example, the country's economy is getting worse because resources are spent on war, violence, and oppression. This creates uncertainty and leads to rights violations, and there are no mechanisms to address these issues. He also expressed that the government demonised everything, spread fear, and prohibited people from speaking about the Kurds, Alevites, gender issues etc.

Constitution-making Process

Some participants underlined that the various methodologies suggested by the speakers are necessary for a successful constitution making process. The parties should defer their discussion on controversial issues, and only talk about the issues that they can reach consensus on. Furthermore, a constitutional conciliation

zi netleştirmemiz gerekiyor. Yeni anayasa sadece hukuki bir belge değil, özgürlük, eşitlik ve hukukun üstünlüğüne dayalı pozitif bir toplumsal sözleşme olmalıdır.

Diğer katılımcılar, katılımcının 'korku kültürü' tanımlamasına katılmış ve katılımcının anayasa yapımının sosyal psikoloji yönlerine ilişkin görüşlerini tartışmayı genişlettiği için faydalı bulmuştur. Ayrıca anayasa yapım sürecine ilişkin daha somut önerilerin tartışılmasını önermişlerdir.

2017'de anayasa komisyonu üyesi olan bir katılımcı, komisyonun beş yıl boyunca sadece iki veya üç kez toplandığını, çünkü meclisin sadece hükümetin ihtiyaçlarına hizmet eden yasalar yaptığını anlattı. Şu anda Türkiye'de herkes için farklı öncelikler olduğunu, ancak tüm konuların birbiriyle bağlantılı olduğunu ifade etti. Örneğin, kaynaklar savaş, şiddet ve baskıya harcandığı için ülke ekonomisi kötüye gidiyor. Bu durum belirsizlik yaratıyor ve hak ihlallerine yol açıyor ve bu sorunları ele alacak mekanizmalar yok. Ayrıca hükümetin her şeyi şeytanlaştırdığını, korku yaydığını ve insanların Kürtler, Aleviler, toplumsal cinsiyet meseleleri vb. hakkında konuşmasını yasakladığını ifade etti.

Anayasa Yapım Süreci

Bazı katılımcılar, konuşmacılar tarafından önerilen çeşitli metodolojilerin başarılı bir anayasa yapım süreci için gerekli olduğunun altını çizdi. Partiler tartışmalı konuları ele almayı ertelemeli ve sadece üzerinde uzlaşabilecekleri konular hakkında konuşmalıdır. Ayrıca, tüm siyasi partileri içeren bir anayasa uzlaşma komisyonu kurulmalıdır. Önceki komisyonda halk komisyona sunum yapabiliyordu ve inanılmaz tavsiyeler içeren bir web sayfası vardı. Benzer bir şey yeni komisyon için de yapılabilir.

Katılımcılar krizin olumlu gelişmeler için bir fırsat olabileceğini belirtmiştir. Hukukun üstünlüğü yok ediliyor, ancak bu dönem demokrasi ve sosyal adaleti sağlayabilir. Yeni anayasa önemli, ancak

commission should be established, that includes all political parties. With the previous commission, the public could present to them, and there was a web page which contained some incredible recommendations. Something similar could be done with a new commission.

Participants noted that crisis might be an opportunity for positive developments. The rule of law is being destroyed, but this period may lead to democracy and social justice. The new constitution is important, but only if the participation of political parties in the process is sufficient. There needs to be a transparent and inclusive process in which everyone can join and present their opinions. The participants emphasized the importance of steps taken to build trust and discussed that transparency, and the participation of civil society during the constitution making process is essential for success. Some of the recommendations for confidence-building steps included the implementation of Article 90 of the constitution, removing statute of limitations for crimes against humanity, eradicating the culture of impunity, ending the isolation of Abdullah Öcalan, releasing political prisoners, ending the practice of torture and ill-treatment, and annulling statutory decrees.

One of the participants discussed the international dimension of constitution making. He stated that Türkiye is not a part of the international agenda regarding democratisation and rule of law, and this makes Türkiye fragile in terms of international economic relations. These factors should be considered during the constitution making process. Furthermore, there should be a greater discussion about the methodology of the constitution making process. For example, the draft should not be prepared by only one party and submitted to a popular referendum.

Another emphasized that Parliament should not touch the first four articles of the constitution, otherwise the constitutional situation would deteriorate further. She discussed that the government should comply with the principles of Article 2 of the Constitution, which they defined as their red line. The government

siyasi partilerin sürece katılımı yeterli olmalıdır. Herkesin katılabileceği ve görüşlerini sunabileceği şeffaf ve kapsayıcı bir süreç olması gerekiyor. Katılımcılar güven inşa etmek için atılacak adımların önemini vurgulamış ve anayasa yapım sürecinde şeffaflığın ve sivil toplumun katılımının başarı için şart olduğunu tartışmıştır. Güven artırıcı adımlara yönelik tavsiyeler arasında anayasanın 90. maddesinin uygulanması, insanlığa karşı işlenen suçlarda zaman aşımının kaldırılması, cezasızlık kültürünün ortadan kaldırılması, Abdullah Öcalan'a yönelik tecridin sona erdirilmesi, siyasi tutukluların serbest bırakılması, işkence ve kötü muamele uygulamalarına son verilmesi ve kanun hükmünde kararname iptal edilmesi yer aldı.

Katılımcılardan biri anayasa yapımının uluslararası boyutunu tartıştı. Türkiye'nin demokratikleşme ve hukukun üstünlüğü konularında uluslararası gündemin bir parçası olmadığını ve bu durumun Türkiye'yi uluslararası ekonomik ilişkiler açısından kırılgan hale getirdiğini belirtti. Bu faktörler anayasa yapım sürecinde dikkate alınmalıdır. Ayrıca, anayasa yapım sürecinin metodolojisi hakkında daha fazla tartışma yapılmalıdır. Örneğin, taslak sadece bir parti tarafından hazırlanıp halkoyuna sunulmamalıdır.

Bir diğer katılımcı ise Meclis'in anayasanın ilk dört maddesine dokunmaması gerektiğini, aksi takdirde anayasal durumun daha da kötüye gideceğini vurguladı. Hükümetin kırmızı çizgi olarak tanımladıkları Anayasa'nın 2. Maddesindeki ilkelere uyması gerektiğini tartıştı. Hükümet tamamen yeni bir anayasa yapılmasını tartışmıyor, sadece mevcut anayasada kısmi değişiklikler yapılmasından bahsediyor. Bu değişiklikler başkanlık sistemini pekiştirmeyi ve parlamentoda çoğunluğa sahip partilerin süresiz olarak iktidarda kalmasını sağlayacak koşulları yaratmayı amaçlıyor. Dolayısıyla muhalefetin hamlelerini yaparken bunu göz önünde bulundurması gerekiyor. Aynı zamanda iktidar partisine kapılarını kapatmalı ve onları tarafsız bir şekilde dinlemelidirler. Katılımcı ayrıca Cumhuriyet gazetesinde yayınlanan ve hükümetin göçmenlere yönelik ayrımcılık ve nefret söylemini önlemek için anayasaya nefret

does not discuss the creation of a completely new constitution, but only talk about making partial changes to the existing one. These changes aim to consolidate the presidential system and create conditions for parties which have a majority in the parliament to rule indefinitely. The opposition, therefore, needs to take this into account when they make their moves. Simultaneously, they must not close their doors to the ruling party and should unbiasedly listen to them. The participant also referred to a news report published by Cumhuriyet newspaper reporting that the government is planning to add a provision in the constitution regarding hate crime to prevent discrimination and hate speech against immigrants. The participant argued that constitutions cannot include provisions regarding crimes and the Turkish Penal Code already includes a provision regarding hate crimes. One of the main reasons for hate crimes in Türkiye is that the ruling party gains votes from a policy of polarisation. According to the same news source they are also planning to confer some power to society to play the role of checks and balances. This move aims to bring people face-to-face with the MPs and will worsen the current situation. There will not be a new constitution, there will be limited changes to the constitution, and these changes will consolidate the authoritarian presidential system. A peaceful constitution can be created if we come together and solve our political and cultural tensions and conflicts. We have not been successful coexisting peacefully. Every group (Turks/Kurds or religious/secular) has issues with each other and what they understand from democracy and constitutional change is to maximize the protection of their own rights and assimilate the others. Therefore, if we are going to make a new constitution, we need to stop using the expression: 'the constitution in which everyone finds oneself in.' This is not possible; the constitution should provide mechanisms that protect everyone's interests and provide structures through which issues and solutions can be discussed in a democratic way.

Some participants highlighted that the ruling party wanted to use the constitution to make their power more absolute. Therefore,

suçuyla ilgili bir hüküm eklemeyi planladığını bildiren bir habere atıfta bulundu. Katılımcı, anayasaların suçlara ilişkin hükümler içermeyeceğini ve Türk Ceza Kanunu'nda zaten nefret suçlarına ilişkin bir hüküm bulunduğunu savundu. Türkiye'de nefret suçlarının temel nedenlerinden biri iktidar partisinin kutuplaştırma politikasıyla oy kazanmasıdır. Aynı haber kaynağına göre, iktidar partisi denge ve denetleme rolü oynaması için topluma bazı yetkiler vermeyi de planlıyor. Bu hamle halkı milletvekilleriyle karşı karşıya getirmeyi amaçlıyor ve mevcut durumu daha da kötüleştirecek. Yeni bir anayasa olmayacak, anayasada sınırlı değişiklikler olacak ve bu değişiklikler otoriter başkanlık sistemini pekiştirecek. Bir araya gelip siyasi ve kültürel gerilim ve çatışmalarımızı çözersek barışçıl bir anayasa yaratılabilir. Barış içinde bir arada yaşama konusunda başarılı olamadık. Her grubun (Türkler/Kürtler veya dindarlar/sekülerler) birbiriyle sorunları var ve demokrasi ve anayasa değişikliğinden anladıkları kendi haklarını en üst düzeyde korumak ve diğerlerini asimile etmek. Dolayısıyla eğer yeni bir anayasa yaparsak, 'herkesin kendini içinde bulduğu anayasa' ifadesini kullanmaktan vazgeçmemiz gerekiyor. Bu mümkün değildir; anayasa herkesin çıkarlarını koruyan mekanizmalar sağlamalı ve sorunların ve çözümlerin demokratik bir şekilde tartışılabilmesi için yapılar sunmalıdır.

Bazı katılımcılar iktidar partisinin anayasayı kendi gücünü daha mutlak hale getirmek için kullanmak istediğini vurgulamıştır. Bu nedenle muhalefet kendi içinde ortak bir zemin bulmalı ve oradan hareket etmelidir. Anadilde eğitim, vatandaşlık, devletin yapısı ve Kürt illerinde seçilmiş belediye başkanlarının yerine kayyum atanması hâlâ önemli konular. Basın özgürlüğü mevcut değil. Geçmişte iktidar partisi bölgesel yönetim, özerklik ve federasyon konularını tartışmış ancak dönemin Cumhurbaşkanı bu konuları veto etmiştir. Gezi davası, Osman Kavala ve Selahattin Demirtaş davalarında görüldüğü gibi durum o zamandan beri daha da kötüleşti. Muhalefetin örgütlenmesi, insanlarla buluşması ve anayasa, ekonomi ve hayatları arasındaki ilişkiyi anlatması gerekiyor. Cumhuriyetin 100. yılı tartışılıyor ancak yeni anayasanın 1924 anayasası gibi ol-

the opposition should find common ground within itself and move from there. Education in mother tongue, citizenship, the structure of government, and the appointment of trustees to replace elected mayors in Kurdish cities are still important issues. The freedom of the press does not exist. In the past, the ruling party had discussed regional administration, autonomy, and federation but the President at the time vetoed these issues. The situation has deteriorated since, as can be seen in the Gezi trial and the cases of Osma Kavala and Selahattin Demirtaş. The opposition needs to get organised, meet people, and explain the relationship between the constitution, the economy, and their lives. The 100th anniversary of the Republic is being discussed, but there is a risk that the new constitution will be like the 1924 constitution and create more oppression. There is no independent judiciary, and there is no hope, thus the opposition needs to give people confidence. The polarising and discriminatory language and hate speech need to be stopped. The opposition needs to be more courageous, discuss these issues freely, and work for peace and equality in the country. Participants also underlined that conflict resolution, and constitution making are very much interrelated. Participants recalled that during previous discussions for a new constitution, parties expressed that the definition of citizenship should not be based on ethnicity, that cultural and language rights should be guaranteed, and that local governance should be strengthened. All these factors are equally as much a part of conflict resolution as constitution making. She provided the example of South Africa, citing DPI's visit to the country, and explained how the ways that South Africa solved their issues with a democratic constitution could be a model for Türkiye.

ması ve daha fazla baskı yaratması riski var. Bağımsız yargı yok, umut yok, bu nedenle muhalefetin insanlara güven vermesi gerekiyor. Kutuplaştırıcı ve ayrımcı dilin ve nefret söyleminin durdurulması gerekiyor. Muhalefetin daha cesur olması, bu konuları özgürce tartışması ve ülkede barış ve eşitlik için çalışması gerekiyor. Katılımcılar ayrıca çatışma çözümü ve anayasa yapımının birbiriyle çok ilişkili olduğunun altını çizdiler. Katılımcılar, daha önceki yeni anayasa tartışmalarında tarafların vatandaşlık tanımının etnik kökene dayalı olmaması, kültürel ve dil haklarının garanti altına alınması ve yerel yönetişimin güçlendirilmesi gerektiğini ifade ettiklerini hatırlattı. Tüm bu faktörler anayasa yapımı kadar çatışma çözümünün de bir parçasıdır. Bir katılımcı, DPI'ın ülkeye yaptığı ziyarete atıfta bulunarak Güney Afrika örneğini verdi ve Güney Afrika'nın sorunlarını demokratik bir anayasa ile çözmeye yöntemlerinin Türkiye için nasıl bir model olabileceğini açıkladı.

Participants during discussion.

Tartışma sırasında katılımcı.

Conclusion

The session highlighted that there is a need for a new constitution. The participants discussed whether a new constitution can be made and provided several reasons behind the past failures to make a new constitution. First, the society is divided, and there is no trust among different parts of society. Secondly, since 1924, the constitutions created an order that surrounded the different political parties which has led to even oppositions groups and parties to internalize this order. Thirdly, the ruling party and opposition have no common ground for making a new constitution, and the opposition does not have the power to bring a new constitution to the public agenda. The ruling party is talking about a democratic constitution but engages in anti-democratic practices which eradicating any ground for making a new constitution. Fourth, the society has a traumatic past that is hard to overcome. Lastly there are higher priority issues, mainly the economy, which is suppressing discussion of a new constitution in society. Furthermore, the participants pointed out some of the possible advantages of a new constitution. There are issues for different parts of society such as issues around language, compulsory religious education, place of worship, or lifestyle. All these issues are related to the constitution, thus discussion around these issues keeps the constitution in the public agenda. There are historic moments which create an opportunity for changes, a new constitution in the 100th anniversary of Türkiye would be one of those moments. Türkiye has significant experience in relation to how to make a new constitution, but there are political challenges. If the government and opposition can come together on common grounds, and take some confidence building measures, this will create the conditions for a new constitution.

Sonuç

Oturumda yeni bir anayasaya ihtiyaç olduğu vurgulandı. Katılımcılar yeni bir anayasanın yapılıp yapılamayacağını tartıştılar ve geçmişte yeni bir anayasa yapılamamasının ardında yatan çeşitli nedenleri ortaya koydular. Birincisi, toplum bölünmüş durumda ve toplumun farklı kesimleri arasında güven yok. İkincisi, 1924'ten bu yana anayasalar farklı siyasi partileri kuşatan bir düzen yaratmış ve bu da muhalif grup ve partilerin bile bu düzeni içselleştirmesine yol açmıştır. Üçüncüsü, iktidar ve muhalefetin yeni bir anayasa yapmak için ortak bir zemini olmadığı gibi, muhalefetin de yeni bir anayasayı kamuoyunun gündemine getirecek gücü yoktur. İktidar partisi demokratik bir anayasadan bahsediyor ama anti-demokratik uygulamalar yapıyor ve bu da yeni bir anayasa yapma zeminini ortadan kaldırıyor. Dördüncüsü, toplumun aşılması zor travmatik bir geçmişi var. Son olarak, toplumda yeni bir anayasa tartışmasını bastıran, başta ekonomi olmak üzere daha öncelikli meseleler var. Katılımcılar ayrıca yeni bir anayasanın olası avantajlarından bazılarını da dikkat çekmişlerdir. Toplumun farklı kesimleri için dil, zorunlu din eğitimi, ibadet yeri veya yaşam tarzı gibi konular vardır. Tüm bu konular anayasa ile ilgilidir, dolayısıyla bu konular etrafında yapılan tartışmalar anayasayı kamuoyunun gündeminde tutmaktadır. Değişim için fırsat yaratan tarihi anlar vardır, Türkiye'nin 100. yılında yeni bir anayasa bu anlardan biri olacaktır. Türkiye yeni bir anayasanın nasıl yapılacağı konusunda önemli bir deneyime sahip ancak siyasi zorluklar da var. İktidar ve muhalefet ortak paydalarda bir araya gelebilir ve güven artırıcı önlemler alabilirse, bu yeni bir anayasa için gerekli koşulları yaratacaktır.

INTERACTIVE SEMINAR:

An Inclusive Constitution-Making Process: How Can Civil Society Play a Meaningful Role in Constitution-Making?

The Interactive Seminar was opened by DPI's Senior Regional Analyst, Dr Esra Elmas, underlined the importance of the constitutional debate, and the need to foster inclusiveness in any future constitutional process. She asked the participants to share their recommendations on a new and civil constitution, and what possible opportunities a new constitution would provide in terms of peace and conflict resolution. The participants then provided what their views on the role of civil society and the opposition in the constitution-making process should be, and how to ensure that this role is created.

Strengthened Parliamentary System

Participants opened by discussing a strengthened parliamentary system as an alternative to the presidential system. One of the participants suggested that the presidential system must be abolished because it creates arbitrary rule, eradicates the principles of the rule of law, and is the root of many political, social, cultural, and economic issues. The presidential system in Türkiye is not like the USA's presidential system, in the Turkish model there is no rule of law, check and balance mechanisms, or separation of powers. The president has strong legislative, executive, and judicial powers. The election of the president by the public does not mean this system is democratic because the election process is not based on genuine competition. A new system should have the elements of

İTERAKTİF SEMİNER:

Kapsayıcı Bir Anayasa Yapım Süreci: Sivil Toplum Anayasa Yapımında Nasıl Anlamalı Bir Rol Oynayabilir?

İteraktif Seminerin açılış konuşmasını yapan DPI Kıdemli Bölge Analisti Dr. Esra Elmas, anayasa tartışmasının önemini ve gelecekteki anayasa sürecinde kapsayıcılığın teşvik edilmesi gerektiğinin altını çizdi. Katılımcılardan yeni ve sivil bir anayasaya ilişkin önerilerini ve yeni bir anayasanın barış ve çatışma çözümü açısından ne gibi fırsatlar sağlayabileceğini paylaşmalarını istedi. Katılımcılar daha sonra anayasa yapım sürecinde sivil toplumun ve muhalefetin rolünün ne olması gerektiği ve bu rolün nasıl yaratılabileceği konusundaki görüşlerini belirttiler.

Güçlendirilmiş Parlamenter Sistem

Katılımcılar, başkanlık sistemine alternatif olarak güçlendirilmiş bir parlamenter sistemi tartışarak açılış yaptılar. Katılımcılardan biri başkanlık sisteminin keyfi yönetim yarattığı, hukukun üstünlüğü ilkesini ortadan kaldırdığı ve birçok siyasi, sosyal, kültürel ve ekonomik sorunun kaynağı olduğu için kaldırılması gerektiğini öne sürdü. Türkiye'deki başkanlık sistemi ABD'deki başkanlık sistemine benzememektedir; Türk modelinde hukukun üstünlüğü, kontrol ve denge mekanizmaları ya da kuvvetler ayrılığı yoktur. Başkan güçlü yasama, yürütme ve yargı yetkilerine sahiptir. Cumhurbaşkanı'nın halk tarafından seçilmesi bu sistemin demokratik olduğu anlamına gelmez çünkü seçim süreci gerçek bir rekabete dayanmamaktadır. Yeni bir sistem klasik parlamenter yapının unsurlarına sahip olmalıdır. Bu, Cumhurbaşkanı'nın sembolik ve

a classical parliamentary structure. This means the President has symbolic and ceremonial powers, the members of the cabinet are the decision-makers, and is responsible to the parliament; there are checks and balances, and the President is elected by the parliament based on the method provided by the 1982 constitution. This is because the 1982 constitution, despite its flaws, has a good approach with the 101st and 102nd articles. The election was limited to four rounds, and if by the fourth round, the parliament was unable to elect a president, this would lead to a new set of parliamentary elections. This method allowed all presidents to be elected by the third round without any issue until 2007.

The participants added that the presidential system took away some of the powers of the Parliament and made the Parliament unprecedentedly weak and ineffective. She argued that ruling party wants to take away the remaining powers of the Parliament by changing the constitution.

Designing the constitution

Participants provided their views on the methodology for designing for a new constitution and suggested that the new constitution should guarantee rights and liberties, and should comply with international law, and conventions. Some participants argued that the legal and constitutional barriers preventing the representation of certain political parties in the parliament should be abolished. They particularly stressed that the Political Parties Law, Election Law, and internal regulation of the Parliament should be amended to provide equal and free representation to different parties in the Parliament and remove obstacles to entry, particularly for opposition parties. They argued that the current practice in parliament of drafting the law and bringing it to sub-commissions to vote on without any discussion is not representative, because not all parties are represented in all commissions. The participants also

törenselle yetkilere sahip olduğu, kabine üyelerinin karar mercii olduğu ve parlamentoya karşı sorumlu olduğu, denge ve denetleme mekanizmalarının bulunduğu ve Cumhurbaşkanının 1982 anayasasının öngördüğü yöntemle meclis tarafından seçildiği anlamına gelmektedir. Zira 1982 anayasası, kusurlarına rağmen 101 ve 102 maddeleri ile iyi bir yaklaşıma sahiptir. Seçim dört turla sınırlandırılmıştı ve dördüncü turda meclis cumhurbaşkanını seçemezse, bu durum yeni bir meclis seçimine yol açacaktı. Bu yöntem 2007 yılına kadar tüm cumhurbaşkanlarının herhangi bir sorun yaşamadan üçüncü turda seçilmesini sağlamıştır.

Katılımcılar, başkanlık sisteminin Meclis'in bazı yetkilerini elinden aldığını ve Meclis'i daha önce görülmemiş derecede zayıf ve etkisiz hale getirdiğini sözlerine ekledi. İktidar partisinin anayasayı değiştirerek Meclis'in kalan yetkilerini de elinden almak istediğini savundu.

Anayasanın Tasarlanması

Katılımcılar yeni anayasanın nasıl hazırlanması gerektiğine ilişkin görüşlerini dile getirmiş ve yeni anayasanın hak ve özgürlükleri güvence altına alması, uluslararası hukuk ve sözleşmelerle uyumlu olması gerektiğini belirtmişlerdir. Bazı katılımcılar, belirli siyasi partilerin mecliste temsil edilmesinin önündeki yasal ve anayasal engellerin kaldırılması gerektiğini savundu. Özellikle Siyasi Partiler Kanunu, Seçim Kanunu ve Meclis İç Tüzüğü'nün farklı partilere Meclis'te eşit ve özgür temsil imkanı sağlayacak şekilde değiştirilmesi ve bilhassa muhalefet partilerinin Meclis'e girişinin önündeki engellerin kaldırılması gerektiğini vurgulamışlardır. Parlamentodaki mevcut yasa taslağı hazırlama ve herhangi bir tartışma olmaksızın oylanmak üzere alt komisyonlara getirme uygulamasının temsili olmadığını, çünkü tüm partilerin tüm komisyonlarda temsil edilmediğini savundular. Katılımcılar ayrıca torba yasa uygulamasının hukuki kesinlik ilkesine aykırı olduğunu ve temsili demokrasinin önünde bir engel teşkil ettiğini, dolayısıyla hükümetin bu uygulamaya son vermesi gerektiğini savundular.

argued that the practice of omnibus bills is against the principle of legal certainty, and is an obstacle to representative democracy, therefore the government needs to end this practice.

One of the participants added that mechanisms need to be built in accordance with the second article of the Constitution, which set out the main principles of a democratic, secular, and social state. The participant expressed that all these concepts have been made idle and provided the example of the country's withdrawal from the Istanbul Convention against violence against women. Türkiye has regressed in terms of women's rights in the last 20 years, not only legally, but also socially. Erdogan has exceeded his authority and pulled out of the Istanbul Convention in November 2022. Several cases were brought against this decision, but they all failed. The participant said her party continues to try and bring this issue to the public, and to make Türkiye a part of the Convention again. On 28 November 2022, six parties came together to announce a proposal containing amendments to 84 articles of the constitution, which included that withdrawal from a treaty should be made in

Prof Dr Fazıl
Hüsnü Erdem
speaking.

Prof Dr Fazıl
Hüsnü Erdem
konuşurken.

Katılımcılardan biri, demokratik, laik ve sosyal bir devletin temel ilkelerini belirleyen Anayasa'nın ikinci maddesine uygun mekanizmaların inşa edilmesi gerektiğini ekledi. Tüm bu kavramların atıl hale getirildiğini ifade eden katılımcı, ülkenin kadına yönelik şiddete karşı olan İstanbul Sözleşmesi'nden çekilmesini örnek verdi. Türkiye son 20 yılda kadın hakları açısından sadece yasal olarak değil, toplumsal olarak da gerilemiştir. Erdoğan yetkisini aşarak Kasım 2022'de İstanbul Sözleşmesi'nden çekildi. Bu karara karşı birçok dava açıldı ancak hepsi başarısız oldu. Katılımcı, partisinin bu konuyu kamuoyuna taşımaya ve Türkiye'yi yeniden Sözleşme'nin bir parçası haline getirmeye çalışmaya devam ettiğini söyledi. 28 Kasım 2022 tarihinde altı parti bir araya gelerek anayasanın 84 maddesinde değişiklik yapılmasını içeren bir teklif açıklamıştır. Bu teklifte bir antlaşmadan çekilmenin bir antlaşmanın onaylanması ile aynı şekilde yapılması ve Cumhurbaşkanının uluslararası sözleşmelerden çekilme yetkisinin olmaması gerektiği yer almaktadır. Gelecekte benzer sorunların yaşanmaması için bu tür hükümlere yer verilmelidir.

Bazı katılımcılar, değişime yol açabilecek bir yöntemin, ilgili mevzuatın değiştirilmesi olduğunu savunmuştur. Örneğin, bir katılımcı Siyasi Partiler Kanunu'na Cumhurbaşkanı'nın bir siyasi partinin lideri olmasını engelleyecek bir hüküm eklenebileceğini öne sürmüştür. Bu, parti içi demokrasiyi geliştirecek ve Parlamento sistemini merkezi haline getirecektir. Seçim Kanunu'nun değiştirilmesi, barajın kaldırılması ve ön seçim yöntemlerinin getirilmesi de Meclis'i anayasa yapım sürecinde önemli bir aktör haline getirecektir. Parlamento iç tüzüğüne değiştirilmesi alt komisyonları daha etkin hale getirecektir. Önce içtüzüğün, ardından yönetmeliklerin değiştirilmesi, dolayısıyla farklı bir sonuç yaratılması mümkün olabilir ve bunu diğer alanlardaki değişiklikler izleyebilir. CHP 2015 yılında 1921 anayasası gibi bir anayasa taslağı hazırlayabileceklerini söyledi. AK Parti de 1921 anayasasına atıfta bulunuyor. Eğer tüm siyasi partiler 1921 anayasasını Kürt meselesinde sınırlamadan kamuoyuna sunma konusunda anlaşabilirlerse, anayasa tartışmalarında avantaj elde edebilirler. Bu konuda hemfikir

the same way as the approval of a treaty and that the President should have no authority to withdraw from international conventions. Such provisions should be included to prevent similar issues in the future.

Some participants argued that one method that could lead to change is the amendment of relevant legislation. For example, one participant suggested that it is possible to include a provision in the law on Political Parties to prevent the President to be the leader of a political party. This would improve democracy within the parties and make the Parliament the centre of the system. Changing the Election Law, removing the threshold, and bringing in pre-election methods would also make the Parliament an important actor during the constitution making process. Changing the internal regulation of parliament would make sub-commissions more effective. Changing the regulations, then the directives, hence creating a different result would be possible, and in changes in other areas could follow. In 2015, CHP said they could prepare a draft constitution like the 1921 constitution. The AK Party also refers to the 1921 constitution. If all the political parties can agree to bring the 1921 constitution to the public, without limiting it concerning the Kurdish issues, they could gain an advantage during the constitutional discussion. Several participants agreed on this point and reiterated that parties should be realistic and focus on the issues that can be solved easily.

One participant discussed that constitutions are the basis for a political society, and they need to be considered as a political issue rather than a legal text. In technical terms, constitution may not be the priority of the society, but it is a political issue. Most of the issues discussed in this meeting are fundamental and ontological issues, they are related to the constitution. It should be noted that, the constitution has always been implemented in Türkiye, but Article 90 of the Constitution and other provisions regarding judicial guarantees and human rights principles are not implemented. The constitution is the government's construction, and therefore not

olan birçok katılımcı, partilerin gerçekçi olması ve kolay çözülebilecek konulara odaklanması gerektiğini yineledi.

Bir katılımcı anayasaların siyasi bir toplumun temeli olduğunu ve hukuki bir metinden ziyade siyasi bir mesele olarak ele alınması gerektiğini belirtti. Teknik anlamda anayasa toplumun önceliği olmayabilir ama siyasi bir meseledir. Bu toplantıda tartışılan konuların çoğu temel ve ontolojik meselelerdir, anayasa ile ilgilidir. Şunu belirtmek gerekir ki, Türkiye'de anayasa her zaman uygulanmıştır, ancak Anayasa'nın 90. Maddesi ve yargı güvencesi ile insan hakları ilkelerine ilişkin diğer hükümler uygulanmamaktadır. Anayasa hükümetin inşasıdır ve bu nedenle 90. Madde ve benzeri hükümlerin uygulanmaması anayasanın uygulanmadığı anlamına gelmez. Aksine, anayasa uygulanan dışlayıcı siyasi ilkeler içermektedir. Başka bir deyişle, 1924'ten beri var olan anayasanın ana felsefesi uygulanmaktadır.

Muhalefetin Durumu

Katılımcılar muhalefetin zayıflığı ve etkisizliği ile bunun anayasa yapım süreci üzerindeki etkilerini tartıştılar. Mayıs ayındaki seçimlerde koşulların muhalefetin lehine olduğunu ancak kazanamadıklarını ifade ettiler. Bu durum muhalefete oy veren insanlar için moral bozucu olmuştur. Bir katılımcı muhalefet partilerine yönelik büyük beklentiler olduğunu, meselenin boyutu arttıkça muhalefete yönelik beklentilerin de arttığını ifade etti.

Bazı katılımcılar muhalefetin her zaman hükümetin bir adım gerisinde kaldığını iddia etti. Örneğin, yeni bir anayasa yapılması planlanıyorsa, muhalefet hazırlıklı olmalı ve demokratik bir anayasa talep etmelidir. Bu ilke ve değerler listesi bir taslağa ulaşmadan önce ilgili taraflarca oluşturulmalı ve birbirlerini suçlamak yerine seslerinin duyulmasını sağlamalıdır. Katılımcılar muhalefetin alternatif olamamasını, güven vermemesini, savunmacı bir pozisyonda kalmasını ve halkın ihtiyaçlarına cevap vermemesini

implementing Article 90 and similar provisions does not mean the constitution is not being implemented. On the contrary, the constitution includes exclusionary political principles that are implemented. In other words, the main philosophy of the constitution which has existed since 1924 is implemented.

The Situation of the Opposition

Participants discussed the weakness and ineffectiveness of the opposition and its impacts on the constitution making process. They expressed that the conditions during the May election were in favour of the opposition, but they could not win. This has been demoralizing for people who voted for the opposition. A participant expressed that there are big expectations for the opposition parties, and as the size of the issue increases, the expectations for the opposition rise.

Some participants claimed that the opposition always remain one step behind the government. For instance, if there is a plan to make a new constitution, the opposition should be prepared and demand a democratic constitution. These a list of principles and values should be made from the involved parties before arriving at a draft, and make sure that they are heard rather than pointing fingers at each other. The participants criticized the opposition's failure to be an alternative, failure to convey trust, maintaining a defensive position, and not responding to people's needs. If the opposition wants a change, they need to get out of their comfort zone. The more the opposition remains defensive, the more they will be manipulated and remain stagnant as the opposition.

A participant from an opposition party indicated that the opposition is not responsible for the current situation, and that everyone should use their power to bring the opposition together and encourage them to agree on common grounds. Blaming the opposition and making the CHP and HDP scapegoats is not productive.

Participants engaged in the discussion.

Katılımcılar tartışmaya katıldılar.

eleştirdi. Muhalefet bir değişim istiyorsa, konfor alanından çıkmalıdır. Muhalefet ne kadar savunmada kalırsa, o kadar manipüle edilecek ve muhalefet olarak durağan kalacaktır.

Muhalefet partisinden bir katılımcı, mevcut durumdan muhalefetin sorumlu olmadığını, herkesin gücünü kullanarak muhalefeti bir araya getirmesi ve ortak paydalarda anlaşmaya teşvik etmesi gerektiğini belirtti. Muhalefeti suçlamak, CHP ve HDP'yi günah keçisi haline getirmek verimli değil. Söylemler daha yapıcı ve birleştirici olmalıdır. Halkın yüzde ellisi mevcut hükümetten memnun değil ve muhalefet bu yüzde elliyi temsil ediyor. Muhalefet partileri hatalarını kabul ediyor, ancak sadece kendi hatalarına işaret ederek iktidar partisini ülke için tek seçenek olarak sunmak doğru değil.

Katılımcı buna ek olarak, medyada Türkiye'de yanlış giden her şeyden muhalefetin sorumlu olduğu yönünde bir algı olduğunu da sözlerine ekledi. CHP içindeki meselelere ilişkin tartışmalar kamuoyu önünde gerçekleşiyor, ki olması gereken de bu, ancak bu aynı zamanda muhalefete karşı bir güven eksikliği yaratıyor. Ben-

The rhetoric must be more constructive and unifying. Fifty percent of the public is unhappy with the current government, and the opposition represents that fifty percent. The opposition parties accept their mistakes, but it is not right to only point out their mistakes to present the ruling party as the only option for the country.

She also added that there is a perception in the media that the opposition are responsible for everything which is going wrong in Türkiye. Discussions around the issues within the CHP happen publicly, which is as it should be, but this also creates a lack of confidence in the opposition. Similar discussions occur in the AK Party and other right-wing parties, but they address these issues privately and internally, in contrast to how the opposition does it. This creates a perception that only the AK Party can rule the country and solve its problems. Abrasive language against the opposition needs to stop to be able to change this perception. Because there were no equal conditions for all parties during the election, it may be true that the opposition is disorganized, but the ruling party uses this discourse to reinforce this perception. Before the election, all the opposition parties including the Green Left Party (formerly known as the People's Democratic Party (HDP)) could act together, but there was a very successful tactic of dividing us. One party's mistake should not be attributed to the whole opposition, and critiques of the opposition should be constructive, otherwise the AK Party will rule the country indefinitely.

zer tartışmalar AK Parti ve diğer sağ partilerde de yaşanıyor ancak onlar bu konuları muhalefetin yaptığından farklı olarak özel ve kendi içlerinde ele alıyorlar. Bu da ülkeyi sadece AK Parti'nin yönetebileceği ve sorunlarını çözebileceği algısını yaratıyor. Bu algıyı değiştirebilmek için muhalefete yönelik yıpratıcı dilin sona ermesi gerekiyor. Seçim sırasında tüm partiler için eşit koşullar oluşmadığı için muhalefetin dağılık olduğu doğru olabilir ancak iktidar partisi bu algıyı pekiştirmek için bu söylemi kullanıyor. Seçim öncesinde Yeşil Sol Parti (eski adıyla Halkların Demokratik Partisi (HDP)) dahil tüm muhalefet partileri birlikte hareket edebilirdi ama çok başarılı bir bölme taktiği uygulandı. Bir partinin hatası tüm muhalefete mal edilmemeli ve muhalefete yönelik eleştiriler yapıcı olmalı, aksi takdirde AK Parti ülkeyi sonsuza kadar yönetecektir.

Questions and Answers

What is the opposition's plan when a draft of the new constitution is introduced? Will opposition parties participate in the process?

Participant: The government will need to hold a referendum, and the opposition must not provide grounds for the government to use the issue of the headscarf to divide society, and thus be able to win the referendum. The opposition, therefore, should support the proposal regarding headscarves. They should also create ways to come together and stand against discrimination and gender inequality.

Participant: Currently, there is no formal position in party as to what we will do when the proposal is brought to us. The vision of my party is that a new constitution will ensure freedom and democracy, education in mother tongue, equal rights, and propose a democratic, peaceful solution to the Kurdish issue. The constitution-making methodology should be seen before making any decisions. For example, will there be efforts to include equal participation of all parties, the participation of academics and civil society? All of these will need to be discussed within the party based on the principles mentioned.

If the constitution making process begins, would you be open to discussing options other than the parliamentary system? Would you accept a semi-presidential system or the rehabilitation of the existing presidential system?

Participant: My personal choice would be a rational classical parliamentary model. We can discuss a semi-presidential system as

Sorular ve Yanıtlar

Yeni anayasa taslağı ortaya çıktığında muhalefetin planı nedir? Muhalefet partileri sürece katılacak mı?

Katılımcı: Hükümetin bir referanduma gitmesi gerekecek ve muhalefet, hükümetin başörtüsü konusunu toplumu bölmek için kullanmasına ve böylece referandumu kazanmasına zemin hazırlamamalıdır. Bu nedenle muhalefet başörtüsü ile ilgili öneriyi desteklemelidir. Ayrıca ayrımcılığa ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğine karşı bir araya gelmenin yollarını yaratmalıdırlar.

Katılımcı: Şu anda parti içinde teklif bize getirildiğinde ne yapacağımıza dair resmi bir pozisyon yok. Partimin vizyonu, yeni anayasanın özgürlük ve demokrasiyi, anadilde eğitimi, eşit hakları güvence altına alması ve Kürt sorununa demokratik, barışçıl bir çözüm önermesidir. Herhangi bir karar vermeden önce anayasa yapım metodolojisini görmek gerekir. Örneğin, tüm partilerin eşit katılımı, akademisyenlerin ve sivil toplumun katılımı için çaba gösterilecek mi? Tüm bunların bahsedilen ilkeler temelinde parti içinde tartışılması gerekecektir.

Anayasa yapım süreci başlarsa, parlamenter sistem dışındaki seçenekleri tartışmaya açık olur musunuz? Yarı başkanlık sistemini veya mevcut başkanlık sisteminin rehabilitasyonunu kabul eder misiniz?

Katılımcı: Benim kişisel tercihim rasyonel bir klasik parlamenter model olurdu. Yarı başkanlık sistemini de tartışabiliriz. Ancak anayasayı değiştirmeye yönelik gerçek bir niyetin olup olmadığını anlamak için hükümetin teklifini görmemiz gerekiyor. Teklifi görmeden karar vermek zor ama rakamlar Cumhur İttifakı'nın tek-

well. However, we need to see the government's proposal to understand if there is a real intention to change the constitution. It is difficult to decide without seeing a proposal, but figures show that the People's Alliance does not have a majority to be able to pass their proposal and hold a referendum. I believe that they want to polarise the country again ahead of the local elections. They want to polarise the public around the issue of the headscarf and LGBTBI+ rights and use the issues to win local elections, especially winning back the metropolitan cities. The opposition should not allow this, and must come together with a common strategy, otherwise the current challenges will continue. The opposition will have to make alliances with each other and collaborate to be successful in the local elections, especially in the metropolitan cities.

Participant: The opposition is not a homogeneous bloc, every political party has different values, such as freedom, equality, and democracy, and how to attain their goals and values. They may experience different problems, such as the problem of votes at the grass root. However, one of the biggest problems is that the opposition cannot leave the heart of the official ideology. The May 2023 election was lost due to the Kurdish phobia in the opposition. There should be a discussion of this. If provisions regarding the Kurdish issue were brought to the opposition, what will they do? Kurds have been consistent in their demands. It is obvious that the parliamentary system of the past does not address Kurdish issues, hence it cannot solve the issue of democracy in Türkiye. Since 2011, conflict resolution and the Kurdish issue have been the subject of a lengthy discussion. We do not want the former parliamentary system to be brought back because we were victims of that system. It will not solve the Kurdish issue, and it will not bring democracy. Considering that all these issues are interrelated, the opposition should agree on certain common principles. However, this does not exist. What has the opposition done when the government attacks the rights of the LGBTBI+ and women? They do not

lifini kabul ettirecek ve referanduma götürecektir çoğunluğa sahip olmadığını gösteriyor. Yerel seçimler öncesinde ülkeyi yeniden kutuplaştırmak istediklerine inanıyorum. Halkı başörtüsü ve LGBTBI+ hakları konusunda kutuplaştırmak ve bu konuları yerel seçimleri kazanmak, özellikle de büyükşehirleri geri kazanmak için kullanmak istiyorlar. Muhalefet buna izin vermemeli ve ortak bir strateji ile bir araya gelmelidir, aksi takdirde mevcut zorluklar devam edecektir. Muhalefet, yerel seçimlerde, özellikle de büyükşehirlerde başarılı olmak için birbirleriyle ittifaklar kurmak ve işbirliği yapmak zorunda kalacaktır.

Katılımcı: Muhalefet homojen bir blok değil, her siyasi partinin özgürlük, eşitlik ve demokrasi gibi farklı değerleri ve hedeflerine ve değerlerine nasıl ulaşacakları konusunda kendine has fikirleri var. Tabanda oy sorunu gibi çeşitli sorunlar yaşayabilirler. Ancak en büyük sorunlardan biri muhalefetin resmi ideolojiden çıkarmasıdır. Mayıs 2023 seçimi muhalefetteki Kürt fobisi nedeniyle kaybedildi. Bunun tartışılması gerekiyor. Muhalefetin önüne Kürt meselesiyle ilgili maddeler getirilse ne yapacaklar? Kürtler taleplerinde tutarlı oldular. Geçmişteki parlamenter sistemin Kürt meselesini çözmediği, dolayısıyla Türkiye'deki demokrasi meselesini de çözemeyeceği ortada. 2011'den bu yana çatışma çözümü ve Kürt meselesi uzun bir tartışmanın konusu oldu. Biz eski parlamenter sistemin geri getirilmesini istemiyoruz çünkü o sistemin mağdurlarıydık. Bu Kürt meselesini çözmeyecek ve demokrasi getirmeyecek. Tüm bu konuların birbiriyle ilişkili olduğunu düşünürsek muhalefetin belli ortak ilkeler üzerinde anlaşması gerekir. Ancak bu yok. Hükümet LGBTBI+ ve kadın haklarına saldırdığında muhalefet ne yaptı? Herhangi bir açıklama bile yapmıyorlar. Muhalefet Kürt meselesine nasıl yaklaşacağına, Kürt meselesinin çözümü ve Kürtlere eşit ve özgür vatandaşlık sağlanması için ne gibi önlemler alınması gerektiğine karar vermeli. Aksi takdirde herkesin bir arada ve özgür olacağı koşullar nasıl yaratılabilir? En büyük Kürt şehrinin İstanbul olduğunu ve Kürtçenin Türkçeden sonra en çok

even make any statements. The opposition should decide how to approach the Kurdish issue, what measures should be taken to resolve the Kurdish issues and allow for equal and free citizenship for Kurds. Otherwise, how can conditions in which everyone will together and be free be created? Considering the biggest Kurdish city is Istanbul, and Kurdish is the second most spoken language after Turkish, we need to solve this issue. This was the main issue we discussed during the local elections in 2019 and it was promised that there would be discussions at the local level in Istanbul regarding the language issue, but this did not occur.

Is now the time for a new constitution? There is a need, but is now the moment for it? It is clear that democratisation is not the goal of the new constitution, and there is an economic crisis that is shaking the foundations of society. The suggestion for a new constitution is a political one, and it is clear that the opposition have reservations. There is no clear public involvement. If the ruling party is suggesting it, why doesn't the opposition insist on the methodology for creating a new constitution and discuss it clearly and openly? For instance, can the opposition pressure the government into using participatory methods and use the economic crisis force the government to make a democratic constitution?

Participant: There are many psychological, social, and economic challenges in Türkiye. I am a former member of the constitutional conciliation commission, and all the opposition's ideas and suggestions were ignored when we discussed the presidential system before it came into force. However, the commission was significant, and in it, there was true freedom of expression. There was also constant negotiation and discussion between all parties including MHP, CHP, and AK Party. All parties were able to learn about each other, and at least were able to reach consensus on 59 articles. All of these facts may seem bad from the outside, but it was im-

konuşulan ikinci dil olduğunu düşünürsek bu meseleyi çözmemiz gerekiyor. 2019'daki yerel seçimlerde tartıştığımız temel konu buydu ve dil meselesine ilişkin İstanbul'da yerel düzeyde tartışmalar yapılacağı sözü verilmişti ancak bu gerçekleşmedi.

Şimdi yeni bir anayasanın zamanı mı? İhtiyaç var, evet, ama şimdi bunun zamanı mı? Yeni anayasanın amacının demokratikleşme olmadığı açık ve toplumun temellerini sarsan bir ekonomik kriz var. Yeni anayasa önerisi siyasi bir öneridir ve muhalefetin çekinceleri olduğu açıktır. Halkın net bir katılımı yok. İktidar partisi bunu öneriyorsa, muhalefet neden yeni bir anayasa yapmanın yöntemi konusunda ısrarcı olmuyor ve bunu açık ve net bir şekilde tartışmıyor? Örneğin, muhalefet katılımcı yöntemler kullanması için hükümete baskı yapabilir ve ekonomik krizi kullanarak hükümeti demokratik bir anayasa yapmaya zorlayabilir mi?

Katılımcı: Türkiye'de psikolojik, sosyal ve ekonomik pek çok sorun var. Ben eski bir anayasa uzlaşma komisyonu üyesiyim ve yürürlüğe girmeden önce başkanlık sistemini tartıştığımızda muhalefetin tüm fikir ve önerileri göz ardı edildi. Ancak komisyon önemliydi ve komisyonda gerçek bir ifade özgürlüğü vardı. Ayrıca MHP, CHP ve AK Parti dahil tüm partiler arasında sürekli müzakereler ve tartışmalar vardı. Tüm partiler birbirleri hakkında bilgi edinebildi ve en azından 59 madde üzerinde uzlaşma sağlayabildi. Tüm bunlar dışarıdan bakıldığında kötü görünebilir ama önemliydi. Ancak muhalefet ve iktidar uzlaşmadığı için bu süreç başarısızlıkla sonuçlandı. Bu tartışmalar sırasında temel tıkanma noktası anadilde eğitim hakkı, vatandaşlık tanımı, inanç özgürlüğü, toplumsal cinsiyet eşitliği, LGBTİ+ hakları ve Kürt meselesi gibi konulardı. O zamanki fark, AK Parti'nin olumlu bir yaklaşıma sahip olması, muhalefetin ise uzlaşmaya karşı olmasıydı. Anadil ve diğer konularda bir miktar uzlaşma yaratabildiler ancak CHP içinde bile bozguncular vardı. Ancak şimdi AK Parti tam tersi yönde ilerliyor.

portant. However, this process failed because the opposition and the government could not come to a consensus. The main blocking point during those discussions were the Kurdish issues, such as the right to receive education in mother tongue, the definition of citizenship, freedom of belief, gender equality, and LGBTI+ rights. The difference at that time was the AK Party had a positive approach, and the opposition was against reconciliation. They were able to create some consensus on mother tongue and other issues, but there were spoilers, even amongst the CHP. Now however, the AK Party is moving in the opposite direction. There is no freedom of expression and even cultural activities are not allowed. Is the creation of a new constitution possible in this environment, and is it even necessary? As a party, we struggle for true democratisation in Türkiye, to be able to guarantee the equality and freedom of everyone, to end the persecution of the Kurds, and to provide democratic methods and solutions for conflict. We have always advocated the need for freedom, democracy, education in mother tongue, equal rights, and a democratic peaceful solution to the Kurdish issue. Therefore, there should be a clear policy for a democratic solution to the Kurdish issue and to create a democratic society in which all different groups live equally. The new constitution could achieve this, but I have doubts about whether this is the right moment, as enmity is at a peak in society.

Participant: There many not be a climate for changing the constitution, but there is a climate for discussing the constitution and conflict resolution. The military response to the Kurdish issue is not a viable solution, and we cannot live with conflict anymore. There is death on both sides. The government only hides the deaths of soldiers. In Sirnak, which has a population of 500,000, there is at least one death, detainee, or missing person in each family. There is also serious poverty. People are tired, they are tired of war, they are tired of being classified as being Erdogan's enemies. The opposition cannot even talk about various issues.

İfade özgürlüğü yok ve kültürel faaliyetlere bile izin verilmiyor. Bu ortamda yeni bir anayasa yapmak mümkün mü, hatta gerekli mi? Parti olarak Türkiye'nin gerçek anlamda demokratikleşmesi, herkesin eşitliğinin ve özgürlüğünün garanti altına alınması, Kürtlere yönelik zulmün sona ermesi ve çatışmalara demokratik yöntem ve çözümlerin bulunması için mücadele ediyoruz. Biz her zaman özgürlük, demokrasi, anadilde eğitim, eşit haklar ve Kürt sorununun demokratik barışçıl çözümünü savunduk. Dolayısıyla Kürt meselesinin demokratik çözümü ve tüm farklı grupların eşit yaşadığı demokratik bir toplumun yaratılması için net bir politika olmalıdır. Yeni anayasa bunu başarabilir, ancak toplumda düşmanlık zirve yapmışken bunun doğru zaman olup olmadığı konusunda şüphelerim var.

Katılımcı: Anayasayı değiştirecek bir iklim pek yok ama anayasayı ve çatışma çözümünü tartışacak bir iklim var. Kürt meselesine askeri müdahale, uygulanabilir bir çözüm değil ve artık çatışmayla yaşayamayız. Her iki tarafta da ölüm var. Hükümet sadece asker ölümlerini gizliyor. Nüfusu 500.000 olan Şırnak'ta her ailede en az bir ölü, tutuklu ya da kayıp var. Ayrıca ciddi bir yoksulluk var. İnsanlar yoruldu, savaştan yoruldu, Erdoğan'ın düşmanı olarak sınıflandırılmaktan yoruldu. Muhalefet çeşitli konular hakkında konuşamıyor bile. Ülke bu gerçeği yaşıyor, seçmenlerimiz bize Öcalan konusunda ne yaptığımızı soruyor ama 28 aydır kendisinden haber yok. Muhalefet bu meseleyi nasıl çözebilir? Daha iyi bir gelecek istiyorsak, Kürt fobisini aşmamız, ana meselelere karar vermemiz, federal sistemi konuşmamız, yerel yönetime ihtiyaç olup olmadığına karar vermemiz ve ortak bir deklarasyon yayınlamamız gerekiyor.

İktidar İYİ Parti'nin desteğini alabilirse referandumda anayasa için gerekli oyu alabilir, bunu yapamazsa kriz yaratır ve Meclis'in artık çalışmadığını iddia eder, böylece kurucu iktidar gibi davranır. Bunu yaparlarsa siz (muhalefet) ne yapacaksınız?

The country is experiencing this reality, our constituents ask us what we are doing regarding the Öcalan issue, but there has been no news from him for 28 months. How could the opposition resolve this issue? If we want to have a better future, we need to get over the Kurdish phobia, decide on the main issues, talk about the federal system, decide if local governance is needed, and make a joint declaration.

If the government can gain the Good (İYİ) Party's support, they can get the necessary votes for the constitution during the referendum, if they are unable to do this, they will create a crisis and claim that the Parliament cannot function anymore, thus they act as a constituent power. If they do this, what will you (the opposition) do? There is a need for a new constitution, and we cannot close the door on this idea, but we need to take some steps to build confidence. Can you demand the amendment of the Law on Political Parties, Election Law, or internal regulation of the Parliament?

Participant: The AK Party is determined to pass its changes to the constitution without engaging or negotiating with the opposition. During previous constitutional work, they pretended as if they were trying to include all political parties equally. They established a conciliation commission but had a rule that dissolved the commission in case any political parties have three unexcused absences from meetings. The AK Party itself did not attend the meetings of the commission and dissolved it. By doing this, they gave the impression as if they wanted the commission to produce something, but that opposition parties did not allow them. I, therefore, do not believe the proposed method would work. Referring to the conditions in 2017, the political environment was not so different from what it is now, yet a constitutional revision took place. If the political parties could act together, then perhaps it is possible.

nız? Yeni bir anayasaya ihtiyaç var ve bu fikre kapıyı kapatamayız, ancak güven inşa etmek için bazı adımlar atmamız gerekiyor. Siyasi Partiler Kanunu, Seçim Kanunu ya da Meclis İç Tüzüğü'nün değiştirilmesini talep edebilir misiniz?

Katılımcı: AK Parti anayasa değişikliklerini muhalefetle görüşmeden ya da müzakere etmeden geçirmeye kararlı. Daha önceki anayasa çalışmaları sırasında sanki bütün siyasi partileri eşit şekilde dahil etmeye çalışıyorlarmış gibi davrandılar. Bir uzlaşma komisyonu kurdular ancak herhangi bir siyasi partinin toplantılara mazeretsiz olarak üç kez katılmaması halinde komisyonu fesheden bir kuralları vardı. AK Parti'nin kendisi komisyon toplantılarına katılmadı ve komisyonu feshetti. Bunu yaparak sanki komisyonun bir şeyler üretmesini istiyorlarmış ama muhalefet partileri buna izin vermiyormuş gibi bir izlenim verdiler. Dolayısıyla ben önerilen yöntemin işe yarayacağına inanmıyorum. 2017'deki koşullara bakacak olursak, siyasi ortam şimdikinden çok farklı değildi ama bir anayasa değişikliği gerçekleşti. Eğer siyasi partiler birlikte hareket edebilirlerse belki de bu mümkün olabilir.

Participants during discussion.

Tartışma sırasında katılımcılar.

Conclusion

These events were a part of DPI's continued activities focused on the role that constitution making can have in peace and conflict resolution. The aim of these events was to provide an opportunity for participants to discuss the prospect of a new constitution, the desired process for the creation of a new constitution, and the ways that civil society and the opposition can be involved in and impact a new constitution and the constitution making process. Participants were able to discuss several topics including past failures in Türkiye's constitutional process, their desired qualities in a new constitution, the role various groups can play in the process, and how a new constitution could lead to peace and conflict resolution and were able to discuss these issues in an environment conducive to honesty and consensus building. A new constitution could be a unique opportunity for peace and conflict resolution if well designed or could be a hinderance to peace if poorly designed.

Participants included a diverse group of academics, lawyers, policy makers, journalists, civil society representatives, and senior political figures connected to the constitutional, legal, and human rights fields in Türkiye. This included new and returning participants for a diverse set of views and beliefs and for a lively discussion.

These events were a part of DPI's larger series titled 'Conflict Resolution and Constitution-making in Türkiye.' This Peace Table and Interactive Seminar took place as a part of DPI's larger series of events entitled: "Supporting the Pro-Peace Agenda in Turkey and the Region," supported by the Irish, Norwegian, and Swiss governments. DPI will continue to host events further exploring the issue of constitution making and conflict resolution in Türkiye in the future.

Sonuç

Bu etkinlikler, DPI'nın anayasa yapımının barış ve çatışma çözümünde oynayabileceği role odaklanan devam eden faaliyetlerinin bir parçasıydı. Bu etkinliklerin amacı, katılımcıların yeni bir anayasa beklentisini, yeni bir anayasanın oluşturulması için arzu edilen süreci ve sivil toplumun ve muhalefetin yeni bir anayasaya ve anayasa yapım sürecine nasıl dahil olabileceğini ve bu süreci nasıl etkileyebileceğini tartışmaları için bir fırsat sağlamaktı. Katılımcılar, Türkiye'nin anayasa sürecindeki geçmiş başarısızlıklar, yeni bir anayasada arzu ettikleri nitelikler, çeşitli grupların süreçte oynayabileceği rol ve yeni bir anayasanın barış ve çatışma çözümüne nasıl yol açabileceği gibi birçok konuyu dürüstlük ve uzlaşmaya elverişli bir ortamda tartışabildiler. Yeni bir anayasa iyi tasarlandığı takdirde barış ve çatışma çözümü için eşsiz bir fırsat olabileceği gibi, kötü tasarlandığı takdirde barışı engelleyen bir unsur da olabilir.

Katılımcılar arasında akademisyenler, avukatlar, politika yapımcılar, gazeteciler, sivil toplum temsilcileri ve Türkiye'deki anayasa, hukuk ve insan hakları alanlarıyla bağlantılı üst düzey siyasi figürlerden oluşan çok çeşitli bir grup yer aldı. Yeni ve eski katılımcılar, farklı görüş ve inançları bir araya getirmiş ve canlı bir tartışma ortamı yaratmıştır.

Bu etkinlikler, DPI'nın 'Türkiye'de Çatışma Çözümü ve Anayasa Yapımı' başlıklı daha geniş kapsamlı serisinin bir parçasıydı. Bu Barış Masası ve İnteraktif Seminer, DPI'nın İrlanda, Norveç ve İsviçre hükümetleri tarafından desteklenen "Türkiye'de ve Bölgede Barış Yanlısı Gündemin Desteklenmesi" başlıklı daha geniş kapsamlı etkinlik dizisinin bir parçası olarak gerçekleştirilmiştir. DPI gelecekte de Türkiye'de anayasa yapımı ve çatışma çözümü konularını ele alan etkinliklere ev sahipliği yapmaya devam edecektir.

Group picture.

Grup fotoğrafı.

DPI Aims and Objectives

Aims and objectives of DPI include:

- To contribute to broadening bases and providing new platforms for discussion on establishing a structured public dialogue on peace and democracy building.
- To provide opportunities, in which different parties are able to draw on comparative studies, analyse and compare various mechanisms used to achieve positive results in similar cases.
- To create an atmosphere whereby different parties share knowledge, ideas, concerns, suggestions and challenges facing the development of a democratic solution in Turkey and the wider region.
- To support, and to strengthen collaboration between academics, civil society and policy-makers.
- To identify common priorities and develop innovative approaches to participate in and influence democracy-building.
- Promote and protect human rights regardless of race, colour, sex, language, religion, political persuasion or other belief or opinion.

DPI aims to foster an environment in which different parties share information, ideas, knowledge and concerns connected to the development of democratic solutions and outcomes. Our work supports the development of a pluralistic political arena capable of generating consensus and ownership over work on key issues surrounding democratic solutions at political and local levels.

We focus on providing expertise and practical frameworks to encourage stronger public debates and involvements in promoting peace and democracy building internationally. Within this context DPI aims to contribute to the establishment of a structured public dialogue on peace and democratic advancement, as well as to widen and create new existing platforms for discussions on peace and democracy building. In order to achieve this we seek to encourage an environment of inclusive, frank, structured discussions whereby different parties are in the position to openly share knowledge, concerns and suggestions for democracy building and strengthening across multiple levels.

DPI's objective throughout this process is to identify common priorities and develop innovative approaches to participate in and influence the process of finding democratic solutions. DPI also aims to support and strengthen collaboration between academics, civil society and policy-makers through its projects and output. Comparative studies of relevant situations are seen as an effective tool for ensuring that the mistakes of others are not repeated or perpetuated. Therefore we see comparative analysis of models of peace and democracy building to be central to the achievement of our aims and objectives.

Demokratik Gelişim Enstitüsü'nün Amaçları ve Hedefleri

DPI'in amaçları ve hedefleri:

- Barışın ve demokrasinin inşası üzerine yapılandırılmış bir kamusal diyalogun oluşması için gerekli olan tartışma ortamının geliştirilmesi ve genişletilmesi.
- Farklı kesimlerin karşılaştırmalı çalışmalar vesilesiyle bir araya gelerek, farklı dünya örnekleri özelinde benzer durumlarda olumlu sonuçlar elde etmek için kullanılmış çeşitli mekanizmaları incelemesine ve analiz etmesine olanak sağlamak. Farklı kesimlerin bir araya gelerek Türkiye ve daha geniş bir coğrafyada demokratik bir çözümün geliştirilmesine yönelik bilgilerini, düşüncelerini, endişelerini, önerilerini, kaygılarını ve karşılaşılan zorlukları paylaştığı bir ortam yaratmak. Akademisyenler, sivil toplum örgütleri ve karar alıcılar arasındaki işbirliğinin desteklemek ve güçlendirmek.
- Ortak öncelikleri belirlemek ve demokrasi inşası sürecini ve sürece katılımı etkileyecek yenilikçi yaklaşımlar geliştirmek. Din, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi görüş ve inanç farkı gözetmeksizin insan haklarını teşvik etmek ve korumak.

Demokratik Gelişim Enstitüsü (DPI), Türkiye'de demokratik bir çözümün geliştirilmesi için, farklı kesimlerin bir araya gelerek bilgilerini, fikirlerini, kaygılarını ve önerilerini paylaştıkları bir ortamı teşvik etmeyi amaçlamaktadır. Çalışmalarımız, demokratik çözümün sağlanması için kilit önem taşıyan konularda fikir birliğine varma ve uzlaşılan konuları sahiplenme yeteneğine sahip çoğulcu bir siyasi alanın geliştirilmesini desteklemektedir.

Kurum olarak güçlü bir kamusal tartışmayı; barışı ve demokrasiyi uluslararası düzeyde geliştirmeye yönelik katılımları teşvik etmek için uzmanlığa ve pratiğe dayalı bir bakış açısıyla hareket ediyoruz. Bu çerçevede barış ve demokratik ilerleme konusunda yapılandırılmış bir kamusal tartışmanın oluşturulmasına katkıda bulunmayı; barış ve demokrasi inşası tartışmaları için yeni platformlar yaratmayı ve mevcut platformları genişletmeyi amaçlıyoruz.

Bu amaçlara ulaşabilmenin gereği olarak, farklı kesimlerin demokrasinin inşası ve güçlendirmesi için bilgilerini, endişelerini ve önerilerini açıkça paylaşabilecekleri kapsayıcı, samimi ve yapılandırılmış tartışma ortamını çeşitli seviyelerde teşvik etmeye çalışıyoruz. DPI olarak farklı projelerimiz aracılığıyla akademi, sivil toplum ve karar alıcılar arasındaki işbirliğini desteklemeyi ve güçlendirmeyi de hedefliyoruz.

BOARD MEMBERS

YÖNETİM KURULU ÜYELERİ

KERİM YILDIZ

(Chief Executive Officer / İcra Kurulu Başkanı)

Kerim Yıldız is an expert in conflict resolution, peacebuilding, international human rights law and minority rights, having worked on numerous projects in these areas over his career. Yıldız has received a number of awards, including from the Lawyers Committee for Human Rights for his services to protect human rights and promote the rule of law in 1996, and the Sigrid Rausing Trust's Human Rights award for Leadership in Indigenous and Minority Rights in 2005. Yıldız is also a recipient of the 2011 Gruber Prize for Justice. He has also written extensively on international humanitarian law, conflict, and various human rights mechanisms.

Kerim Yıldız çatışma çözümü, barışın inşası, uluslararası insan hakları ve azınlık hakları konusunda uzman bir isimdir ve kariyeri boyunca bu alanlarda çok çeşitli projelerde çalışmıştır. Kerim Yıldız, 1996 yılında insan haklarının korunması ve hukuk kurallarının uygulanması yönündeki çabalarından ötürü İnsan Hakları İçin Avukatlar Komitesi Ödülü'ne, 2005'te Sigrid Rausing Trust Vakfı'nın Azınlık Hakları alanında Liderlik Ödülü'ne ve 2011'de ise Gruber Vakfı Uluslararası Adalet Ödülü'ne layık görülmüştür. Uluslararası insan hakları hukuku, insancıl hukuk ve azınlık hakları konularında önemli bir isim olan Yıldız, uluslararası insan hakları hukuku ve insan hakları mekanizmaları üzerine çok sayıda yazılı esere sahiptir.

NICHOLAS STEWART KC

(Chair / Yönetim Kurulu Başkanı)

Nicholas Stewart, KC, is a barrister and Deputy High Court Judge (Chancery and King's Bench Divisions) in the United Kingdom. He is the former Chair of the Bar Human Rights Committee of England and Wales and former President of the Union Internationale des Avocats. He has appeared at all court levels in England and Wales, before the Privy Council on appeals from Malaysia, Singapore, Hong Kong and the

Bahamas, and in the High Court of the Republic of Singapore and the European Court of Human Rights. Stewart has also been the chair of the Dialogue Advisory Group since its founding in 2008.

Tecrübeli bir hukukçu olan Nick Stewart Birleşik Krallık Yüksek Mahkemesi (Chancery and King's Bench Birimi) ikinci hâkimidir. Geçmişte İngiltere ve Galler Barosu İnsan Hakları Komitesi Başkanlığı (Bar Human Rights Committee of England and Wales) ve Uluslararası Avukatlar Birliği (Union Internationale des Avocats) başkanlığı görevlerinde bulunmuştur. İngiltere ve Galler'de gerçekleşen ve Malezya, Singapur, Hong Kong, Bahamalar, Singapur ve Avrupa İnsan Hakları mahkemelerinin temyiz konseylerinde görüş bildirdi. Stewart, 2008'deki kuruluşundan bu yana Diyalog Danışma Grubunun başkanlığını da yürütüyor.

OWEN BOWCOTT

Journalist, was The Guardian's legal affairs and Ireland correspondent. He has previously been a general news reporter, foreign news editor and was Ireland correspondent during The Troubles. He studied history at Birmingham University and journalism at Cardiff University. He started off working for the Birmingham Post and later joined the BBC, working as a researcher and producer for BBC News and the current affairs programme Panorama. He has also been a reporter on The Daily Telegraph. He is co-author of a book, Beating the System, about the early years of computer hacking and the criminalisation of online activity.

The Guardian Gazetesi'nin eski hukuki işler ve İrlanda muhabiridir. Kuzey İrlanda'daki Sıkıntı Yılları ('The Troubles') boyunca gazetenin İrlanda muhabirliğini yapan Bowcott, daha önce de genel haber muhabiri ve dış haber editörü olarak çalışmıştır. Bowcott, Birmingham Üniversitesi'nde tarih ve Cardiff Üniversitesi'nde gazetecilik okumuştur. İş hayatına Birmingham Post'da başlayan konuşmacımız, daha sonra BBC'de araştırmacı ve programcı olarak BBC News ve güncel meseleler hakkında bir program olan Panorama'ya katkıda bulunmuştur. Bowcott ayrıca The Daily Telegraph'da muhabir olarak da çalışmıştır. Erken dönem bilgisayar hekleme ve çevrimiçi faaliyetinin suç sayılması konusunda 'Sistemi Yenme' ('Beating the System') başlıklı kitabın eş yazarı.

PRISCILLA HAYNER

Priscilla Hayner is co-founder of the International Center for Transitional Justice and is currently on the UN Department of Political Affairs Standby Team of Mediation Experts. She is a global expert on truth commissions and transitional justice initiatives and has authored several books on these topics, including *Unspeakable Truths*, which analyses truth commissions globally. Hayner has recently engaged in the recent Colombia talks as transitional justice advisor to Norway, and in the 2008 Kenya negotiations as human rights advisor to former UN Secretary-General Kofi Annan and the United Nations-African Union mediation team. Hayner has also worked significantly in the implementation stages following a peace agreement or transition, including Sierra Leone in 1999 and South Sudan in 2015.

Geçiş Dönemi Adaleti için Uluslararası Merkez'in (International Center for Transitional Justice) kurucularından olan Priscilla Hayner, aynı zamanda BM Kıdemli Arabuluculuk Danışmanları Ekibi'ndedir. Hakikat komisyonları, geçiş dönemi adaleti inisiyatifleri ve mekanizmaları konusunda küresel bir uzman olan Hayner, hakikat komisyonlarını küresel olarak analiz eden *Unspeakable Truths* (Konulmayan Gerçekler) da dahil olmak üzere, alanda pek çok yayına sahiptir. Hayner, yakın zamanda Kolombiya barış görüşmelerinde Norveç'in geçiş dönemi adaleti danışmanı olarak ve 2008 Kenya müzakerelerinde eski BM Genel Sekreteri Kofi Annan ve Birleşmiş Milletler-Afrika Birliği arabuluculuk ekibinin insan hakları danışmanı olarak görev yapmıştır. Hayner, 1999'da Sierra Leone ve 2015'te Güney Sudan da dahil olmak üzere birçok ülkede, barış anlaşması ve geçiş sonrası uygulamaları konularında çalışmalar yapmıştır.

ARILD HUMLEN

Arild Humlen is a lawyer and Director of the Norwegian Bar Association's Legal Committee. He is widely published within a number of jurisdictions, with emphasis on international civil law and human rights, and he has lectured at the law faculty of several universities in Norway. Humlen is the recipient of the Honor Prize of the Bar Association of Oslo for his work on the rule of law and in 2015 he was awarded the Honor Prize from the international organisation Save the Children for his efforts to strengthen the legal rights of children.

Hukukçu olan Arild Humlen aynı zamanda Norveç Barosu Hukuk Komitesi'nin direktörüdür. Uluslararası medeni hukuk ve insan hakları gibi yargı alanları üzerine çok sayıda yazısı yayınlanmış, Norveç'te bir dizi hukuk fakültesinde ders vermiştir. Oslo Barosu bünyesinde Sığınmacılık ve Göçmenlik Hukuku Davaları Çalışma Grubu başkanı olarak yaptığı çalışmalardan dolayı Oslo Barosu Onur Ödülü'ne layık görülmüştür.

ANTONIA POTTER PRENTICE

Antonia Potter Prentice is currently the Director of Alliance 2015-a global network of humanitarian and development organisations. Prentice has extensive experience on a range of humanitarian, development, peacemaking and peacebuilding issues through her previous positions, including interim Senior Gender Adviser to the Joint Peace Fund for Myanmar and providing technical advice to the Office of the Special Envoy of the UN Secretary General to the Yemen peace process. Prentice has also been involved in various international organisations including UN Women, Dialogue Advisory Group, and Centre for Humanitarian Dialogue. Prentice co-founded the Athena Consortium as part of which she acts as Senior Manager on Mediation Support, Gender and Inclusion for the Crisis Management Initiative (CMI) and as Senior Adviser to the European Institute for Peace (EIP).

Antonia Potter Prentice, insani yardım kuruluşlarının ve kalkınma örgütlerinin küresel ağı olan İttifak 2015'in direktörüdür. Prentice, Myanmar için Ortak Barış Fonu'na geçici Kıdemli Cinsiyet Danışmanı ve Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Yemen Özel Elçisi Ofisi'ne teknik tavsiyeler vermek de dahil olmak üzere insancıl faaliyetler, kalkınma, barış yapma ve barış inşası gibi konularda sivil toplum bünyesinde 17 yıllık bir çalışma tecrübesine sahiptir. BM Kadınları, Diyalog Danışma Grubu ve İnsani Yardım Diyalogu Merkezi gibi çeşitli uluslararası örgütlerde görev yapan Prentice, kurucuları arasında yer aldığı Athena Konsorsiyomu Arabuluculuk Desteği, Toplumsal Cinsiyet ve Kaynaştırma için Kriz Yönetimi İniyatifi'nde yöneticilik ve Avrupa Barış Enstitüsü'ne (EIP) başdanışmanlık yapmaktadır.

CATHERINE WOOLLARD

Catherine Woollard is the current Secretary General for ECRE, the European Council for Refugees and Exiles, a pan-European alliance of 96 NGOs protecting and advancing the rights of refugees, asylum seekers and displaced persons. Previously she served as the Director of the Brussels Office of Independent Diplomat, and from 2008 to 2014 she was the Executive Director of the European Peacebuilding Liaison Office (EPLO)-a Brussels-based network of not-for-profit organisations working on conflict prevention and peacebuilding. She also held the positions of Director of Policy, Communications and Comparative Learning at Conciliation Resources, Senior Programme Coordinator (South East Europe/CIS/Turkey) at Transparency International and Europe/Central Asia Programme Coordinator at Minority Rights Group International. Woollard has additionally worked as a consultant advising governments on anti-corruption and governance reform, as a lecturer in political science, teaching and researching on the EU and international politics, and for the UK civil service.

Catherine Woollard, Avrupa Mülteci ve Sürgünler Konseyi (ECRE) Genel Sekreteri'dir. ECRE, Avrupa ülkelerinin ittifakına dayalı ve uluslararası koruma alanında çalışan yaklaşık 96 sivil toplum kuruluşunun üye olduğu bir ağıdır. Geçmişte Bağımsız Diplomatlar Grubu'nun Brüksel Ofis Direktörü olarak çalışan Woollard 2008-2014 yılları arasında çatışmanın önlenmesi ve barışın inşası üzerine çalışan sivil toplum kuruluşlarının oluşturduğu bir ağ olan Avrupa Barış İnşası İrtibat Bürosu'nun direktörü olarak görev yapmıştır. Conciliation Resources'da Siyaset, İletişim ve Karşılaştırmalı Öğrenme Birimi Direktörü, Transparency International'da Güneydoğu Avrupa ve Türkiye Kıdemli Program Koordinatörü, Minority Rights Group'da Avrupa ve Orta Asya Program Koordinatörü olarak görev yapmıştır. Hükümetlere yolsuzluk konusunda danışmanlık hizmeti vermiş, akademisyen olarak Birleşik Krallık'taki kamu kurumu çalışanlarına siyaset bilimi, AB üzerine eğitim ve araştırma ve uluslararası politika alanlarında dersler vermiştir.

COUNCIL OF EXPERTS UZMANLAR KURULU ÜYELERİ

BERTIE AHERN

Bertie Ahern is the former Taoiseach (Prime Minister) of Ireland, a position to which he was elected following numerous Ministerial appointments as well as that of Deputy Prime Minister. A defining moment of Mr Ahern's three terms in office as Taoiseach was the successful negotiation of the Good Friday Agreement in April 1998. Mr Ahern held the Presidency of the European Council in 2004, presiding over the historic enlargement of the EU to 27 member states. Since leaving Government in 2008 Mr Ahern has dedicated his time to conflict resolution and is actively involved with many groups around the world. Current roles include Co-Chair of The Inter Action Council; Member of the Clinton Global Initiative; Member of the International Group dealing with the conflict in the Basque Country; Honorary Adjunct Professor of Mediation and Conflict Intervention in NUI Maynooth; Member of the Kennedy Institute of NUI Maynooth; Member of the Institute for Cultural Diplomacy, Berlin; Member of the Varkey Gems Foundation Advisory Board; Member of Crisis Management Initiative; Member of the World Economic Forum Agenda Council on Negotiation and Conflict Resolution; Member of the IMAN Foundation; Advisor to the Legislative Leadership Institute Academy of Foreign Affairs; Senior Advisor to the International Advisory Council to the Harvard International Negotiation Programme; and Director of Co-operation Ireland.

Tecrübeli bir siyasetçi olan Bertie Ahern bir dizi bakanlık görevinden sonra İrlanda Cumhuriyeti Başbakanı olarak görev yapmıştır. Bertie Ahern'in başbakanlık yaptığı dönemdeki en belirleyici gelişme 1998 yılının Nisan ayında Hayırlı Cuma Anlaşması'yla sonuçlanan barış görüşmesi müzakerelerinin başlatılması olmuştur. Ahern, 2004 yılında Avrupa Konseyi başkanlığı görevini yürütürken Avrupa Birliği'nin üye ülke sayısının 27'ye çıktığı tarihsel süreçte payı olan en önemli isimlerden biri olmuştur. 2008 yılında aktif siyasetten çekilen Bertie Ahern o tarihten bu yana bütün zamanını çatışma çözümü çalışmalarına ayırmakta ve bu amaçla pek çok grupla temaslarda bulunmaktadır. Ahern'in hali hazırda sahip olduğu ünvanlar şunlardır: The Inter Action Council Eşbaşkanlığı, Clinton Küresel İnisiyatifi Üyeliği, Bask

Ülkesindeki Çatışma Üzerine Çalışma Yürüten Uluslararası Grup Üyeliği, İrlanda Ulusal Üniversitesi Arabuluculuk ve Çatışmaya Müdahale Bölümü Fahri Profesörlüğü, Berlin Kültürel Diplomasi Enstitüsü Üyeliği, Varkey Gems Vakfı Danışma Kurulu Üyeliği, Kriz İdaresi İnisiyatifi Üyeliği, Dünya Ekonomik Forumu Müzakere ve Çatışma Çözümü Forumu Konsey Üyeliği, Harvard Uluslararası Müzakere Programı Uluslararası Danışmanlar Konseyi Başkanlığı.

DERMOT AHERN

Dermot Ahern is a former Irish Member of Parliament and Government Minister and was a key figure for more than 20 years in the Irish peace process, including in negotiations for the Good Friday Agreement and the St Andrews Agreement. He also has extensive experience at the EU Council level, including as a key negotiator and signatory to the Constitutional and Lisbon Treaties. In 2005, he was appointed by the then UN Secretary General Kofi Annan, to be a Special Envoy on the issue of UN Reform.

Geçmişte İrlanda Parlamentosu milletvekiliği ve kabinede bakanlık görevlerinde bulunan Dermot Ahern, 20 yıldan fazla bir süre İrlanda barış sürecinde anahtar bir rol oynamıştır ve bu süre içinde Belfast Anlaşması (Hayırlı Cuma Anlaşması) ve St. Andrews Anlaşması için yapılan müzakerelere dahil olmuştur. AB Konseyi seviyesinde de önemli tecrübeleri olan Ahern, AB Anayasası ve Lizbon Antlaşmaları sürecinde de önemli bir arabulucu ve imzacı olmuştur. 2005 yılında dönemin Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Kofi Annan tarafından BM Reformu konusunda özel temsilci olarak atanmıştır.

Prof. Dr. MEHMET ASUTAY

Professor Dr. Mehmet Asutay is a Professor of Middle Eastern and Islamic Political Economy & Finance at the Durham University Business School, UK. He researches, teaches and supervises research on Islamic political economy and finance, Middle Eastern economic development and finance, the political economy of the Middle East, including Turkish and Kurdish political economies. He is the Director of the Durham Centre for Islamic Economics and Finance and the Managing Editor of the Review of Islamic Economics, as well as Associate Editor of the Amer-

ican Journal of Islamic Social Science. He is the Honorary Treasurer of the BRISMES (British Society for Middle Eastern Studies); and of the IAIE (International Association for Islamic Economics).

Dr. Mehmet Asutay, İngiltere'deki Durham Üniversitesi'nin İşletme Fakültesi'nde Ortadoğu'nun İslami Siyasal Ekonomisi ve Finansı alanında profesör olarak görev yapmaktadır. Asutay Türk ve Kürt siyasal ekonomisi, İslami siyasal ekonomi, ve Ortadoğu'da siyasal ekonomi konularında dersler vermekte, araştırmalar yapmakta ve yapılan araştırmalara danışmanlık yapmaktadır.

ALİ BAYRAMOĞLU

Ali Bayramoğlu is a writer and political commentator. Since 1994, he has contributed as a columnist for a variety of newspapers. He is currently a columnist for daily Karar. He is a member of the Wise Persons Committee in Turkey, established during the peace process between 2013-2015.

Ali Bayramoğlu, yazar ve siyasi yorumcudur. 1994 yılından bu yana çeşitli gazetelerde köşe yazarlığı yaptı. Halen, günlük Karar gazetesinde köşe yazmaya devam etmektedir. Türkiye'de 2013-2015 yılları arasında gerçekleşen Çözüm Sürecinde Akil İnsanlar Heyeti üyesidir.

Prof. CHRISTINE BELL

Professor Christine Bell is a legal expert based in Edinburgh, Scotland. She is Professor of Constitutional Law and Assistant Principal (Global Justice) at the University of Edinburgh, Co-director of the Global Justice Academy, and a member of the British Academy. She was chairperson of the Belfast-based human rights organization, the Committee on the Administration of Justice, from 1995-7, and a founder member of the Northern Ireland Human Rights Commission established under the terms of the Belfast Agreement. In 1999 she was a member of the European Commission's Committee of Experts on Fundamental Rights. She is an expert on transitional justice, peace negotiations, constitutional law and human rights law. She regularly conducts training on these topics for diplomats, mediators and lawyers, has been involved as a legal advisor in a number of peace negotiations, and acted as an expert in transitional justice for the UN Secretary-General, the Office of the High Commissioner for Human Rights, and UNIFEM.

İskoçya'nın başkenti Edinburgh'ta faaliyet yürüten bir hukukçudur. Edinburgh Üniversitesi'nde Anayasa hukuku profesörü olarak ve aynı üniversite bünyesindeki Küresel Adalet Projesinde Müdür yardımcısı olarak görev yapmaktadır. İngiliz Akademisi üyesi de olan Bell, 1995-1997 yılları arasında Belfast merkezli İnsan Hakları örgütü Adalet İdaresi Komisyonu başkanı ve Belfast Anlaşması şartları çerçevesinde kurulan Kuzey İrlanda İnsan Hakları Komisyonu kurucu üyesi olarak görev yaptı. 1999'da ise Avrupa Komisyonu Temel Haklar Uzmanlar Komitesi üyeliğinde bulundu. Temel uzmanlık alanları Geçiş Dönemi Adaleti, Barış Müzakereleri, Anayasa Hukuku ve İnsan Hakları olan Prof. Bell, aynı zamanda bu konularda diplomat, arabulucu ve hukukçulara eğitim vermekte, BM Genel Sekreterliği, İnsan Hakları Yüksek Komiserliği Ofisi ve UNIFEM'in de dahil olduğu kurumlarda hukuk danışmanı olarak görev yapmaktadır.

ORAL ÇALIŞLAR

Oral Çalışlar completed his studies at the Ankara University Faculty of Political Sciences. Was President of the Club of Socialist Thought at the university, as well as Secretary-General of the Ankara University Student Union. Wrote for Türk Solu journal which was launched in 1967 and for the Aydınlık journal which was launched in 1968. Was member of the editorial board of Aydınlık journal. Was arrested after the 12th of March 1971 military coup. Remained imprisoned for three years until the Amnesty law adopted in 1974. Was Editor in Chief for the Aydınlık daily newspaper launched in 1978. Was arrested again after the 12th of September 1980 military coup and released in August 1988 after four years in prison. Lived in Hamburg between 1990 and 1992 upon the invitation of the Senate of Hamburg. Worked for Cumhuriyet daily between 1992 and 2008. Broadcast television programmes on different channels, including TRT, 24TV, 360, and SKYTÜRK. Transferred from Cumhuriyet daily to Radikal daily in 2008. Between 2004-2007, he was in board of Turkish Journalists Association. He has a permanent press card. Became Editor in Chief for Taraf daily in 2013. Was part of the Wise People Committee in the same year. Later had to leave Taraf daily alongside Halil Berktaş, Alper Görmüş, Vahap Coşkun, Erol Katırcıoğlu, Mithat Sancar, and Yıldırım Oğur, among others, after the intervention of the Gülen Congregation. Returned to Radikal daily. Started writing for Posta daily after 2016, when Radikal was discontinued. Continues

work as a commentator on TV news channels. Has 20 published books, including *The Leaders' Prison*, *H. Ali*, *Mamak Prison from the 12th of March to 12th of September*, *The Kurdish Issue with Öcalan and Burkay*, *My 68 Memoirs*, *The Alevis*, *When Deniz and Friends Were Executed*, *My Childhood in Tarsus*, *The History of Gulenism*. Recipient of a large number of journalism and research awards. Married (1976) to author and journalist İpek Çalışlar. Father of author Reşat Çalışlar.

Oral Çalışlar Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde eğitimini tamamladı. Üniversitede Sosyalist Fikir Kulübü başkanlığını ve Ankara Üniversitesi Öğrenci Birliği genel sekreterliğini yaptı. 1967'de kurulan Türk Solu ve 1967'de kurulan Aydınlık dergileri için yazdı. Ayrıca Aydınlık dergisinin yayın kurulu üyesiydi. 12 Mart 1971 darbesinden sonra tutuklandı ve 1974'te af yasası çıkana kadar üç yıl cezaevinde kaldı. 1978 yılında çıkan Aydınlık Gazetesi'nin yazı işleri müdürlüğünü yaptı. 12 Eylül 1980 darbesi sonrasında tekrardan tutuklandı ve dört yıl cezaevinde kaldıktan sonra Ağustos 1988'de tahliye edildi. Hamburg Senato'sunun daveti üzerine gittiği Hamburg'da 1990-1992 yılları arasında yaşadı. 1992 ve 2008 yılları arasında Cumhuriyet Gazetesi'nde çalıştı. TRT, 24TV, 360 ve SKYTÜRK de dâhil olmak üzere çeşitli kanallarda televizyon programı yaptı. 2008 yılında Cumhuriyet'ten Radikal Gazetesi'ne geçiş yaptı. 2004-2007 yılları arasında Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Yönetim Kurulu'ndaydı. Kendisinin sürekli basın kartı bulunmaktadır. 2013 yılında Taraf Gazetesi Yazı İşleri Müdürü oldu. Aynı yıl Âkil İnsanlar Heyeti'nde yer aldı. Daha sonra, Gülen Cemaati'nin müdahalesi sonucunda, Halil Berktaş, Alper Görmüş, Vahap Coşkun, Erol Katircioğlu, Mithat Sancar, Yıldırım Oğur ve diğerleriyle birlikte Taraf'tan ayrıldı. Radikal'e geri dönüş yaptı. Radikal Gazetesi kapandıktan sonra, 2016 yılında Posta Gazetesi için yazmaya başladı. Televizyon programlarına siyaset yorumcusu olarak katılmaya devam etmektedir. 20 kitap yayınlamıştır. Bunların arasında 'Liderler Hapishanesi', 'H. Ali', 'Mamak Askeri Cezaevi', 'Öcalan ve Burkay'la Kürt Sorunu', '68 Anılarım', 'Alevisler', 'Denizler İdama Giderken', 'Çocukluğumun Tarsus'u' ve 'Fetullahçılığın Tarihi' de bulunmaktadır. Gazetecilik ve araştırma alanlarında birçok ödüle sahiptir. 1976'dan beri yazar ve gazeteci İpek Çalışlar ile evlidir. Yazar Reşat Çalışlar'ın babasıdır.

CENGİZ ÇANDAR

Cengiz Çandar is currently a columnist for *Al-Monitor*, a widely respected online magazine that provides analysis on Turkey and the Middle East. He is a former war correspondent and an expert on the Middle East. He served as a special adviser to the former Turkish president, Turgut Özal. Cengiz Çandar is a Distinguished Visiting Scholar at the Stockholm University Institute for Turkish Studies (SUITS).

Kıdemli bir gazeteci ve köşe yazarı olan Çandar uzun yıllar *Radikal* gazetesi için köşe yazarlığı yapmıştır. *Al Monitor* haber sitesinde köşe yazarlığı yapmaktadır. Ortadoğu konusunda önemli bir uzman olan Çandar, bir dönem savaş muhabiri olarak çalışmış ve Türkiye eski Cumhurbaşkanı merhum Turgut Özal'a özel danışmanlık yapmıştır.

ANDY CARL

Andy Carl is an independent expert on conflict resolution and public participation in peace processes. He believes that building peace is not an act of charity but an act of justice. He co-founded and was Executive Director of Conciliation Resources. Previously, he was the first Programme Director with International Alert. He is currently an Honorary Fellow of Practice at the School of Law, University of Edinburgh. He serves as an adviser to a number of peacebuilding initiatives including the Inclusive Peace and Transition Initiative at the Graduate Institute in Geneva, the Legal Tools for Peace-Making Project in Cambridge, and the Oxford Research Group, London.

Andy Carl çatışma çözümü ve barış süreçlerine kamusal katılımın sağlanması üzerine çalışan bağımsız bir uzmandır. Barışın inşasının bir hayır-severlik faaliyetinden ziyade adaletin yerine getirilmesi çabası olduğuna inanan Carl, çatışma Çözümü alanında çalışan etkili kurumlardan biri olan Conciliation Resources'un kurucularından biridir. Bir dönem Uluslararası Uyarı (International Alert) isimli kurumda Program Direktörü olarak görev yapan Carl, halen Edinburgh Üniversitesi Hukuk Fakültesi bünyesinde Fahri Bilim Kurulu Üyesi olarak görev yapmaktadır. Barış inşası üzerine çalışan Genevre Mezunlar İnsiyatifi bünyesindeki Barış ve Geçiş Dönemi İnsiyatifi, Cambridge'te yürütülen Barışın İnşası için Yasal Araçlar Projesi ve Londra'da faaliyet yürüten Oxford Araştırma Grubu gibi bir dizi kurum ve oluşuma danışmanlık yapmaya devam etmektedir.

Dr. ESRA ÇUHADAR

Currently works on the United Nations standby team of senior mediation advisers as a process design and inclusion expert. She has worked with various civil society and governmental actors and supported numerous dialogue and mediation initiatives in S. Caucasus, Ukraine, Turkey, Cyprus, and between Israel-Palestine, Greece-Turkey, Turkey-Armenia, and Somalia-Somaliland. She has more than twenty years of experience in researching, teaching, and practicing dialogue facilitation, mediation, and conflict assessment. She is a thought leader on designing inclusive peace processes with her extensive research and applied work in this area. She worked to advance the inclusion of civil society and women in places including Afghanistan, Cameroon, Turkey, and Venezuela. She contributed to women's capacity building in peacebuilding and co-founded the Turkey antenna of the Mediterranean Women Mediators Network in 2019. Prior to joining the stand-by team, Esra worked as a senior expert on dialogue and inclusion at the United States Institute of Peace, as a regional mediator for the World Bank, advisor to the mediation support unit of the OSCE, senior research fellow at Inclusive Peace, and associate professor at Bilkent University in Turkey. Esra received and managed numerous research grants, received awards and fellowships, and published extensively in leading journals and books on inclusive peace process and dialogue design, and evaluation of peacebuilding. Esra Cuhadar received her MA and Ph.D. from Maxwell School of Citizenship and Public Affairs of Syracuse University in the USA. She speaks English and Turkish.

Şu anda Birleşmiş Milletler'in kıdemli arabuluculuk danışmanlarından oluşan ekipte (UN Standby Team) üst düzey arabulucu danışmanı olarak çalışmaktadır. Çeşitli sivil toplum ve hükümet aktörleriyle çalışan Çuhadar, Güney Kafkasya, Ukrayna, Türkiye, Kıbrıs ve İsrail-Filistin, Yunanistan-Türkiye, Türkiye-Ermenistan ve Somali-Somaliland arasında çok sayıda diyalog ve arabuluculuk girişimini destekledi. Diyaloglara olanak tanıma, arabuluculuk ve çatışma değerlendirmesi konusunda araştırma, öğretme ve uygulama ayaklarında yirmi yıldan fazla deneyime sahiptir. Kapsayıcı barış süreçlerinin dizaynı alanındaki kapsamlı araştırmaları ve uygulamalı çalışmaları ile bu alanda bir düşünce lideridir. Afganistan, Kamerun, Türkiye ve Venezuela gibi yerlerde sivil toplumun ve kadınların süreçlere dahil edilmesini geliştirmek için çalışmalar yapmıştır. Barış inşasında kadınların

kapasite geliştirmesine katkıda bulunmuş ve 2019'da Akdeniz Kadın Arabulucular Ağı'nın Türkiye antenininin eş kurucularından biri olmuştur. Esra, BM ekibine katılmadan önce Amerika Birleşik Devletleri Barış Enstitüsü'nde diyalog ve katılım konusunda kıdemli uzman olarak çalışmıştır. Dünya Bankası bölgesel arabulucusu, OSCE arabuluculuk destek birimi danışmanı, Inclusive Peace'te kıdemli araştırma görevlisi ve Türkiye'de Bilkent Üniversitesi'nde doçent olarak görev yapmıştır. Çuhadar birçok sayıda araştırma hibesi almış ve yönetmiştir. Pek çok ödül ve burs kazanmış, kapsayıcı barış süreci ve diyalog dizaynı ile barış inşasının değerlendirilmesi üzerine önde gelen dergilerde ve kitaplarda kapsamlı yazıları yayınlanmıştır. Çuhadar yüksek lisans ve doktora derecelerini ABD'deki Syracuse Üniversitesi Maxwell Yurttaşlık ve Halkla İlişkiler Okulu'ndan almıştır. İngilizce ve Türkçe bilmektedir.

Dr. VAHAP COŞKUN

Dr. Vahap Coşkun is a Professor of Law at University of Dicle in Diyarbakır where he also completed his bachelor's and master's degrees in law. Coşkun received his PhD from Ankara University Faculty of Law. He has written for Serbestiyet and Kurdistan24 online newspaper. He has published books on human rights, constitutional law, political theory and social peace. Coşkun was a member of the former Wise Persons Commission in Turkey (Central Anatolian Region).

Dr. Vahap Coşkun Diyarbakır'da, Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde öğretim üyesidir. Lisans ve lisansüstü eğitimini Dicle Üniversitesi'nde tamamladıktan sonra Ankara Üniversitesi'nde Hukuk Doktoru tamamlamıştır. Serbestiyet ve Kurdistan 24 online gazetesinde makale yazan Coşkun, insan hakları, anayasa hukuku, siyaset teorisi ve toplumsal barış konulu kitaplar yayınlamıştır. Coşkun, Akil İnsanlar Komisyonu'nun İç Anadolu bölgesi üyesiydi.

AYŞEGÜL DOĞAN

Ayşegül Doğan is a journalist who has conducted interviews, created news files and programmes for independent news platforms. She studied at the Faculty of Cultural Mediation and Communications at Metz University, and Paris School of Journalism. As a student, she worked at the Ankara bureau of Agence-France Presse (AFP), the Paris bu-

reau of Courier International and at the Kurdish service of The Voice of America. She worked as a programme creator at Radyo Ekin, and as a translator-journalist for the Turkish edition of Le Monde Diplomatique. She was a lecturer at the Kurdology department of National Institute of Oriental Languages and Civilizations in Paris. She worked on political communications for a long time. From its establishment in 2011 to its closure in 2016, she worked as a programmes coordinator at IMC TV. She prepared and presented the programme “Gündem Müzakere” on the same channel.

Bağımsız haber platformlarına özel röportaj, haber dosyası ve programlar hazırlayan gazeteci Ayşegül Doğan; Metz Üniversitesi Medyasyon Kültürel ve İletişim Fakültesi'nin ardından eğitimine Paris Yüksek Gazetecilik Okulu'nda devam etti. Okul yıllarında, Fransız Haber Ajansı-AFP'nin Ankara, Courier International'in Paris bürosunda ve Amerika'nın Sesi Kürtçe servisinde gazeteciliği deneyimledi. Radyo Ekin'de programcı, Le Monde Diplomatique Türkçe'de çevirmen gazeteci olarak çalıştı. Paris'te yaşadığı süre içinde Doğu Dilleri ve Medeniyetleri Enstitüsü Kürdoloji bölümünde okutmanlık yaptı. Uzunca bir süre siyaset iletişimi ile ilgilendi. 2011'de kurulan IMC TV 2016'da kapatılana dek; program koordinatörü olarak çalıştı. Aynı kanalda “Gündem Müzakere” programını hazırladı ve sundu. Halen ülkesindeki pek çok meslektaş gibi etik ilkelere bağlı; bağımsız bir gazeteci olarak çalışma arayış, istek ve heyecanını koruyor.

VEGARD ELLEFSEN

Vegard is a Norwegian diplomat who retired 31 August 2019 from the foreign service when he left his last posting as ambassador to Ankara. He has been twice posted to NATO both as Permanent representative on the North Atlantic Council and deputy to the same position. He has earlier been posted to the Norwegian mission to the U.N. in New York and to the Embassy in Ottawa. In the Norwegian Ministry of foreign affairs he has been Political Director, Director General for the Regional division, Director of the Minister's secretariat and special envoy to the Sudan peace talks and special envoy to Syria and Iraq. Mr. Ellefsen has a Master in Political Science from the University of Oslo.

Norveçli bir diplomat olan Vegard, 31 Ağustos 2019'da dışişlerinden emekli olduğunda Ankara'da büyükelçi olarak görev yapmaktaydı. İki kere NATO'ya atanan Vergard, Kuzey Atlantik Konseyi Daimi Temsilcisi ve Daimi Temsilci

Yardımcısı olarak görev yapmıştır. Daha öncesinde de New York'ta Norveç Birleşmiş Milletler Daimi Temsilciliği'nde ve Ottawa Büyükelçiliği'nde bulundu. Norveç Dış İşleri Bakanlığı'nda Siyasi İşler Direktörü, Bölgesel Bölünme Genel Müdürü, bakanın Özel Kalem Müdürlüğü Direktörü, Sudan barış müzakereleri özel temsilcisi ve Suriye ve Irak özel temsilcisi olarak görev aldı. Ellefsen Oslo Üniversitesi'nde Siyaset Bilimi yüksek lisansı yapmıştır.

Prof. Dr. FAZIL HÜSNÜ ERDEM

Dr. Fazıl Hüsnü Erdem is Professor of Constitutional Law and Head of the Department of Constitutional Law at Dicle University, Diyarbakır. In 2007, Erdem was a member of the commission which was established to draft a new constitution to replace the Constitution of 1982 which was introduced following the coup d'état of 1980. Erdem was a member of the Wise Persons Committee in Turkey, established by then Prime Minister Erdoğan, in the team that was responsible for the South-eastern Anatolia Region.

Fazıl Hüsnü Erdem Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Anayasa Hukuku Anabilim Dalı Başkanı'dır. 2007'de, 1980 darbesinin takiben yürürlüğe giren 1982 darbe anayasasını değiştirmek üzere kurulan yeni anayasa hazırlama komisyonunda yer almıştır. Erdem, 2013'de Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti tarafından Demokratik açılım ve çözüm süreci kapsamında oluşturulan Akil İnsanlar Heyeti üyesidir.

Prof. Dr. SALOMÓN LERNER FEBRES

Professor Dr. Salomón Lerner Febres holds a PhD in Philosophy from Université Catholique de Louvain. He is Executive President of the Center for Democracy and Human Rights and Professor and Rector Emeritus of Pontifical Catholic University of Peru. He is former President of the Truth and Reconciliation Commission of Peru. Prof. Lerner has given many talks and speeches about the role and the nature of university, the problems of scholar research in higher education and about ethics and public culture. Furthermore, he has participated in numerous conferences in Peru and other countries about violence and pacification. In addition, he has been a speaker and panellist in multiple workshops and symposiums about the work and findings of the Truth and Reconciliation Commission of Peru. He has received several hon-

orary doctorates as well as numerous recognitions and distinctions of governments and international human rights institutions.

Prof. Salomón felsefe alanındaki doktora eğitimini Belçika'daki Université Catholique de Louvain'de tamamlamıştır. Peru'daki Pontifical Catholic Üniversitesi'nin onursal rektörü sıfatını taşıyan Prof. Salomón Lerner Febres, aynı üniversite bünyesindeki Demokrasi ve İnsan Hakları Merkezi'nin de başkanlığını yapmaktadır. Peru Hakikat ve Uzlaşma Komisyonu eski başkanıdır. Üniversitenin rolü ve doğası, akademik çalışmalarda karşılaşılan zorluklar, etik ve kamu kültürü konulu çok sayıda konuşma yapmış, şiddet ve pasifizm konusunda Peru başta olmak üzere pek çok ülkede yapılan konferanslara konuşmacı olarak katılmıştır.

Prof. MERVYN FROST

Professor Mervyn Frost teaches International Relations, and was former Head of the Department of War Studies, at King's College London, UK. He was previously Chair of Politics at the University of Natal, Durban, South Africa and was President of the South African Political Studies Association. He currently sits on the editorial boards of International Political Sociology and the Journal of International Political Theory, among others. He is an expert on human rights in international relations, humanitarian intervention, justice in world politics, democratising global governance, the just war tradition in an era of New Wars, and ethics in a globalising world.

Londra'daki King's College'in Savaş Çalışmaları bölümünün başkanlığını yapmaktadır. Daha önce Güney Afrika'nın Durban şehrindeki Natal Üniversitesi'nde Siyaset Bilimi bölümünün başkanlığını yapmıştır. Güney Afrika Siyaset Çalışmaları Enstitüsü Başkanlığı görevinde de bulunan Profesör Frost, İnsan Hakları ve Uluslararası İlişkiler, İnsancıl Müdahale, Dünya Siyasetinde Adalet, Küresel Yönetimin Demokratikleştirilmesi, Yeni Savaşlar Döneminde Adil Savaş Geleneği ve Küreselleşen Dünyada Etik gibi konularda uzman bir isimdir.

DAVID GORMAN

David has more than 25 years of experience in the field of peacemaking. He started his career in the Middle East and he went on to work for international organisations on a wide range of conflicts around the world. David has been based in the Philippines, Indonesia, Liberia, Bosnia as

well as the West Bank and Gaza and has been working in Eurasia for the last several years. He graduated from the London School of Economics, was featured in the award winning film 'Miles and War' as well as several publications and has published several articles on mediation.

David'in barış inşası alanında 25 yıldan fazla deneyimi bulunmaktadır. David kariyerine Orta Doğu'da başladı ve daha sonra uluslararası kurumlarda, dünyanın çeşitli yerlerinde olan çatışmalar üzerinde çalıştı. Kendisi Filipinler, Endonezya, Liberya, Bosna, Batı Şeria ve Gazze'de bulundu. Son birkaç yıldır da Avrasya bölgesinde çalışmaktadır. David London School of Economics'den mezun oldu, ödüllü 'Miles and War' filminde ve çeşitli yayınlarda yer aldı ve arabuluculukla ilgili çeşitli makaleler yayımladı.

MARTIN GRIFFITHS

Martin Griffiths is a senior international mediator and currently the UN's Under-Secretary-General for Humanitarian Affairs and Emergency Relief Coordinator, Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA) after previously serving as the UN's Envoy to Yemen. From 1999 to 2010 he was the founding Director of the Centre for Humanitarian Dialogue in Geneva where he specialised in developing political dialogue between governments and insurgents in a range of countries across Asia, Africa and Europe. He is a co-founder of Inter Mediate, a London based NGO devoted to conflict resolution, and has worked for international organisations including UNICEF, Save the Children, Action Aid, and the European Institute of Peace. Griffiths has also worked in the British Diplomatic Service and for the UN, including as Director of the Department of Humanitarian Affairs (Geneva), Deputy to the Emergency Relief Coordinator (New York), Regional Humanitarian Coordinator for the Great Lakes, Regional Coordinator in the Balkans and Deputy Head of the Supervisory Mission in Syria (UNSMIS).

Kıdemli bir uluslararası arabulucu olan eski Birleşmiş Milletler Yemen Özel Temsilcisi Martin Griffiths, Birleşmiş Milletler İnsani Yardım Koordinasyon Ofisi'nde (OCHA) İnsani Yardım ve Acil Durum Yardımı Koordinatörü Genel Sekreter Başyardımcısı olarak görev yapmaktadır. Asya, Afrika ve Avrupa kıtalarındaki çeşitli ülkelerde hükümetler ile isyancı gruplar arasında siyasi diyalog geliştirilmesi üzerine çalışan Cenevre'deki İnsani Diyalog Merkezi'nin (Centre for Humanitarian Dialogue) kurucu direktörü olan Martin Griffiths 1999-2010 yılları arasında bu görevi sürdürmüştür. Ça-

tışma çözümü üzerine çalışan Londra merkezli Inter Mediate'in kurucuları arasında bulunan Griffiths, UNICEF, Save the Children ve Action Aid isimli uluslararası kurumlarda da görev yapmıştır. İngiltere Diploması Servisi'ndeki hizmetlerinin yanı sıra Birleşmiş Milletler bünyesinde Cenevre Ofisi'nde İnsani Faaliyetler Bölümü'nde yönetici, New York ofisinde Acil Yardım Koordinatörü yardımcılığı, Büyük Göller (Great Lakes) bölgesinde İnsani Yardım Koordinatörü, Balkanlarda BM Bölgesel Koordinatörü ve BM eski Genel Sekreteri Kofi Annan'ın BM ve Arap Birliği adına Suriye özel temsilciliği yaptığı dönemde kendisine baş danışmanlık yapmıştır.

KEZBAN HATEMİ

Kezban Hatemi holds an LL.B. from Istanbul University and is registered with the Istanbul Bar Association. She has worked as a self employed lawyer, as well as Turkey's National Commission to UNESCO and a campaigner and advocate during the Bosnian War. She was involved in drafting the Turkish Civil Code and Law of Foundations as well as in preparing the legal groundwork for the chapters on Religious Freedoms and Minorities and Community Foundations within the Framework Law of Harmonization prepared by Turkey in preparation for EU accession. She has published articles on women's, minority groups, children, animals and human rights and the fight against drugs. She is a member of the former Wise Persons Committee in Turkey, established by then Prime Minister Erdoğan, and sits on the Board of Trustees of the Technical University and the Darulacaze Foundation.

İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olduktan sonra İstanbul Barosuna kayıtlı olarak avukatlık yapmaya başlamıştır. Serbest avukatlık yapmanın yanı sıra UNESCO Türkiye Millî Komisyonu'nda hukukçu olarak görev yapmış, Bosna savaşı sırasında sürdürülen savaş karşıtı kampanyalarda aktif olarak yer almıştır. Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne üyelik süreci gereği hazırlanan Uyum Yasaları Çerçeve Yasasının Dini Özgürlükler, Azınlıklar ve Vakıflar ile ilgili bölümlerine ilişkin hukuki çalışmalarda yer almış, Türk Ceza Kanunu ve Vakıflar Kanunu'nun taslaklarının hazırlanmasında görev almıştır. İnsan hakları, kadın hakları, azınlık hakları, çocuk hakları, hayvan hakları ve uyuşturucu ile mücadele konularında çok sayıda yazılı eseri vardır. Recep Tayyip Erdoğan'ın başbakanlığı döneminde oluşturulan Akil İnsanlar Heyetinde yer almıştır. Bunun yanı sıra İstanbul Üniversitesi ile Darülaceze Vakfı Mütevelli heyetlerinde görev yapmaktadır.

NAZAN HAYDARI

Nazan Haydari is Professor of Media Department at İstanbul Bilgi University, Turkey. Her research area consists of intercultural communication, feminist media studies, and critical media pedagogy with a particular interest in communication for peace building, community media, participatory action research and gendered radio histories. She is the director of Center for Conflict Resolution Studies and advisory board member for the Center for Intercultural Dialogue (<https://centerforinterculturaldialogue.org/>) She was involved in the development of various participatory media projects with street-involved children, and disadvantaged youngsters. She is the co-editor of Case Studies in Intercultural Dialogue (2015, Kendal Hunt). Currently working towards the completion of a co-authored book manuscript on an oral history project with women radio broadcasters of 1970s in Turkey. She holds a PhD in Telecommunications and MAIA in Communications and Development from Ohio University.

İstanbul Bilgi Üniversitesi Medya Bölümü'nde İletişim profesördür. Haydari'nin araştırma alanını, kültürlerarası iletişim, feminist medya çalışmaları ve barış inşası iletişimine odaklanan eleştirel medya pedagojisi, topluluk medyası, katılımlı eylem araştırması ve cinsiyetçi radyo tarihçeleri oluşturmaktadır. Çatışma Çözümü Çalışmaları Merkezi'nin direktörü ve Kültürlerarası Diyalog Merkezi'nin (<https://centerforinterculturaldialogue.org/>) danışma kurulu üyesidir. Sokak çocukları ve dezavantajlı gençlerle çeşitli katılımcı medya projelerinin geliştirilmesinde yer almıştır. Kültürlerarası Diyalogda Vaka Çalışmaları'nın (2015, Kendal Hunt) eş editörüdür. Halen Türkiye'de 1970'lerin kadın radyocuları ile sözlü tarih projesi üzerine ortak yazarlı bir kitap taslağının tamamlanması için çalışmaktadır. Telekomünikasyon alanında doktora, Ohio Üniversitesi'nden İletişim ve Kalkınma alanında MAIA derecesine sahiptir.

Dr. EDEL HUGHES

Dr. Edel Hughes is a Lecturer in Law at the School of Law, National University of Ireland, Galway. Prior to joining NUI Galway, Dr. Hughes was a Senior Lecturer in Law at Middlesex University and previously worked at the University of East London and the University of Limerick. She was awarded an LL.M. and a PhD in International Human Rights Law from the

National University of Ireland, Galway, in 2003 and 2009, respectively. Her research interests are in the areas of international human rights law, public international law, and conflict transformation, with a regional interest in Turkey and the Middle East. She has published widely on these areas.

Dr. Edel Hughes, Ulusal İrlanda Galway Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde öğretim üyesidir. Daha önce Middlesex Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde kıdemli öğretim üyesi olarak görev yapmış ve ayrıca Doğu Londra Üniversitesi Hukuk Fakültesi ve Limerick Üniversitesi'nde çalışmıştır. Hughes, yüksek lisans ve doktorasını 2003-2009 yılları arasında İrlanda Ulusal Üniversitesi'nde Uluslararası İnsan Hakları Hukuku alanında tamamlamıştır. Hughes'un birçok yayınının da bulunduğu çalışma alanları içinde, Orta Doğu'yu ve Türkiye'yi de kapsayan şekilde, uluslararası insan hakları hukuku, uluslararası kamu hukuku ve çatışma çözümü yer almaktadır.

KADİR İNANIR

Kadir İnanır was born in 1949 Fatsa, Ordu. He is an acclaimed actor and director, and has starred in well over a hundred films. He has won several awards for his work in Turkish cinema. He graduated from Marmara University Faculty of Communication. In 2013 he became a member of the Wise Persons Committee for the Mediterranean region.

Ünlü oyuncu ve yönetmen Kadir İnanır, 100'ü aşkın filmde rol almış ve Türk sinemasına katkılarından dolayı pek çok ödüle layık görülmüştür. 1949 senesinde Ordu, Fatsa'da doğan İnanır, Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi Radyo-Televizyon Bölümünden mezun olmuştur. 2013 senesinde barış sürecini yönetmek amacıyla kurulan Akil İnsanlar Heyeti'ne Akdeniz Bölgesi temsilcisi olarak girmiştir.

Prof. Dr. AHMET İNSEL

Professor Ahmet İnsel is a former faculty member of Galatasaray University in Istanbul, Turkey and Paris 1 Panthéon Sorbonne University, France. He is Managing Editor of the Turkish editing house, İletişim, and member of the editorial board of monthly review, Birikim. He is a regular columnist at Cumhuriyet newspaper and an author who published several books and articles in both Turkish and French.

İletişim Yayınları Yayın Kurulu Koordinatörlüğünü yürüten Ahmet İnsel, Galatasaray Üniversitesi ve Paris 1 Panthéon-Sorbonne Üniversitesi'nde öğ-

retim üyesi olarak görev yapmıştır. Birikim Dergisi yayın kolektifi üyesi ve Cumhuriyet Gazetesinde köşe yazarıdır. Türkçe ve Fransızca olmak üzere çok sayıda kitabı ve makalesi bulunmaktadır.

ALEKA KESSLER

Aleka Kessler works as Project Officer at the Centre for Humanitarian Dialogue (HD). Having joined HD in 2017 to work on Syria, Aleka has been coordinating mediation project in complex conflict settings. Previously, Aleka also worked with Médecins Sans Frontières and the United Nations Association Mexico. She holds a degree in International Relations from the University of Geneva and a Master's degree in Development Studies from the Graduate Institute of International and Development Studies in Geneva, where she specialized in humanitarian affairs, negotiation and conflict resolution.

Aleka Kessler İnsani Diyalog Merkezi'nde (HD) proje sorumlusu olarak çalışmaktadır. Suriye üzerinde çalışmak için 2017 yılında HD'ye katılan Kessler, karmaşık çatışma ortamlarında arabuluculuk projesini yürütmektedir. Kessler daha önce Sınır Tanımayan Doktorlar ve Meksika Birleşmiş Milletler Derneği'nde çalışmıştır. Lisans eğitimini Cenevre Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde tamamlayan Kessler, daha sonra yüksek lisansını yine Cenevre'de bulunan Uluslararası ve Kalkınma Çalışmaları Yüksek Lisans Enstitüsü'nde (IHEID) Kalkınma Çalışmaları alanında yaptı. Kessler insanı yardım, arabuluculuk ve çatışma çözümü alanlarında uzmanlaşmıştır.

AVILA KILMURRAY

Avila Kilmurray is a founding member of the Northern Ireland Women's Coalition. She was part of the Coalition's negotiating team for the Good Friday Agreement and has written extensively on community action, the women's movement and conflict transformation. She serves as an adviser on the Ireland Committee of the Joseph Rowntree Charitable Trust as well as a board member of Conciliation Resources (UK) and the Institute for British Irish Studies. She was the first Women's Officer for the Transport & General Workers Union for Ireland (1990-1994) and from 1994-2014 she was Director of the Community Foundation for Northern Ireland, managing EU PEACE funding for the re-integration of political ex-prisoners in Northern Ireland as well as support for

community-based peace building. She is a recipient of the Raymond Georis Prize for Innovative Philanthropy through the European Foundation Centre. Kilmurray is working as a consultant with The Social Change Initiative to support work with the Migrant Learning Exchange Programme and learning on peace building.

Avila Kilmurray, Kuzey İrlanda Kadın Koalisyonu'nun kurucusudur ve bu siyasi partinin temsilcilerinden biri olarak Hayırlı Cuma Anlaşması müzakerelerine katılmıştır. Toplumsal tepki, kadın hareketi ve çatışmanın dönüşümü gibi konularda çok sayıda yazılı eseri vardır. Birleşik Krallık ve İrlanda'da aralarında Conciliation Resources (Uzlaşma Kaynakları), the Global Fund for Community Foundations (Toplumsal Vakıflar için Kürsel Fon) , Conflict Resolution Services Ireland (İrlanda Çatışma Çözümü Hizmetleri) ve the Institute for British Irish Studies (Britanya ve İrlanda çalışmaları Enstitüsü) isimli kurumlarda yönetim kurulu üyesi olarak görev yapmaktadır. 1990-94 yılları arasında Ulaşım ve Genel İşçiler Sendikası'nda Kadınlardan Sorumlu Yönetici olarak çalışmış ve bu görevi yerine getiren ilk kadın olmuştur. 1994-2014 yılları arasında Kuzey İrlanda Toplum Vakfı'nın direktörlüğünü yapmış ve bu görevi sırasında eski siyasi mahkumların yeniden entegrasyonu ile barışın toplumsal zeminde yeniden inşasına dair Avrupa Birliği fonlarının idaresini yürütmüştür. Avrupa Vakıflar Merkezi tarafından verilen Yenilikçi Hayırseverler Raymond Georis Ödülü'nün de sahibidir.

Prof. RAM MANIKKALINGAM

Professor Ram Manikkalingam is founder and director of the Dialogue Advisory Group, an independent organisation that facilitates political dialogue to reduce violence. He is a member of the Special Presidential Task Force on Reconciliation in Sri Lanka and teaches politics at the University of Amsterdam. Previously, he was a Senior Advisor on the Sri Lankan peace process to then President Kumaratunga. He has served as an advisor with Ambassador rank at the Sri Lanka Mission to the United Nations in New York and prior to that he was an advisor on International Security to the Rockefeller Foundation. He is an expert on issues pertaining to conflict, multiculturalism and democracy, and has authored multiple works on these topics. He is a founding board member of the Laksham Kadingamar Institute for Strategic Studies and International Relations, Colombo, Sri Lanka.

Amsterdam Üniversitesi Siyaset Bilimi Bölümü'nde misafir Profesör olarak görev yapmaktadır. Sri Lanka devlet başkanına barış süreci için danışmanlık yapmıştır. Danışmanlık görevini hala sürdürmektedir. Uzmanlık alanları arasında çatışma, çokkültürlülük, demokrasi gibi konular bulunan Prof. Ram Manikkalingam, Sri Lanka'daki Laksham Kadingamar Stratejik Çalışmalar ve Uluslararası İlişkiler Enstitüsü'nün kurucu üyesi ve yönetim kurulu üyesidir.

BEJAN MATUR

Bejan Matur is a renowned Turkey-based author and poet. She has published ten works of poetry and prose. In her writing she focuses mainly on Kurdish politics, the Armenian issue, minority issues, prison literature and women's rights. She has won several literary prizes and her work has been translated into over 28 languages. She was formerly Director of the Diyarbakır Cultural Art Foundation (DKSV). She is a columnist for the Daily Zaman, and occasionally for the English version, Today's Zaman.

Türkiye'nin önde gelen şair ve yazarlarından biridir. Şiir ve gazetecilik alanında yayımlanmış 10 kitabı bulunmaktadır. 2012 yılının başına kadar yazdığı düzenli köşe yazılarında Kürt siyaseti, Ermeni sorunu, gündelik siyaset, azınlık sorunları, cezaevi yazıları ve kadın sorunu gibi konuları işlemiştir. Yapıtları 28 değişik dile çevrilen Matur, çok sayıda edebiyat ödülü sahibidir. Diyarbakır Kültür ve Sanat Vakfı Kurucu Başkanlığı görevinde bulunmuştur.

Prof. MONICA MCWILLIAMS

Professor Monica McWilliams teaches in the Transitional Justice Institute at Ulster University in Northern Ireland. She currently serves on a three-person panel established by the Northern Ireland government to make recommendations on the disbandment of paramilitary organisations in Northern Ireland. During the Northern Ireland peace process, Prof. McWilliams co-founded the Northern Ireland Women's Coalition political party and was elected as a delegate to the Multi-Party Peace Negotiations, which took place in 1996 to 1998. She was also elected to serve as a member of the Northern Ireland Legislative Assembly from 1998 to 2003. Prof. McWilliams is a signatory of the Belfast/Good Friday

Agreement and has chaired the Implementation Committee on Human Rights on behalf of the British and Irish governments. For her role in delivering the peace agreement in Northern Ireland, Prof. McWilliams was one recipient of the John F. Kennedy Leadership and Courage Award.

Prof. Monica McWilliams, Ulster Üniversitesi'ndeki Geçiş Dönemi Adaleti Enstitüsü'ne bağlı Kadın Çalışmaları Bölümü'nde öğretim üyesidir. 2005-2011 yılları arasında Kuzey İrlanda İnsan Hakları Komisyonu Komiseri olarak Kuzey İrlanda Haklar Beyannamesi için tavsiyeler hazırlamaktan sorumlu olarak görev yapmıştır. Kuzey İrlanda Kadın Koalisyonu'nun kurucularından olan Prof. McWilliams 1998 yılında Belfast (Hayırlı Cuma) Barış Anlaşması'nın imzalanmasıyla sonuçlanan Çok Partili Barış Görüşmeleri'nde yer almıştır.

ROELF MEYER

Meyer is currently a consultant on international peace processes having advised parties in Northern Ireland, Sri Lanka, Rwanda, Burundi, Iraq, Kosovo, the Basque Region, Guyana, Bolivia, Kenya, Madagascar, and South Sudan. Meyer's experience in international peace processes stems from his involvement in the settlement of the South African conflict in which he was the government's chief negotiator in constitutional negotiations with the ANC's chief negotiator and current South African President, Cyril Ramaphosa. Negotiating the end of apartheid and paving the way for South Africa's first democratic elections in 1994, Meyer continued his post as Minister of Constitutional Affairs in the Cabinet of the new President, Nelson Mandela. Meyer retired as a Member of Parliament and as the Gauteng leader of the National Party in 1996 and co-founded the United Democratic Movement (UDM) political party the following year. Retiring from politics in 2000, Meyer has since held a number of international positions, including membership of the Strategy Committee of the Project on Justice in Times of Transition at Harvard University.

Roelf Meyer, Güney Afrika'daki barış sürecinde iktidar partisi Ulusal Parti adına başmüzakereci olarak görev yapmıştır. O dönem Afrika Ulusal Kongresi (ANC) adına başmüzakereci olarak görev yapan ve şu an Güney Afrika devlet başkanı olan Cyril Ramaphosa ile birlikte yürüttüğü müzakereler sonrasında Güney Afrika'daki ırkçı apartheid rejim sona erdirilmiş ve 1994 yılında ülkedeki ilk özgür seçimlerin yapılması sağlanmıştır. Yapılan seçim

sonrası yeni devlet başkanı seçilen Nelson Mandela kurduğu ilk hükümette Roelf Meyer'e Anayasal İlişkilerden Sorumlu Bakan olarak görev vermiştir. Roelf Meyer 2011-2014 yılları arasında Güney Afrika Savunma Değerlendirme Komitesine başkanlık yapmış, aynı zamanda aktif olan bazı barış süreçlerine dahil olarak Kuzey İrlanda, Sri Lanka, Ruanda, Burundi, Irak, Kosova, Bask Bölgesi, Guyana, Bolivya, Kenya, Madagaskar ve Güney Sudan'da çarışan taraflara danışmanlık yapmıştır.

MARK MULLER QC

Mark Muller, QC, is a senior advocate at Doughty Street Chambers (London) and the Scottish Faculty of Advocates (Edinburgh) where he specialises in public international law and human rights. Muller is also currently on the UN Department of Political Affairs Standby Team of Mediation Experts and is the UN Special Envoy to Syria in the Syrian peace talks. He has many years' experience of advising numerous international bodies, such as Humanitarian Dialogue (Geneva) and Inter-Mediate (London) on conflict resolution, mediation, confidence-building, ceasefires, power-sharing, humanitarian law, constitution-making and dialogue processes. Muller also co-founded Beyond Borders and the Delfina Foundation.

Mark Muller Londra merkezli Doughty Street Chambers Hukuk Bürosu'na ve Edinburg'daki İskoç Avukatlar Birliği'ne bağlı olarak çalışan tecrübeli bir hukukçudur. Uluslararası kamu hukuku ve insan hakları hukuku alanında uzman olan Muller, Afganistan, Libya, Irak ve Suriye gibi çeşitli çatışma alanlarında uzun seneler çatışma çözümü, arabuluculuk, çatışmasızlık ve iktidar paylaşımı konusunda danışmanlık hizmeti vermiştir. 2005'den bu yana İnsani Diyalog için Merkez (Centre for Humanitarian Dialogue), Çatışma Ötesi (Beyond Borders) ve Inter Mediate (Arabulucu) isimli kurumlara kıdemli danışmanlık yapmaktadır. Harvard Hukuk Fakültesi üyesi olan Muller bir dönem İngiltere ve Galler Barosu İnsan Hakları Komisyonu başkanlığı ve Barolar Konseyi Hukukun Üstünlüğü Birimi başkanlığı görevlerini de yürütmüştür. Kültürel diyalog yoluyla barışı ve uluslararası anlayışı teşvik etme amacıyla İskoçya'da kurulan Sınırlar Ötesi (Beyond Borders) isimli oluşumun kurucusu olan Muller halen BM Siyasal İlişkiler Birimi bünyesindeki Arabulucular Destek Ekibinde Kıdemli Arabuluculuk Uzmanı olarak görev yapmaktadır.

AVNİ ÖZGÜREL

Mehmet Avni Özgürel is a Turkish journalist, author and screenwriter. Having worked in several newspapers such as Daily Sabah and Radikal, Özgürel is currently the editor in chief of the daily Yeni Birlik and a TV programmer at TRT Haber. He is the screenwriter of the 2007 Turkish film, Zincirbozan, on the 1980 Turkish coup d'état, Sultan Avrupa'da (2009), on Sultan Abdülaziz's 1867 trip to Europe; and Mahpeyker (2010): Kösem Sultan, on Kösem Sultan. He is also the screenwriter and producer of 2014 Turkish film, Darbe (Coup), on the February 07, 2012 Turkish intelligence crisis. In 2013 he was appointed a member of the Wise Persons Committee in Turkey established by then Prime Minister Erdoğan.

Gazeteci-yazar Avni Özgürel, uzun yıllar Milliyet, Akşam, Sabah ve Radikal gibi çeşitli gazetelerde haber müdürlüğü ve köşe yazarlığı yaptı. 2013 yılında Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti tarafından Demokratik açılım ve çözüm süreci kapsamında oluşturulan Akil İnsanlar Heyeti üyesidir. 1980 darbesini konu eden belgesel film Zincirbozan (2007), Sultan Abdülaziz'in 1867'de Avrupa'ya yaptığı yolculuğu konu eden Sultan Avrupa'da (2009), Mahpeyker: Kösem Sultan (2010) ve 7 Şubat Milli İstihbarat Teşkilatı (MİT) operasyonunun anlatıldığı "Darbe" filmleri senaristliğini ve yapımcılığını üstlendiği projeler arasındadır. Özgürel, şu anda Yeni Birlik gazetesinin sahibi ve genel yayın yönetmenidir. Ayrıca TRT Haber'de program yapmaktadır.

Prof. JOHN PACKER

Professor John Packer is Associate Professor of Law and Director of the Human Rights Research and Education Centre (HRREC) at the University of Ottawa in Canada. Prof. Packer has worked for inter-governmental organisations for over 20 years, including in Geneva for the UN High Commissioner for Refugees, the International Labour Organisation, and for the UN High Commissioner for Human Rights. From 1995 to 2004, Prof. Packer served as Senior Legal Adviser and then the first Director of the Office of the OSCE High Commissioner on National Minorities in The Hague. In 2012-2014, Prof. Packer was a Constitutions and Process Design Expert on the United Nation's Standby Team of Mediation Experts attached to the Department of Political Affairs, advising in numerous peace processes and political transitions around the world

focusing on conflict prevention and resolution, diversity management, constitutional and legal reform, and the protection of human rights.

Dr. John Packer Kanada'da Ottawa Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde doçent ve İnsan Hakları Araştırma ve Eğitim Merkezi (Human Rights Research and Education Centre) müdürüdür. 20 yıl boyunca Packer BM Mülteciler Yüksek Komiserliği, Uluslararası Çalışma Örgütü ve BM İnsan Hakları Yüksek Komiserliği gibi Cenevre'de bulunan hükümetler arası örgütlerde çalışmıştır. 1995'ten 2004'e kadar Lahey'de Packer Kıdemli Hukuk Danışmanı, ardından da Ulusal Azınlıklar Yüksek Komiserliği birinci müdürü olarak görev almıştır. 2012-2014 yıllarında Packer BM Arabuluculuk Uzmanlar Ekibi siyasi ilişkiler biriminde Anayasa ve Süreçlerin Tasarımı Uzmanı olarak yer aldı. Dünyadaki birçok barış süreci ve siyasi geçişler konusunda danışmanlık yapan Pecker, çatışma önleme ve çözümü, çeşitlilik yönetimi, anayasa ve hukuk reformları ve insan hakları korumasına odaklanmıştır.

JONATHAN POWELL

Jonathan Powell is the founder and CEO of Inter Mediate, an NGO devoted to conflict resolution around the world. In 2014, Powell was appointed by former Prime Minister David Cameron to be the UK's Special Envoy to Libya. He also served as Tony Blair's Chief of Staff in opposition from 1995 to 1997 and again as his Chief of Staff in Downing Street from 1997 to 2007. Prior to his involvement in British politics, Powell was the British Government's chief negotiator on Northern Ireland from 1997 to 2007 and played a key part in leading the peace negotiations and its implementation.

Ortadoğu, Latin Amerika ve Asya'da yaşanan çatışmaların çözümü üzerine çalışan ve devletten bağımsız arabuluculuk kurumu olan Birleşik Krallık merkezli Inter Mediate'in kurucusudur ve İcra Kurulu Başkanidir. 2014 yılında Birleşik Krallık Başbakanı David Cameron tarafından Libya konusunda Özel Temsilci olarak atanmıştır. 1995-2007 yılları arasında Birleşik Krallık eski Başbakanı Tony Blair kabinesinde Başbakanlık Personel Daire Başkanlığı görevinde bulunmuş, 1997 yılından itibaren Kuzey İrlanda sorununun çözümü için yapılan görüşmelere Britanya adına başmüzakereci olarak katılmıştır. 1978-79 yılları arasında BBC ve Granada TV için gazeteci olarak çalışmış, 1979-1994 yılları arasında ise Britanya adına diplomatlık yapmıştır.

Sir KIERAN PRENDERGAST

Sir Kieran Prendergast is a former British diplomat who served as the Under-Secretary General for Political Affairs at the United Nations from 1997 to 2005 and as High Commissioner to Kenya from 1992 to 1995 and to Zimbabwe from 1989 to 1992. During his time at the UN, Prendergast stressed the human rights violations and ethnic cleansing that occurred during the War in Darfur and was involved in the 2004 Cyprus reunification negotiations. Since his retirement from the UN, he has conducted research at the Belfer Center for Science and International Affairs (United States) and is a member of the Advisory Council of Independent Diplomat (United States). Prendergast also holds a number of positions, including Chairman of the Anglo-Turkish Society, a Trustee of the Beit Trust, and Senior Adviser at the Centre for Humanitarian Dialogue.

Birleşik Krallık Dışişleri Bakanlığı bünyesinde aralarında Kıbrıs, Türkiye, İsrail, Hollanda, Kenya ve ABD'de diplomat olarak çalışmıştır. Birleşik Krallık Dışişleri ve Milletler Topluluğu Bürosu'nun (Foreign and Commonwealth Office) Güney Afrika'daki Apartheid rejimi ve Namibya konularıyla ilgilenen birimine başkanlık etmiştir. Bir dönem BM Siyasal İlişkiler Biriminde Müsteşar olarak çalışmış, BM Genel Sekreteri'nin Barış ve Güvenlik konulu yönetim kurulu toplantılarının düzenleyiciliğini yapmış, Afganistan, Burundi, Kıbrıs, Demokratik Kongo Cumhuriyeti, Doğu Timor gibi bölgelerde barış çabalarına dahil olmuştur.

RAJESH RAI

Rajesh Rai was called to the Bar in 1993 with his areas of expertise including human rights law, immigration and asylum law, and public law. He has been treasurer of 1MCB Chambers (London) since 2015 and has also been a Director of an AIM-listed investment company where he led their renewable energy portfolio. Rai is a frequent lecturer on a wide variety of legal issues, including immigration and asylum law and freedom of expression (Bar of Armenia), minority linguistic rights (European Parliament), and women's and children's rights in areas of conflict (cross-border conference to NGOs working in Kurdish regions). He is also Founder Director of HIC, a community centred NGO based in Cameroon.

1993 yılında İngiltere ve Galler Barosu'na kaydolmuştur. İnsan Hakları Hukuku, Göçmenlik ve Sığınma Hakkı hukuku ile Kamu Hukuku temel uzmanlık alanlarıdır. Kamerun'daki HIC isimli sivil toplum örgütü ile Uganda'daki Human Energy isimli şirketin kurucusudur. Bir dönem The Joint Council for the Welfare of Immigrants-JCWI-(Göçmenlerin Refahı için Ortak Konsey) direktörlüğünü yapmıştır. Başta İngiltere ve Galler Barosu İnsan Hakları Komisyonu adına olmak üzere uluslararası alanda özellikle Avrupa, Asya, Afrika, ABD ve Hindistan'da çok çeşitli hukuki konular üzerine seminerler ve dersler vermiştir.

Sir DAVID REDDAWAY

Sir David Reddaway is a retired British diplomat currently serving as Chief Executive and Clerk of the Goldsmiths' Company in London. During his previous career in the Foreign and Commonwealth Office, he served as Ambassador to Turkey (2009-2014), Ambassador to Ireland (2006-2009), High Commissioner to Canada (2003-2006), UK Special Representative for Afghanistan (2002), and Charge d'Affaires in Iran (1990-1993). His other assignments were to Argentina, India, Spain, and Iran, where he was first posted during the Iranian Revolution.

Halen çeşitli özel şirket ve üniversitelere danışman, yönetim kurulu üyesi ve konsültasyon uzmanı olarak hizmet etmektedir. 2016 yılının Ocak ayından bu yana Londra Üniversitesi bünyesindeki Goldsmith Koleji'nde Konsey üyesi ve Goldsmith şirketinde yönetici katip olarak görev yapmaya başlamıştır. Bir dönem Birleşik Krallık adına Türkiye ve İrlanda Cumhuriyeti Büyükelçisi olarak görev yapan Reddaway bu görevinden önce Birleşik Krallık adına Kanada'da Yüksek Misyon Temsilcisi, Afganistan'da Özel Temsilci, İran'da ise Diplomatik temsilci olarak görev yapmıştır. Bu görevlerinin yanı sıra İspanya, Arjantin, ve Hindistan'da diplomatik görevler üstlenmiştir.

Prof. NAOMI ROHT-ARRIAZA

Professor Naomi Roht-Arriaza is a Distinguished Professor of Law at the Hastings College of Law, University of California (San Francisco) and is renowned globally for her expertise in transitional justice, international human rights law, and international humanitarian law. She has extensive knowledge of, and experience in, post-conflict procedures in Latin America and Africa. Roht-Arriaza has contributed to the defence

of human rights through legal and social counselling, her position as academic chair, and her published academic works.

Prof. Naomi Roht-Arriaza Amerika Birleşik Devletleri'nin San Francisco şehrindeki UC Hastings College of the Law isimli Hukuk okulunda öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır. Geçiş Dönemi Adaleti, İnsan Hakları İhlalleri, Uluslararası Ceza Hukuku ve Küresel Çevre Sorunları gibi konular uzmanlık alanına girmektedir.

AHMET MÜMTAZ TAYLAN

Ahmet Mümtaz Taylan is a well-known Turkish actor and director. He graduated from the Hacettepe University State Conservatory of Theater's Department. He also worked at the Diyarbakir State Theatre from 1989 to 1993. He later worked in theatres with Roberto Cioli and Der Ruhr in Germany from 1993 to 1994. Since then, he has been in a number of dramas alongside Yücel Erten. He rose to the rank of general secretary of Devlet Tiyatrolar Sanatçılar Derneği, or DETS (Association of State Theater Artists), which he held until 2006. He also appeared in a number of well-known films. He starred in Nuri Bilge Ceylan's film "Once Upon A Time In Anatolia," which earned the Cannes Film Festival's highest honour, the Golden Pam. At the 15th Golden Ball Film Festival in 2007, Talan won the Film Writers' Association Award for Best Supporting Actor for his role in Inan Temelkuran's "Made in Europe". In addition, in 2002, he received the İsmet Küntay Award for Best Director for the play "Misafir". In 2018, he won the "Best Actor in Drama" award at the 23rd Sadri Alışık Theater & Film Awards.

Geniş çapta tanınmış bir Türk aktör ve direktördür. Hacettepe Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Tiyatro Bölümü'nden mezun oldu. 1989-1993 yılları arasında Diyarbakır Devlet Tiyatrosu'nda da çalıştı. 1993-1994 yılları arasında Almanya'da Roberto Cioli ve Der Ruhr ile tiyatrolarda çalıştı. Yücel Erten ile birlikte birçok dramada rol aldı. 2006 yılına kadar yürüttüğü Devlet Tiyatrolar Sanatçılar Derneği'nin (DETS) genel sekreterliğine kadar yükseldi. Birçok tanınmış filmde rol alan Talan, Nuri Bilge Ceylan'ın Cannes Film Festivali'nin en büyük onur ödülü olan Golden Pam'ı kazanan "Bir Zamanlar Anadolu'da" adlı filminde rol aldı. Talan, 2007 yılında 15. Altın Top Film Festivali'nde Inan Temelkuran'ın "Made in Europe" filmindeki rolüyle Film Yazarları Derneği En İyi Yardımcı Erkek Oyuncu Ödülü'nü kazandı. Ayrıca 2002 yılında "Misafir" oyunuyla İsmet Küntay En İyi Yönetmen Ödü-

lü'nü aldı. 2018 yılında 23. Sadri Alışık Tiyatro & Film Ödülleri'nde "Drama Dalında En İyi Erkek Oyuncu" ödülünü kazandı.

Dr. MEHMET UFUK URAS

Mehmet Ufuk Uras is a co-founder and member of social liberal Greens and the Left Party of the Future, founded as a merger of the Greens and the Equality and Democracy Party. He was previously a former leader of the now-defunct University Lecturers' Union (Öğretim Elemanları Sendikası) and was elected the chairman of Freedom and Solidarity Party in 1996. Ufuk resigned from the leadership after the 2002 general election. Ufuk ran a successful campaign as a "common candidate of the Left", standing on the independents' ticket, backed by Kurdish-based Democratic Society Party and several left-wing, environmentalist and pro-peace groups in the 2007 general election. He resigned from the Freedom and Solidarity Party on 19 June 2009. After the Democratic Society Party was dissolved in December 2009, he joined forces with the remaining Kurdish MPs in the Peace and Democracy Party group. On 25 November 2012, he became a co-founder and member of social liberal Greens and the Left Party of the Future, founded as a merger of the Greens and the Equality and Democracy Party. Ufuk is a member of the Dialogue Group and is the writer of several books on Turkish politics.

Dr. Mehmet Ufuk Uras İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'nde lisans, yüksek lisans ve doktora öğrenimini tamamladıktan sonra, milletvekili seçilene kadar İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde yardımcı doçent doktor olarak görev yapmıştır. 22 Temmuz 2007 genel seçimlerinde İstanbul 1. Bölge'den bağımsız milletvekili adayı olmuştur. Seçimlerin sonucunda %3,85 oranıyla yani 81.486 oy alarak İstanbul 1. Bölge'den bağımsız milletvekili olarak 23. dönem meclisine girmiştir. Seçimler öncesinde liderliğinden ayrıldığı Özgürlük ve Dayanışma Partisi (ÖDP) Genel başkanlığına 11 Şubat 2008'de yapılan 5. Olağan Kongresi'ni takiben geri dönmüştür. 17 Haziran 2009 tarihinde, partinin dar grupçu bir anlayışa kaydığı düşüncesi ve sol siyasetin daha geniş bir yelpazeye ulaşması iddiasıyla bir grup arkadaşıyla Özgürlük ve Dayanışma Partisi'nden istifa etmiştir. ÖDP'den ayrılışıyla birlikte Eşitlik ve Demokrasi Partisi kuruluş sürecine katılmıştır. DTP'nin 19 kişiye düşüp grupsuz kalmasından sonra, Kürt sorununun parlamentoda çözülmesi gerektiğini savunarak Barış ve Demokrasi Partisi (BDP) grubuna katılmıştır.

Ufuk Uras, seçim sürecinde, kuruluş çağrısını yaptığı Eşitlik ve Demokrasi Partisi'ne üye olmuştur. 25 Kasım 2012'de kurulan Yeşiller ve Sol Gelecek Partisinin kurucularındandır ve aynı zamanda PM üyesidir. Uras'ın çok sayıdaki yayınları arasında "ÖDP Söyleşileri", "İdeolojilerin Sonu mu?" (Marksist Araştırmaları Destek Ödülü), "Sezgiciliğin Sonu mu?", "Başka Bir Siyaset Mümkün", "Kurtuluş Savaşında Sol", "Siyaset Yazıları" ve "Alternatif Siyaset Arayışları" "Sokaktan Parlamente'ye" "Söz Meclisten Dışarı" ve "Meclis Notları" adlı kitapları da bulunmaktadır.

Prof. Dr. SEVTAP YOKUŞ

Professor Dr Sevtap Yokuş is a Law Faculty Member at İstanbul Altınbaş University in the Department of Constitutional Law. She holds a PhD in Public Law from the Faculty of Law, İstanbul University, awarded in 1995 for her thesis which assessed the state of emergency regime in Turkey with reference to the European Convention on Human Rights. She is a widely published expert in the areas of Constitutional Law and Human Rights and has multiple years' experience of working as a university lecturer at undergraduate, postgraduate and doctoral level. She also has experience of working as a lawyer in the European Court of Human Rights.

Prof. Dr. Sevtap Yokuş İstanbul Altınbaş Üniversitesi Anayasa Hukuku Anabilim Dalı öğretim üyesidir. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Kamu Hukuku Doktora Programı bünyesinde başladığı doktorasını "Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin Türkiye'de Olağanüstü Hal Rejimine Etkisi" başlıklı tezle 1995 yılında tamamlamıştır. Akademik görevi sırasında lisans, yüksek lisans ve doktora aşamasında dersler veren Prof. Dr. Yokuş özellikle Anayasa Hukuku ve İnsan hakları Hukuk alanında uzmanlaşmıştır. Ayrıca Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne başvuruda pratik avukatlık deneyimi de bulunmaktadır.

11 Guilford Street London WC1N 1DH

United Kingdom

+44 (0) 207 405 3835

democraticprogress.org

info@democraticprogress.org

[@DPI_UK](https://twitter.com/DPI_UK)

[DemocraticProgressInstitute](https://www.facebook.com/DemocraticProgressInstitute)